

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
ve
BARO BAŞKANLARI'nın

AVRUPA BAROLAR KONSEYİ (CCBE)'nin
RESMİ DAVETLİSİ OLARAK
STRAZBURG ve BRUXELLES'deki
MESLEKİ İNCELEME ve ZİYARETLERİ

21 - 27 Temmuz 2002

İÇİNDEKİLER

TBB Başkanı Av.Özdemir ÖZOK'un "sunuş"u	V-VI
TBB'nin Baro Başkanlarını davet yazısı	VII
Mesleki İnceleme ve Ziyaretlere katılan "HEYET" in listesi	VIII
İnceleme ve ziyaretlerin programı.....	IX-X
TBB Disiplin Kurulu Başkanı _____ Av.Ayhan EROL'un yazısı.....	1-3
TBB Başkan Yardımcısı _____ Av.Hüseyin ERKENCİ'nin yazısı	5-15
TBB " " _____ Av.M.Ziya YERGÖK'ün yazısı.....	17-18
TBB Yönetim Kurulu Üyesi _____ Av.Zeki EKMEK'in yazısı.....	19-30
TBB Yönetim Kurulu Üyesi _____ Av.Cengiz TUĞRAL'ın yazısı	31-32
TBB Disiplin Kurulu Üyesi _____ Av.Tuncer YILMAZ'ın yazısı.....	33-35
TBB Denetleme Kurulu Üyesi _____ Av.Şerafettin GÖKALP'in yazısı	37-42
Adana Barosu Başkanı _____ Av.Necati ERDEM'in yazısı	43-53
Afyon Barosu Başkanı _____ Av.Celal Mümtaz AKINCI'nın yazısı	55-60
Aydın Barosu Başkanı _____ Av.Tunç AYTUR'un yazısı	61-64
Bursa Barosu Başkanı _____ Av.Ramazan HOÇA'nın yazısı.....	65-69
Denizli Barosu Başkanı _____ Av.M.Yıldırım AYCAN'ın yazısı.....	71-75
Diyarbakır Barosu Başkanı _____ Av.Mustafa ÖZER'in yazısı	77-81
Edirne Barosu Başkanı _____ Av.Rifat ÇULHA'nın yazısı	83-98
İzmir Barosu Başkanı _____ Av.Noyan ÖZKAN'ın yazısı	99-108
Kastamonu Barosu Başkanı _____ Av.Seyfettin CİVELEKOĞLU'nun yazısı	109-113
Kırşehir Barosu Başkanı _____ Av.Kazım ÖZDEMİR'in yazısı.....	115
Mardin Barosu Başkanı _____ Av.Mehmet Nuri ÖZGÜN'ün yazısı	117-120
Muğla Barosu Başkanı _____ Av.Mustafa HÜKKAMOĞLU'nun yazısı.....	121-122
Sinop Barosu Başkanı _____ Av.A.Galip ERGÜL'ün yazısı.....	123-124
Ş.Urfa Barosu Başkanı _____ Av.Eyyüp Sabri ÇEPİK'in yazısı.....	125-128
Uşak Barosu Başkanı _____ Av.K.Koray ATAK'ın yazısı	129-130
Yalova Barosu Başkanı _____ Av.İhsan YILDIZ'ın yazısı.....	131-134
Zonguldak Barosu Başkanı _____ Av.Mevlüt ÜNLÜ'nün yazısı.....	135-137
Osmaniye Barosu Başkanı _____ Av.Lütfi ÖZKAN'ın yazısı	139-145
İnceleme ve ziyaretlerle ilgili fotoğraflar.....	147-154

SUNUŞ

TBB ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE "YENİ BİR DÖNEM" BAŞLATIYOR.

Gelişen ve değişen Dünya düzeninde uluslar, kişiler ve örgütler arasında sıkı bir işbirliği gereksinmesi doğmuştur. Özellikle ülkemizin AB'ne girme süreci içinde tüm kurum ve kuruluşların kendi yapılarını yeniden gözden geçirerek, gerekli çağdaş değişim ve gelişimleri gerçekleştirmesi zorunluluk haline gelmiştir. Çağın getirdiği yeni iletişim olanakları karşısında hiçbir kurum kendi geleneksel yapısıyla yetinerek, ulusal ve uluslararası değişim ve gelişimlere ilgisiz kalamaz. Ülkemizde, çağdaş değerlerin yaşama geçmesi uğraşında, hep ön sıralarda yer alan TBB bu anlayış ve düşünce ile, uluslararası ilişkileri son derece önemli görmektedir. Köklü, kalıcı ve verimli ilişkilerin kurulması yönünde çok yararlı çalışmalar yapılmaktadır. TBB'nin ve ülkemiz hukuk ve yargı sisteminin tanıtıldığı bir çok uluslararası toplantıda birliğimiz en üst düzeyde temsil edilmiştir. İşte bu gerekçelerle 21-26 Temmuz 2002 günlerinde Strasbourg ve Brükselles'e inceleme ve bilgilenme gezisi düzenlenmiştir.

TBB Yönetim Kurulundan yedi, Disiplin Kurulundan iki, Denetleme Kurulundan bir ve 20 Baro Başkanımızdan oluşan heyet, Strasbourg ve Brükselles'de çok yararlı incelemeler yapmıştır. Strasbourg'da büyük elçilikteki hukukçu arkadaşlardan, "Avrupa Konseyinin cezaevleri ile ilgili Bakanlar Komitesi kararları hakkında" ayrıntılı bilgi alınmış, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ziyaret edilerek hukuksal yapısı ve işleyişi hakkında brifing alınmıştır. TC Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi Delegasyonu ve Avrupa Konseyi yetkilileri ile toplantı yapılarak konseyin çalışmaları hakkında bilgi edinilmiştir. Yine Strasbourg'da cezaevi ziyaret edilmiş ve ayrıntılı inceleme yapılmıştır. Brükselles'de program gereği, CCBE-Avrupa Birliği Barolar Konseyi temsilcileri ve TC

Dışışleri Bakanlığı Avrupa Komisyonu Delegasyonu ile ortak toplantı yapılmıştır. Yine Brükselles'de Belçika'nın ve Avrupa'nın en yeni ve en çağdaş cezaevi olan Ittre Cezaevi ile Brükselles Adliyesi ziyaret edilerek bilgi alınmıştır. Bu resmi geziler dışında arta kalan zamanda, Almanya, Hollanda ve Belçika'da bir çok kent ziyaret edilerek zaman en verimli bir biçimde değerlendirilmiştir.

Yaklaşık bir hafta süren gezide, 33 kişiden oluşan kafiiledaki uyum ve arkadaşlık anlayışı en üst düzeydeydi. Heyet başkanı olarak bana ve gezideki görevli arkadaşlarıma gösterilen sevgi, saygı ve anlayışa bir kez daha teşekkür ediyorum. Mesleğimiz yönünden yeni ve yararlı bilgiler yanında unutulmaz güzel anılarla dolu olan seyahatimiz her bakımdan amacına ulaşmıştır.

Gezi notlarını topladığımız bu kitapçıkta değerli baro başkanlarımız kendi duygu ve düşüncelerini dile getireceklerdir. Bu nedenle başkanlarımızın bana aktardıkları görüşlerden burada söz etmeyeceğim, sadece böylesi bir düzenlemeden dolayı TBB yönetimine teşekkürlerini ileticeğim.

Bu gezi bir başlangıçtı, ilk olmasına karşın son derece verimli ve yararlı olmuştur. Gelecek günlerde yine baro başkanlarımızın katılımları ile yeni konular, araştırmalar ve yeni ülkelerde gezilerimizi sürdüreceğiz.

Saygılarımla.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
BAŞKANI
Avukat Özdemir ÖZOK

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Sayın Av.
BARO BAŞKANI

.....

Sayın Başkan,

Birliğimiz tarafından Temmuz ayında yapılması düşünölen ve bilginiz dahilinde olan Avrupa Ülkelerindeki ceza ve tevkifevlerini tetkik ziyareti programı kesinleşmiştir.

Aşağıda bilginize sunulan programda da görölebileceği gibi Avrupa Birliği Baroları (CCBE) ile ortak bir çalışma yapılmış ve Strasbourg'da (Fransa) ve Bruxelles'de (Belçika) birer cezaevini ziyaret etmek için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle, belirtilen tarihlerde yapılacak seyahate katılıp katılamayacağınızı ve vize düzenlemeleri için 15 Temmuz 2002 Pazartesi günü işlemlere başlanacağını da dikkate alarak pasaport işlemlerinizin tamamlanmış olup olmadığını en geç 11 Temmuz 2002 Perşembe akşamına kadar Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına bildirmenizi rica ederiz.

Özellikle cezaevleri ziyaretinde ziyaretçi sayısının sınırlı tutulması nedeniyle programa tüm Baro Başkanlarımızın katılması mümkün olmayacaktır. Bu nedenle katılımcı Baro Başkanı sayısının 22'den fazla olması halinde katılımcıların Türkiye Barolar Birliği Başkanlık Divanı tarafından yapılacak bir kura sonucu belirleneceğini belirtmek isteriz. Bu seyahate ilişkin gidiş dönüş yol giderleri Türkiye Barolar Birliği tarafından, sair giderler ise katılacak Baro Başkanı tarafından karşılanacaktır.

Saygılarımla.

Türkiye Barolar Birliği
Başkanı
Av. Özdemir ÖZOK

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

21 - 26 TEMMUZ 2002 TARİHLERİ ARASINDAKİ

STRASBOURG VE BRUXELLES GEZİSİNE KATILACAK OLAN

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ HEYETİNİN LİSTESİ

Türkiye Barolar Birliği Başkanı	_____	: Av. Özdemir ÖZOK
TBB Disiplin Kurulu Başkanı	_____	: Av. Ayhan Erol
TBB Başkan Yardımcısı	_____	: Av. Hüseyin ERKENCİ
TBB Başkan Yardımcısı	_____	: Av. Ziya YERGÖK
TBB Yönetim Kurulu Üyesi	_____	: Av. Zeki EKEMEN
TBB Yönetim Kurulu Üyesi	_____	: Av. Cengiz TUĞRAL
TBB Yönetim Kurulu Üyesi	_____	: Av. Ayşenur BAHÇEKAPILI
TBB Disiplin Kurulu Üyesi	_____	: Av. Tuncer YILMAZ
TBB Denetleme Kurulu Üyesi	_____	: Av. Şerafettin GÖKALP
Adana Barosu Başkanı	_____	: Av. Necati ERDEM
Afyon Barosu Başkanı	_____	: Av. Celal Mümtaz AKINCI
Aydın Barosu Başkanı	_____	: Av. Tunç AYTUR
Bursa Barosu Başkanı	_____	: Av. Ramazan HOÇA
Denizli Barosu Başkanı	_____	: Av. M. Yıldırım AYCAN
Diyarbakır Barosu Başkanı	_____	: Av. Mustafa ÖZER
Edirne Barosu Başkanı	_____	: Av. Rifat ÇULHA
İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı	_____	: Av. Osman ERGİN
İzmir Barosu Başkanı	_____	: Av. Noyan ÖZKAN
Kastamonu Barosu Başkanı	_____	: Av. Seyfettin CİVELEKOĞLU
Kırşehir Barosu Başkanı	_____	: Av. Kazım ÖZDEMİR
Mardin Barosu Başkanı	_____	: Av. Mehmet Nuri ÖZGÜN
Muğla Barosu Başkanı	_____	: Av. Mustafa HÜKKAMOĞLU
Niğde Barosu Başkanı	_____	: Av. Hasan ÇANKAYA
Sinop Barosu Başkanı	_____	: Av. A.Galip ERGÜL
Ş. Urfa Barosu Başkanı	_____	: Av. Eyyüp Sabri ÇEPİK
Uşak Barosu Başkanı	_____	: Av. K. Koray ATAK
Yalova Barosu Başkanı	_____	: Av. İhsan YILDIZ
Zonguldak Barosu Başkanı	_____	: Av. Mevlüt ÜNLÜ
Osmaniye Barosu Başkanı	_____	: Av. Lütfi ÖZKAN
Türkiye Barolar Birliği CCBE Temsilcisi	_____	: Av. Belkis BAYSAL
Türkiye Barolar Birliği Bilişim Danışmanı	_____	: Ömer Faruk ÇELEBİ
Tercüman	_____	: Yaman AKSU
Tercüman	_____	: Nur DERİŞ OTTOMAN

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ve BARO BAŞKANLARI HEYETİNİN, AVRUPA BİRLİĞİ BAROLAR KONSEYİ (CCBE)'NİN RESMİ DAVETİ ÜZERİNE, 21-27 Temmuz 2002 TARİHLERİ ARASINDA STRASBOURG ve BRUXELLES'de YAPACAĞI MESLEKİ İNCELEME VE ZİYARETLERİNİN PROGRAMI

21 Temmuz 2002 PAZAR:

Uçağa Ankara'dan Binecekler İçin:

- 07.45- Birlik Merkezinde buluşma.
- 08.00- Esenboğa Havaalanına hareket.
- 08.30- Esenboğa Havaalanına varış.
- 10.00- Strasbourg uçağının kalkışı.
- 11.00- İstanbul'a varış.
- 12.40- İstanbul'dan Strasbourg'a hareket.
- 15.00- Strasbourg'a varış.

Uçağa İstanbul'dan Binmek İstediğini Bildirmiş Olanlar İçin:

- 10.30- Yeşilköy Havalimanı Dış Hatlar Terminali Önünde Pasaport ve Uçak biletlerini almak üzere Türkiye Barolar Birliği görevlisi Sn. Faruk ELEBLİ ile buluşma
- 12.40- İstanbul'dan Strasbourg'a hareket.
- 15.00- Strasbourg'a varış.
NOVOTEL-CENTRE HALLES OTELİNE otobüsle transfer.

Akşam – Serbest

22 Temmuz 2002 PAZARTESİ – STRASBOURG:

- 09.30- Otelden Avrupa Konseyi Binasına hareket.
Avrupa Konseyi'nin "Cezaevleri ile İlgili Bakanlar Komitesi Kararları hakkında konferans".
- 14.00- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesini ziyaret ve brifing.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

23 Temmuz 2002 SALI

11.00- T.C. Dışışleri Bakanlığı'nın Avrupa Konseyi nezdindeki delegasyonu ile toplantı. (Avrupa Konseyi Binası)

Öğleden Sonra – Strasbourg Cezaevi ziyareti.

17.00- Otelden Ayrılış

17.49- Trenle Bruxelles'e hareket.

22.46- Bruxelles'e varış ve tren granıdan NOVOTEL BRUSSELS OF GRANDE PLACE'ye hareket.

24 Temmuz 2002 ÇARŞAMBA – BRUXELLES

11.00- CCBE (Avrupa Birliği Barolar Konseyi) ile T.C. Dışışleri Bakanlığı Avrupa Komisyonu nezdindeki delegasyonu ortak toplantısı (Delegasyon binasında)

Öğleden Sonra- Serbest

25 Temmuz 2002 PERŞEMBE – BRUXELLES

11.00- Otelden "Iltre (Belçika) Cezavini ziyaret için ayrılış.

13.00- Cezaevinden otele dönüş.

Öğleden sonra – Serbest

26 Temmuz 2002 CUMA – BRUXELLES

Serbest

27 Temmuz 2002 CUMARTESİ

13.30- Otelden havalanına hareket.

16.05- TK-1940 sefer sayılı uçakla Bruxellesden hareket.

20.25- İstanbul'a varış.

21.50. İstanbul'dan hareket.

22.50- Ankara'ya varış.

Av. Ayhan EROL (TBB DİSİPLİN KURULU BAŞKANI)

STRASBOURG ve BRUXELLES'DEN İZLENİMLER

Türkiye Barolar Birliği'nin, Sayın Başkan Özdemir Özok öncülüğünde, Birlik Yönetimi, Disiplin, Denetleme Kurulları temsilcilerinin ve yirmi Baro Başkanının katılımı ile 21 Temmuz-26 Temmuz tarihleri arasında Strasbourg ve Bruxelles'de, önceden belirlenen mesleki temas ve ziyaretler yapmak üzere gerçekleştirdiği gezinin sadece anılarda kalmaması ve izlenimlerin bir kitapçıkta toplanarak gerektiğinde yararlanılacak bir belgesel oluşturulması fikrini güzel ve isabetli buluyorum.

Strasbourg ve Bruxelles, Avrupa'nın büyük ve görkemli başkentleri yanında mütevazı kalsalar da, Kıtada yaşayan tüm ulusların kalplerinin oralarda çarptığını, umutların ve özlemlerin bu kentlerde birleştiğini hemen fark ediyorsunuz.

Bu Kentler, sınırların kalktığı, ekonomik güçlerin birleştirildiği, maddi ve manevi değerlerin mümkün olduğunca eşit paylaşıldığı, savaşın akıllardan bile geçirilmediği, insan haklarının, demokrasinin ve hukukun her alanda ve en üst düzeyde belirleyici olduğu birleşik bir Avrupa yaratma idealinin ortak simgeleri...

Çok uzun süreden beri üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi, katılmaya çalıştığımız Avrupa Birliği, Avrupa Parlamentosu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi... Her iki Kent de tarihi özelliklerinden çok, özdeşleştikleri bu kurumlarla anılıyor ve düşünülüyor.

diller ide var. Örneğin Türkçe Yunanca'ya Yunanca da Türkçeye
lairev ilimlidir. rühserig tid inçy niçi zellidli makelid meari
çevriliyo. (1)metreleğre çarlar bel ist tafa da ayçer. çarın bu tüm
şbel telefbaşm 8 ev. 8. tıbulamılızA. kop tısa terrecüM. tıbulamilo tay tid
Avrup Ceza ve Kriminoloji Bölümü Başkanı Yunan Stavrus cezaevleri ve

tutuklu hükümlülerle ilgili çalışmaların sözünü ediyor. Ülkelere tavsiye
edilen cezaevi kurallarından örnekler veriyor. Türkiye'nin sürekli

Hakkı İnançın belirttiği, Türkiye'nin sürekli olarak Avrupa'da bulunan cezaevleri ve
Türkiye ile ilgili sorulara yanıtlar veriyor. Türkiye'nin sürekli
izlendiğini, Cezaevi izleme Kurullarının ve bazı yileşirmelerin olumlu

bulduğunu söylüyor. Eski cezaevlerinin kötü olduğunu, ilke olarak F
tipi cezaevlerinin iyi olduğunu belirtiyor. İhtiyaçları karşılamak için

Çeşitli kişilerin ziyaretlerini ziyaretlerini yapıyor. Ama TBB
heyetinin ziyaretini için söyledikleri çok anlamlı. İLK KEZİ SİZLER GİBİ

BİR SİVİL TOPLUMLA BİRLİKTE OLMaktan MUTLULUK
DUYUYORUZ. (2) Bu konuda tavsiyelerde bulunuyor. (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

Korunmuş Buradan Mahkeme bölümüne geçiyoruz. Türk Temsilciliğinden
Atilla Nalbantoglu'dan bilgi alıyoruz. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

Haziran/2002 itibarıyla komisyon mahkemede Türkiye aleyhine
4277 başvuru yapılmış. Geçici dosya bakımından Türkiye 4-

5. durumda Rusya, İtalya, Polonya ilk sıralarda. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

2. maddesinin ihlalinin kabul ettiği. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

Şu anda Türkiye o karar sorularında. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

Siyasal İslam, ifade özgürlüğü konusunda içtihat yok. Bu konu
Türkiye aleyhine davalarda ortaya çıkacak. Örneğin Refah Partisi davası.
başvuru sayısı 2700 civarında. Almanya ve İtalya 9000'er başvuru ile başı
çekiyorlar. Çeşen olayları nedeniyle Rusya hakkında başvurular var.

Buradaki incelemeler bittikten sonra doğru yöle koyuluyoruz.
Giderken yine bazı duvar yazıları dikkatimi çekiyor: (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

No border-No nation-No social control
Sınra hayır-Ulusa hayır-Sosyal kontrole hayır. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

Tercümanız yanıtıyor. Göçmenlere ve çocukları nedeniyle ailelere
başkılar. Onu protesto ediyorlar. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

uygulatıyor. Batı bazı yeni kavramları tartışıyor. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

Öğleden sonraki durağımız Strasbourg Cezaevi.Cep telefonlarını, metal eşyaları otobüste bırakıyoruz.

Kimliklerimizi kapıda bırakıyor ve kart alıyoruz. Duyarlı kapıdan geçiyoruz. Cezaevine giren herkes duyarlı kapıdan geçiyor. Ayar normal, kemere, saate, gözlüğe, ayakkabıya ötmüyor.

Cezaevi müdürü heyete brifing veriyor. İki grup halinde cezaevini geziyoruz.

Avukatlar Pazar-Pazartesi haricinde hergün mesai saatleri içinde görüşme yapabiliyor. Duyarlı kapıdan geçiyor. Üstü ve evrakları aranmıyor. İsteyen avukat, istediği ile görüşemiyor. Hakimden yazı gerekiyor.

Koğuş yok. Odalar bir veya iki kişilik.9 m2.

Örneğin B 110 nolu odayı gezdim ve gördüm. Odada TV, masa, kitap, lavabo, klozet ve ranza var. Kapıda hiç delik yok. Oda penceresi avluya bakıyor.

18-20 kişilik ünitelerde banyo yapılıyor. Haftada 3 kez bir grup duş yapıyor. Spor yapan ise, hergün duş yapıyor. Kantin var. Para taşınmıyor. Kupon veriliyor.

Tutuklunun bir gününü sordüğümüzde yanıt şöyle;

Sabah 07.00'de herkes kaldırılır. Gardiyan kontrol eder. Önce kahve dağıtılır.

Saat 11.00-13.00 arası herkes yemek için odadadır. Sürekli gözetim altındadırlar.

Sabah bir, öğleden sonra iki saat topluca havalandırmaya çıkabilirler.

İbadet, spor, kütüphane, eğitim faaliyetleri var. Sürekli bir hareket var.

Çok ilginç, koğuşların pencerelerinin baktığı avlu çöplük gibi. Herşey atılmış. Yöneticiler sık sık temizlendiğini söylüyorlar ama, inandırıcı değil.

Gözlemlediğim odada duvarda ilginç bir yazı;”**Sabredin Bin Ladinler geliyor.**”

Bunlar kaba detaylar.

Strasbourg Cezaevinin bir de web sitesi var.
Adres:www.ma.strasbourg.justice.fr

İşte dünyanın en önemli mahkemesinin bulunduğu uygar bir kentten cezaevinden alıntılar.

Acele otele gidip eşyalarımızı alıyoruz. Çünkü 17.49 Brüksel trenine bineceğiz. Üç saatlik bir yolculuktan sonra 22.46 da Brüksel'deyiz.

Novotel'e yerleşiyoruz. Herkes kendini dışarıya atıyor. Otelin karşısındaki kafeye arkadaşlar üşüşmüşler. Bende gidip katılıyorum. Sahibi bir Türk.Zaten Avrupa'da yabancılık çekmiyorsunuz. Hemen karşımıza bir Türk çıkıyor.

24 Temmuz - Çarşamba

Türkiye Daimi Temsilciliğinde görevli Hakan Aytek ve Murat Şen'den bilgi alıyoruz. Haberli olmalarına rağmen , bir laçkalık göze çarpıyor. Küçük bir odadan bir salona alınıyoruz. Temsilcilikte bir bardak çay bile sunulmuyor.

Bildiğimiz AB ile ilgili gelişmeler anlatılıyor. Ama oradaki hava, Türkiye'deki gibi ateşli ve ilgi çekici değil. Anlatılanlardan sonra şu tesbitler yapılabilir:

-Türkiye'de hava estiriliyor. İçi boş vaatlerle pompalanıyor.

-Rum, Yunan, Ermeni lobilerinin etkisiyle hareket eden kemikleşmiş bir yapı var.

-Avrupa Birliği'nde ikinci sınıf siyasetçilerden oluşmuş bir parlamento var. DHKP-C nin dahi temsilcileri var.

-Kıbrıs'ın katılım ile ilgisi yok. Kıbrıs Türkiye'nin önünde koşul değildir. Aksi takdirde Doğu Akdeniz'de sorunlu bir bölge ortaya çıkar.

-Helsinki mektubunda taahhüt yok.

-AB'nin gündeminde şu anda Türkiye yok.

Daha sonra Avrupa Barolar Birliği CCBE'den iki kişi bilgi verdiler.

Öğleden sonra Brüksel'in tarihi ve önemli yerleri görüldü. Kraliyet Sarayı, bazı kilise ve yapılar.

Brüksel adliye sarayı gerçekten saray. Eski bir saray. Muhteşem bir tarihi yapı. Şu anda Temyiz, İstinaf ve genel mahkeme olarak kullanılıyor. İçindeki masa, koltuk ve şamdanlar dahi geçmişten kalma. Adli tatil olması nedeniyle işleyişi görmek mümkün olamadı.

25 Temmuz - Perşembe

Brüksel'e 50 dakika mesafede İttre Cezaevindeyiz. Modern bir cezaevi. 1999 yılında yapımına başlanmış ve Haziran/2002 de bitmiş. Daha bir aydır faaliyette. Her taraf elektronik ve kameralarla gözetleniyor. Kapılar hiçbir zaman aynı anda açılmıyor. Kapılar elle açılmıyor.

Herkes duyarlı kapıdan geçiyor. Bu 1993'den beri böyle. Ayrıca x-ray cihazı var. Avukatın üstü aranmıyor.

Avukat sadece kimliğini ibraz ederek saat 06. 00-22. 00 arası görüşebiliyor. Görüş açık görüş şeklinde. Arada demir parmaklık yok.

Mahkumlar odalarda kalıyor. Koşuk yok. Her katta 33 kişi kalıyor. 30 tane tek kişilik, bir tane üç kişilik oda var.

Mahkum sabah 08. 00-11. 00, öğleden sonra 14. 00-16. 30 arası havalandırmaya çıkıyor. Aynı anda 105 kişi havalandırmaya çıkıyor. Ayrıca yaz, kış saat 18. 00-22. 00 arası koridorda bulunabiliyor. Bunun dışındaki sürelerde tek kişilik odada kalıyor. Ve oda ancak görevli tarafından açılabilir. Her katta 3 tane tecrit odası var. Tecritte en fazla 9 gün kalıyor.

Her odada bir yatak, buzdolabı, kiralık TV, dolap, tuvalet var. Avluya bakan bir pencere. Kapı çelik ve küçük bir penceresi var. Yemek burada yeniyor.

Farklı ve ilginç bir uygulama. Ayda bir kez, 2 saat gözlemdışı buluşma yeri var. Eşcinseller dahil

Hükümlü eşi, son beraber olduğu kişi ile bu odada kalıyor. Cinsel ilişkide bulunabiliyor. Odada açılabilen divan, banyo, havlular ve hatta prezervatif bile var.

Çarpıcı yanlar bunlar. Çok yüksek güvenli bir cezaevi.

Soruyoruz. Gerek Strasbourg'da, gerekse burada suçun cinsine göre ayırım yok. Örneğin terör suçlusu tanımını bilmiyorlar.

Buradan ayrılıyor.

Öğleden sonra "Belçika'nın Venediği" denilen Brugge'ye gidiyoruz. Her tarafı kanal ve tarihi turistik bir kent. Atlı faytonları ve çikolataları ünlü.

Brüksel'e dönüyoruz.

26 Temmuz - Cuma

Hep birlikte Hollanda'nın başkenti Amsterdam'a gidiyoruz. Her tarafı kanal ve tarih olan bir kent. Trenden indiğimizde karşımıza güvenlik görevlisi olarak bir Adanalı Türk genci çıkıyor. Keza garın kapısının önündeki boyacı da Kırşehirli.

Gerek Brüksel, gerekse Amsterdam'da çok siyah var. Avrupa göçmen diyarı. Bu ülkeler göçmen sorununu ciddi bir biçimde yaşıyorlar.

Amsterdam bir uyuşturucu kenti.

Gece tekrar Brüksel'e dönüyoruz.

27 Temmuz - Cumartesi

Öğleden sonra THY ile İstanbul, oradan da Ankara'ya varıyoruz

SÖZÜN ÖZÜ

Bu gezide Fransa, Almanya, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda'da bazı kentleri gördük. Beş ülke geçmemize rağmen kimse bize pasaport ve kimlik sormadı. Avrupa Birliği yurttaşlığı önemli bir olgu. Bunun sağladığı kolaylıkları ve evrensel insan bilincini hissediyorsunuz.

Cezaevleri Türkiye'deki cezaevlerinden çok farklı. Koşuş sistemi yok. Tamamen oda sistemi var. Tutuklu ve hükümlülere sağlanan haklar Türkiye'den daha fazla.

Cezaevine girişte herkes duyarlı kapıdan geçiyor. Fransa'da avukatın görüşme için hakimden izin alması gerekiyor.

Batı şu anda henüz terörle tanışmamış. Bu nedenle cezaevlerinde bizdeki gibi, suça göre ayırım yapılmıyor.

Bu heyetin, Türkiye'deki normal ve F tipi cezaevlerini de gezip, bir kıyaslama yapmasında yarar var.

Bu karşılaştırmadan sonra cezaevlerine giriş, aranma, F tipi cezaevleri, tecrit konuları daha net bir duruma gelecek ve tartışmalara ışık tutacaktır.

Avrupa alt yapısını tamamlamış. Otoyollar gidiş-geliş, çift şerit ve çok sağlam, nitelikli.

Demiryolu ağı bir harika. Hızlı trenle ilgili gelişmeler göz kamaştırıcı. Metro büyük işlev görüyor.

Türkiye'nin böyle bir alt yapıya kavuşması onlarca yıl gerektirir. Türkiye boş yere kara taşıt araçlarına para yatırmış. Demiryolu, metro, deniz ulaşımı tamamen körletilmiş. Yazık edilmiş.

Avrupa eskiyi ve tarihi dokuyu korumuş, bozmamış, yok etmemiş. Bu yapıyla para basıyor. Türkiye ise tarihi ve dokuyu mahvetmiş ve yok etmiş. Batıda 1000 yıllık, Türkiye'de ise 10000 yıllık tarih var.

Her taraf yeşil. İklimin etkisi önemli, ama, çevre bilinci çok gelişmiş.

Türkiye’de bisiklet yolu nedir bilmezsiniz. Ama batı bisikleti bir yaşam aracı haline getirmiş. Amsterdam’da onbinin üzerinde bisikletin park ettiği bisiklet parkı var. Kentlerde ise bisiklet yolları var.

İnsanlar birbirlerine bağırıyor, kavga etmiyor, çevreyi kirletmiyor.

Biz ise herşeyi katlediyoruz.

Avrupalı saat 19. 00’da işi terk ediyor. Kent sokakları sanki terkedilmiş gibi, Turistik yerlerde dahi aynı şeyi görüyorsunuz.

Mutfakları farklı. Yetersiz. Anadolu’nun zenginliği, çeşitliliği, mutfağı harika. Batı ete mahkum olmuş.

Ülkemiz ise dört mevsimi, bolluğu yaşıyor.

Avrupa’da doğru dürüst polis göremedik. Türkiye’de her taraf silahlı resmilerle dolu.

Ankara’ya Esenboğa’ya indiğimizde bir zat , araç sıkışıklığı nedeniyle nerede ise TBB personelini dövecekti. Araya girerek ve karşıkoyarak, kendisini geri püskürttük. Çünkü o kişi, kendisini Ankara Valisinin arkadaşı olarak tanıtıyor ve üstünlük kurmaya çalışıyordu. İlkel bir insanın, ilkel bir davranışı. Oysaki 7 gün Avrupa’da hiç kavga gürültü ve kayırmacılık görmedik.

Kadın-erkek, cinsellik, dinsel sorunlar aşılmış. Seküler ve akılcı bir düzen yerleşmiş. Demokrasi ve insan hakları tartışılmıyor.

Ülkemiz ise hala demokrasi, insan hakları, dinselliği ve laikliği tartışıyor. Layık olmadığı bir şekilde yönetiliyor.

Yalnız batı uygarlığının evrensel değerlerinin ne olduğunu ve nasıl yaşanmasını gerektiğini bilen insanlar Türkiye’de var. Bunlardan biri olmaktan mutluyum. Koşullarımız farklı olsa da, onlar gibi evrensel batı değerlerini Türkiye’de yaşayabiliyorum. O nedenle Avrupa o kadar cazip gelmedi. Ama oradaki bilinci, evrensel ve kültürel değerlere verilen önemi ve o yapıyı kıskandım.

Türkiye'nin köylüler tarafından yönetilmiş olduğunu düşündüm.
Gözleri kapalı ve dünyadan uzak.

Bu gezinin çok yararı olmuştur. Bütün avukatların bu yapıyı görmesi gerekir.

Çok kısa zamanda düzenlendiği için bazı eksiklikler olmuştur.
Yerel hukuk kuruluşları, barolarla iletişimin daha etkin olması gerekir.
Oralarda hukukun işleyişini görmeliyiz.

Ama bu kadar kısa sürede, bundan daha güzel bir organizasyon yapılamazdı.

Emeği geçenlere, Faruk Çelebi ile tercümanlara teşekkür ederim.

Av. Hüseyin ERKENCİ

Türkiye Barolar Birliği

Başkan Yardımcısı

Av. M. Ziya YERGÖK (TBB BAŞKAN YARDIMCISI)

Türkiye Barolar Birliği Yöneticileriyle, Baro Başkanlarımızdan oluşan heyetin Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE)'nin resmi daveti üzerine 21-27 Temmuz 2002 tarihleri arasında Strazburg ve Bürüksel'e yapmış olduğu mesleki inceleme gezisi son derece yararlı, verimli ve nitelikli bir gezi olmuştur.

Bu gezi, katılan meslektaşlarımız ve başkanlarımız arasında daha yoğun bir dostluğa, kaynaşmaya ve dayanışmaya da vesile olmuştur. Türkiye Barolar Birliğince bu tür mesleki gezilerin yılda bir iki kez yapılmasının faydalı olacağı kanısındayım.

Ayrıca, ülkemizi yakından ilgilendiren ve güncel tartışma konuları olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Avrupa Konseyinin çalışmaları hakkında Strazburg'da, Konsey Binasında ve İnsan Hakları Mahkemesi Salonundaki brifinglerde de heyetimize kapsamlı ve doyurucu bilgiler verilmiştir.

Diğer taraftan ülkemizin bugün başlıca hedefini ve gündemini oluşturan Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri hakkında Avrupa Birliğinin Merkezi olan Brüksel'de, görevli Türk Delegasyonu tarafından heyetimize yapılan doğru ve gerçekçi bilgilendirmeler de son derece yararlı olmuştur. İzlenimim odur ki, standartlarımız arasındaki uçurumlar ve Avrupa'daki ön yargılar nedeniyle Avrupa Birliği bizim için şimdilik uzak bir hedefdir.

Strazburg Cezaevine ve Belçika'daki Ittre Cezaevi'ne yaptığımız ziyaretler de gezimizin önemli bir parçasını oluşturmuştur. Zira Türkiye'de cezaevleri konusunun güncel olduğu ve çok tartışıldığı bir dönemde bir mukayese imkanı

olmuştur. Türkiye'den farklı olarak ayakkabılarımızı çıkarmak zorunda bırakılmadan duyarlı kapılardan geçerek girdiğimiz her iki cezaevinde de, belirtmek gerekir ki güvenlik ön plandadır. Ayrıca ortak yaşam alanlarının çokluğuna rağmen her iki cezaevinde de bir veya iki kişilik oda sistemi mevcuttur. Çok yeni ve son derece modern olan İttre Cezaevinin ise, Türkiye için değil Avrupa için bile çok ileri bir örnek oluşturduğu yetkililerce ifade edilmiştir.

Brüksel'de gezdiğimiz ve Belçika Yargıtay'ının da bulunduğu Brüksel Adalet Sarayının görkeminden de etkilendiğimi belirtmek isterim. Avrupa'da adalete verilen değer, hizmet binalarının görkeminden ve donanımından da açıkça anlaşılmaktadır.

Ülkeler arasında artık sınırların kalktığı Avrupa'da yaptığımız günü birlik şehir ve nehir gezileri de bu ziyarete ayrı bir renk katmış ve güzel anılar bırakmıştır. Bu gezideki bir başka gözlemim de, Avrupa'da sanayi gelişirken tarım ihmal edilmemiş karayolu-otoban yapılırken demiryolu ihmal edilmemiştir. Özellikle hızlı tren Avrupa'daki ulaşımın can damarı konumundadır. Zannediyorum ülkemiz adına bundan çıkarılacak dersler olmalıdır.

Unutamayacağım anılarla dolu ve son derece sıcak bir atmosferde gerçekleşen, yararlı olduğuna tüm katılanların hem fikir olduğu bu güzel gezi için başta Türkiye Barolar Birliği Sayın Başkanı Özdemir ÖZOK'a gezimiz boyunca yardımları ve katkıları için Türkiye Barolar Birliği görevlisi Faruk ÇELEBİ'ye, CCBE Türkiye Temsilcisi Av. Belkıs BAYSAL'a, tercümanlarımız Yaman AKSU ve Nur Deriş OTTOMAN'a ve ayrıca verdikleri brifinglerle bizleri aydınlatan Strazburg ve Brüksel'deki Türk Delegasyonuna da Teşekkürlerimi sunmayı bir görev bilirim.

Av. M. Ziya YERGÖK
TBB Başkan Yardımcısı

Av.Zeki EKMEN (TBB YÖNETİM KURULU ÜYESİ)

TBB'nin AVRUPA İNCELEME GEZİSİ İLE İLGİLİ ANILAR VE DÜŞÜNCELERİM

TBB'nin 22 Baro Başkanı ile birlikte gerçekleştirdiği ilk yurtdışı inceleme gezisinden, olumlu izlenimler ve değerlendirmelerle döndük.

21 Temmuz 2002 günü uçağımız Strasbourg havaalanına inişe geçtiğinde, çevrede görülen küçük küçük göller, bu göllerin etrafında dizilen evlerin güzelliği, kanal haline getirilen ve ulaşımında kullanılan Ren nehrinde süzülerek giden gemilerin güzelliğinden etkilenmemek mümkün değil.

Strasbourg şehrinin sakinliği, tarihi güzelliği, Fransızların geçmişlerine bağlılıklarının simgesi haline gelen tarihi mekanları korumalarını takdir etmemek mümkün değil. Eskinin tarihi güzellikleri ile yeninin yan yana, bir arada yaşamasını gözlemlemek çok güzeldi. Şehirde yeşil alanların çokluğu, ulaşım sorununun bulunmaması, toplu ulaşım araçları, bir çok kişinin şehir içi ulaşımında bisikleti tercih etmesi trafiği rahatlatan ayrı bir olgu.

Gezdiğim ülkelerde otoyol ağı, demiryolu ve en küçük şehirleri dahil olmak üzere metro ağı mevcut. Bruxelles ve Amsterdam gibi şehirlerin tren garlarından her üç dakikada bir trenin kalkması, demiryolunun ulaşımında nasıl kullanıldığının çok güzel bir örneği. Tüm Avrupa ülkeleri demiryolu ağı ile birbirine bağlı. Hızlı seri ve ucuz bir şekilde bir Avrupa ülkesinden diğerine, bir şehirden ötekine ulaşmak mümkün.

Kendi ülkemizle karşılaştırdığımızda, doğal güzelliklerimizi, tarihi dokumuzu nasıl yok ettiğimizi, demiryolu, denizyolu ulaşımını ihmal etmekle ülke kaynaklarımızı nasıl heba ettiğimizi hemen anlamak mümkün.

22 Temmuz 2002 günü saat 17.00 de Strasbourg'da programın ilk resmi toplantısını, Türkiye'nin Avrupa Birliği delegasyonunun sunuşları ile başlayarak yaptık.

Sunuşlar sırasında,

- Avrupa Birliği sisteminin bize bakış açısı.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile bütünleşme,
- Sistemin genel işleyişi,
- Avrupa Konseyi içindeki denetim organları ve bu organların işleyişi hakkında bilgilendirildik.

Sisteme ilk katılımın 1954 yılında Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ne üye olması ile başladığı, yargı ile ilk temasın 1974,1975 ve 1977 yıllarında Kıbrıs başvuruları ile başladığı belirtildi. 1982 yılında beş Avrupa ülkesinin, Türkiye'nin Konseyden çıkarılması için yaptığı başvurunun dostane çözüm ile sonuçlandığı açıklandı.

1990 yılında Divanın yargı yetkisinin kabulü ile Türkiye aleyhine başvuruların yoğunlaştığı, yaşam hakkına yönelik davalar ile ağır insan hakları ile ilgili davalara öncelik verilebildiği belirtildi.

Bugün için Türkiye'nin, İnsan Hakları Mahkemesi karşısındaki öncelikli sırasını kaybetmeye başladığı, insan hakları konusundaki olumlu gelişmelerin, raporlara da olumlu bir şekilde yansımalarının beklendiği, Türkiye'nin İnsan Hakları açısından standartları tutturma eğiliminde olduğu açıklandı.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yargılama sisteminin, tüm başarılarına rağmen, yoğun başvurular nedeni ile çökme noktasına

geldiği, bunun nasıl önlenebileceği konusunda çalışmaların yapılmakta olduğu söylendi.

Bizim ülkemiz açısından, İnsan Hakları ihlalleri ile ilgili iddiaların araştırılması için, mevcut yapı dışında yeni bir sistemin kurulmasının faydalı olacağı ve standartların yasal düzenlemeler yanında, İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarının da takip edilerek yakalanabileceği, bu konuda gerekli yayınların yapılmasının faydalı olacağı vurgulandı.

Yapılan toplantı verimli geçti. Toplantının ertesi gününde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde incelemelerimizi devam ettirdik.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi duruşma salonlarının güzelliği, teknik donanımından etkilenmemek mümkün değil. Her iki duruşma salonu da son derece modern bir şekilde düzenlenmiş. Mahkeme ve Avrupa Parlamentosunu gezdikten sonra, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yrd. Yunanistanlı Mr. Stavro'nun detaylı ve aydınlatıcı açıklamalarını dinledik.

Mr. Stavros, hükümetlerden bağımsız çalışan sekreteryanın bünyesinde kurulu İşkenceyi ve Kötü Muameleyi Önleme Komitesinin cezaevleri ile ilgili çalışmalarını açıkladı. Bu çalışmaların;

- İzleme,
- Standart belirleme,
- Teknik Yardım ve işbirliği konularını kapsadığını belirtti.

İşkence ve Kötü Muameleyi Önleme Komitesi'nin çalışmaları sayesinde cezaevlerinin düzenlenmelerinde önemli gelişmeler olduğunu açıkladı. Kurulun ilk tavsiye kararının 1962 yılında alındığını, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulunun bu konuda, bugüne kadar 23 tavsiye kararı aldığını bildirdi.

Kurulun aldığı kararlar ile vermek isteği mesajın;

- İnsan onuruna uygun maddi ve manevi koşulların sağlanması,
- Kuralların ayrıntılı ve kapsayıcı olmasının esas alınması ve sınıflandırmanın aynı suç grupları arasında yapılması,

Bir cezaevinde, havalandırma, tuvalet, hijyen ve sağlık, beslenme, disiplin, cezaevlerinde yürütülecek faaliyetlere dikkat edilmesinin amaçlandığı belirtildi.

Sayın Stavros açıklamalarında,

Kurulun, 1989 yılında cezaevlerindeki eğitim, cezaevi personeli ve uygulamaları ile ilgili ayrıntılı tavsiye kararları aldığını, 1993 yılında alınan kararlarla AIDS ile ilgili düzenlemeler yapıldığını, en önemli kararlardan bazılarının, Sağlık ve Hijyen konularındaki kararlar olduğunu; **her tutuklunun doktora ulaşmasının sağlanması gerektiği**. Bu doktorların gerektiğinde cezaevi yönetimi emrinde çalışan kişiler dışında doktorlar olması gerektiğini belirtti.

1999 yılında alınan bir tavsiye kararı ile her ceza sisteminin, bir cezaevi sistemini içermesi gerektiği, bir kişinin cezaevine konulmadan da gözetim altında bulundurulabileceğinin kabul edildiğini açıkladı.

Üzerinde çalışan konulardan birinin de, Şartlı Salıverme uygulaması olduğu, ölüm cezasının kaldırılması nedeni ile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasında şartlı tahliyenin koşullarının belirlenmeye çalışıldığını anlattı.

Kurulun Genç Tutuklular ile ilgili çalışmaları olduğunu; duruşma öncesi tutukluluk, cinsel taciz, tehlikeli tutuklular ile ilgili çalışmaların devam ettiğini, çalışmaların tüm cezaevi yaşantısını kapsayan çalışmalar olmasını amaçladıklarını söylediler.

Kurulun standartları belirleme görevinin yanında, yukarıda belirtildiği gibi standartları izleme görevinin de olduğunu belirtti. Eskiden üye devletlerden raporlar alındığını, şimdi ise bu görevi İskence

ve Kötü Muameleyi Önleme Komitesi'nin yaptığını, herhangi bir ülkede belli kurallara uyulmaz ise, bu ülkede hak ihlalinin var olduğunun kabul edildiği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Kurulun aldığı tavsiye kararlarını dikkate aldığını, hatta kısa bir süre önce Rusya'nın, bu konuda mahkum olduğunu örneği ile açıkladılar.

Kurulun diğer önemli bir görevinin de teknik yardım ve işbirliği olduğunu; bu konuda Türkiye ile temasların devam etmekte olduğunu, yeni bir yapılanma ve personelin eğitimi ile ilgili çalışmaların devam etmekte olduğunu, cezaevlerinde teftişlerin yetkili ve ehil kişilerle yapılmasının önemli olduğunu belirtti. Cezaevleri İzleme Kurulları düzenlenmesi ile Türkiye'nin ileri ülkeler düzeyine gelmiş durumda olduğunu vurguladıktan sonra, Kurulun çalışmaları ulusal yetkililer ile işbirliği düzeyinde devam ettirdiğini, zaman zaman sivil toplum kuruluşları ile de işbirliği yaptıklarını açıkladı.

Sayın Stavros'un açıklamalarından sonra, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi duruşma salonunda Sayın Atilla Nalbantoğlu'nun açıklamalarını dinledik. Sayın Nalbantoğlu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurular ve Mahkemedeki Türkiye ile ilgili başvurular konusunda bilgi verdi.

Avrupa Parlamentosu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesindeki incelemelerden sonra, Strasbourg Cezaevinde incelemelerde bulunma ve gözleme imkanı bulduk. bu cezaevi ile ülkemizdeki cezaevlerini karşılaştırma olanağımız oldu.

Strasbourg Cezaevinin kapısında bir süre bekledikten sonra, adlarımız okundu ve cezaevine alındık. İlk girişimizde duyarlı kapıdan geçtik. Duyarlı kapıdan geçerken çalan her metal malzemeyi çıkardık. Duyarlı kapı kaleme çaldı ise kalem, gözlüğe çaldı ise gözlük, kemere çaldı ise kemer çıkarıldı. Ancak bu kuralların cezaevine giriş kuralları olduğu ve bunlara uyulmadan cezaevine girişin mümkün olmadığı belirtildi. Duyarlı kapıdan geçtikten sonra cezaevinden içeri girdik.

Görevli memur bizleri brifing verilecek salona götürdü. Bizleri nezaketle karşılayan Cezaevi Müdürü, cezaevi ile ilgili gerekli bilgileri verdi. Cezaevinin kapasitesinin 447 kişi olmasına rağmen, cezaevinde 660 kişinin kaldığı, cezaevinin 250 personelinin olduğu, 224 kişinin kadrolu ve rütbesiz infaz koruma memuru olduğu, personelin otuzunun kadın, geri kalanının yönetici, şef gardiyan, cezaevi sorumlusu olduğu 18-19 idari işler memurunun, 7 sosyal yardım hizmetlisinin olduğu belirtildi. Cezaevinin karmaşık bir yapısının olduğu, ancak güvenlik açısından bunun önemli ve gerekli olduğu açıklandı.

Strasbourg cezaevinde daha çok hüküm giymemiş tutukluların kaldığı, personelin öbür cezaevlerine göre daha iyi olması nedeni ile diğer cezaevlerinde bulunan tutuklular tarafından tercih edildiği söylendi. Cezaevinin 1988 yılında açıldığı, her odanın (kendi tabirleri ile hücrenin) 9 m² den ibaret olduğu, her odada iki kişinin kaldığı, idari büroların çıkışa yakın olduğu, tutukluların çok katlı binalarda kaldığı, yola bakan tarafta bulunan binalardaki tutukluların, çevre binalarda bulunan kişilerin akrabalarıyla, önleme uğraşlarına rağmen haberleşebildikleri, cezaevinin çevresinde bulunan mahallelerde oturan mahalle sakinlerinin komite kurdukları ve bu komitelerin cezaevinin dışarı çıkarılmasını istedikleri, bildirildi. Gösterilerin yapıldığı büyükçe bir salon, küçüklerin bölümleri, gezinti alanları, futbol sahası, basketbol sahasının olduğu, cezaevinin video ve kamera ile izlendiği, cezaevinin yanından geçen otoyolun acil duruş şeridinden, cezaevinin içine tenis topları atıldığı, bu tenis toplarının kameralar ile belirlendiği, yapılan incelemelerde, tenis toplarının içinden uyuşturucu çıktığının belirlendiği, bu nedenle cezaevi bölümünde otoyol acil duruş şeridinin iptal edildiği söylendi. 100 tutuklunun atölyelerde, 130 kadarının temizlik işlerinde çalıştığı, kadın tutuklular bölümünün olduğu, bir kadın tutuklunun çocuklu olduğu, Bölgesel Tıp ve Psikoloji Merkezinin olduğu anlatıldı. Cezaevinin bir mutfağı olduğu, mutfakta değişik yemeklerin çıktığı, tutukluların yemek seçme haklarının olmadığı, diyabetli hastalara

göre yemeklerin verilebildiği, ayrı dinlerde olan ve domuz eti yemeyenlerin bu durumlarının değerlendirildiği belirtildi. Cezaevinde üç günlük yemek stokunun olduğu, dondurulmuş şekilde hazırlanan yemeklerin ısıtılarak verildiği, bakteriyolojik kontrolün yapıldığı yemeğin hücreye verildiği, haftada dört kez spor yapıldığı, her gün 4 saat havalandırmaya çıkıldığı, havalandırma sırasında tutukluların bir arada olabildiği, hücrelerde kalan tutukluların suçları arasında bir ayırım yapılmadığı, her suçtan tutuklunun aynı koşulları paylaştıkları, haftada 3 kez duş alınabildiği belirtildi.

Savunma avukatlarının, her istedikleri zaman gelip, tutuklularla görüşemedikleri, bir avukatın müvekkili ile görüşebilmesinin belli koşulları olduğu ve görüşmeye geldiğinde, Ceza Hakiminden izin alması gerektiği, cezaevine girişte belirlenen cezaevi giriş kurallarına uyması gerektiği, avukatların cezaevine girdikten sonra, müvekkilleri ile kimsenin gözetim ve denetimi olmadan görüşülebildikleri açıklandı.

Bu bilgilendirmeden sonra cezaevini gezip, görme olanağımız oldu. İki grup halinde cezaevini gezdik. Cezaevi koridorlarına açılan kapıların tümü otomatik olarak, bir görevlinin denetiminde açılıp kapanıyor. Hiçbir kapı, diğeri kapanmadan, açılmıyor. Açılıp kapanan kapıların tümü, bilgisayar ile denetleniyor. Hücrelerin kapısında sadece küçük bir gözetleme deliği mevcut ve dıştan açılıp kapanıyor. Cezaevinde hücre olarak adlandırılan odalar 2 kişilik ve ranzalı, içinde bir klozet ve küçük bir lavabo, küçük bir çalışma masası mevcut. Havalandırma sırasında tüm tutuklular, bir cezaevi görevlisi tarafından izlenmekte. Cezaevinde müzik, buna benzer sanatsal faaliyetlerin yapılabileceği salon, bilgisayar eğitimi verilen bölüm gibi yerler mevcut.

Strasbourg cezaevini ve boş olarak gösterilen 2 kişilik koğuştaki kirlilik ve pisliği gördükten sonra, bizim cezaevimizde mevcut yaşam koşullarının daha iyi olduğu sonucuna vardığımı belirtmek isterim. Türkiye'de mevcut F tipi cezaevlerinde, havalandırma koşulları,

koşuların pencerelerinin açıldığı mekanlar ve havalandırma sırasında, tutukluların bir arada olma koşullarında insanı yaşam koşullarına göre düzenlemeler yapılırsa, Türkiye'de cezaevi sorununun büyük ölçüde çözülmüş olacağı inancındayım.

Strasbourg'da yaptığımız incelemelerden arta kalan zaman içinde, şehri gezip görmeğe devam etme olanağımız da oldu. Strasbourg'a Dünyanın en sakin şehirlerinden biri denilebilir. Şehrin temizliği, tarihi dokusu, görkemli katedrali, ışık gösterileri ile tarihi katedral ve çevresinin ışıklandırılması, şehrin içinden geçen kanalların havuz sistemi ile ulaşımda kullanılması, turistik gezilerde kullanılan gezinti motorları, toplu ulaşım araçlarının estetik güzelliği görülmeye değer. Ulaşımında hiç bir trafik sıkışıklığının olmaması, özel araçların ulaşımında pek az kullanılması ve bunların yerine bisikletlerin kullanılması, aklımda kalan güzellikler arasında.

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu şehirde kurulmuş olmasının nedenlerinden biri de, her halde bu sakinlik ve güzellikler olsa gerek.

Strasbourg'dan sonra, Strasbourg'a 2 saatlik bir mesafede bulunan, Almanya'nın Heidelberg kentine gitme olanağımız oldu. Otobüsümüz otoyolda ilerlerken, otobüsümüzün sürücüsü, tüm sürücülerin hız sınırına ve trafik kurallarına uyduğunu, uymayanlara ağır trafik cezaları verildiği söyledi.

Heidelberg, üniversiteler şehri olarak tanımlanıyor. Yeşillikler içinde, içinden geçen nehrin ulaşımında kullanıldığı Almanya'nın ünlü Kara Ormanlar bölgesinde çok güzel bir kent. Dağın dik yamacına kurulmuş bulunan görkemli tarihi şato, şehrin turizmde önemli bir yer tutuyor. Heidelberg gezisi bitince, yolumuz üzerinde bulunan Kalsruhe şehrini de gezip gördük ve tekrar Strasbourg'a geri döndük.

Strasbourg'taki incelemelerimiz bittikten sonra, 5 saatlik son derece zevkli ve güzel bir tren yolculuğu ile Belçika'nın başkenti Bruxelles'e geçtik.

Bruxelles'de Türkiye'nin Avrupa Birliği delegasyonu ile programlanan toplantımızı yaptık. Toplantıda, Sayın Hakan AYTEK; aday ülke olarak Türkiye'nin durumunu, Avrupa Birliğinin Türkiye'ye bakış açısını açıkladı. Topluluk ile Türkiye arasındaki ilişkilerin üç ana konuda yoğunlaştığını, bunların Mali İşbirliği, Müktesebat Uyumu ve Topluluk öncesi araçların sunulması, organ ve kurullarına uyum olduğunu açıkladı.

Topluluğun bugüne kadar mali yükümlülüklerini hayata geçirmediğini belirtti. Katılım öncesi enstrümanların, diğer aday ülkelere göre Türkiye'ye uygulanmadığını, proje bazında taahhüt edilen yardımların yapılmadığını, 2003 sonuna kadar bu yardımların yapılmaması halinde, sonuçların iç açıcı olmayacağını belirtti.

Mali işbirliğinin yukarı çekilmemesi ve Avrupa Birliğinin mali taahhütlerini yerine getirmemesi halinde, bizimde taahhütlerimizi yerine getirmemiz ve yatırımları yapmamızın zorluğunu açıkladı.

Müktesebat uyumu açısından istenilen düzeyde olunmadığı, 831 alanda müktesebat uyumunun sağlanması gerektiği, gerçek müktesebat uyum taramasına geçilemediği, karşılıklı iletişimin tam olarak sağlanmadığı, gerekli teknik yardımın verilmediğini de ilave etti.

Açıklamalarda, Türkiye'nin Topluluğun program ve ajanslarına henüz katılmadığı, bu programlardan faydalanmadığı, Topluluk ajanslarından sadece Çevre Ajansına katıldığımız, teknik komitelere katılımın da sağlanmadığı, Türkiye'nin 1500 ün üzerinde olan Teknik komiteden sadece 7 sine katılabildiği açıklandı.

Açıklamaların en önemli bölümü Kıbrıs ile ilgili olan kısmı idi. Sayın AYTEK açıklamalarında, Kıbrıs'ın, Avrupa Birliği yolunda, Türkiye'nin önünde bir engel olmadığını belirtti. Avrupa Birliğinin isterse Güney Kıbrıs'ı tek başına Avrupa Birliğine alabileceğini, söyledi. Ancak, bu durumda Avrupa Birliği karşısında, Doğu Akdeniz'de sorunlu bir bölgenin çıkacağı düşüncesinin ve endişesinin var olduğunu açıkladı.

Bu açıklamalardan sonra, CCBE Avrupa temsilcileri ile görüşmelere geçildi. Bu görüşmede görevliler, CCBE nin yapılanması ve çalışmaları ile ilgili bilgiler verdiler. Bu bilgilendirme toplantısı sona erdikten sonra, Bruxelles İTTRE cezaevinde incelemelerde bulunmak üzere ayrıldık.

İTTRE cezaevine 25 kişinin kabul edileceği söylendiği için, bu cezaevi incelemelerinde bulunamadım. Ancak incelemede bulunan arkadaşlarımızın aktardıklarına göre, cezaevinin Haziran 2002 tarihinde açıldığı, son derece modern ve her türlü teknik donanımı olan çok farklı bir cezaevi görünümünde olduğu idi. Ancak yetkililer bu cezaevinin ülkelerinde bile tek olduğunu, kendi ülkelerinin bile standartlarının çok üzerinde bir yapıya sahip olduğunu da söylemişler.

Cezaevi ve diğer incelemelerimiz bitince, arada serbest gün olarak kalan Cuma gününü değerlendirmek için planlar yapmaya başladık. Grubun büyük çoğunluğu Paris'e gitme arzusunda idi. Ancak hızlı tren için bilet bulamayınca, Hollanda'ya gitmeye karar verdik.

Cuma günü tren ile Hollanda'nın başkenti Amsterdam'a gittik. Amsterdam'da trenden inip kısa bir yürüyüş yaptıktan sonra, planlandığı gibi otobüs ile önce bir şehir turu yaptık. Şehir gezisinden sonra motor ile şehrin kanallarında gezinti yaptık. Yaptığımız motor gezisi sırasında, Amsterdam'ın tarihi yerlerini ve korunmuş bulunan tarihi binaların güzelliğini gördük. Gezi sırasında Amsterdam'da 100 kanalin bulunduğu, bu kanallar üzerinde de 1000 köprünün olduğu söylendi.

Amsterdam gezisi sırasında, şehir nüfusunun sekizyüzbin olduğu, buna karşılık yılda gelen turist sayısının onmilyon olduğu söylendi. Bu yoğunluğa rağmen yollarda hiçbir trafik sıkışıklığının olmaması, toplu taşıma araçlarının ulaşımda çok verimli kullanıldığını gösteriyor. Amsterdam'da dikkati çeken en önemli şeylerden biri de, diğer Avrupa şehirlerinde olduğu gibi bisikletin ulaşımda çok sık kullanılması ve 4-5 katlı koca bir bisiklet parkının inşa edilmiş olmasıydı.

Tren Amsterdam'ın da en önemli ulaşım aracı, gardan her 3 dakikada bir trenin kalkması, ülkeler arası tren ulaşımının son derece yoğun olarak kullanılması, tren ulaşımındaki kolaylıklar, seyahatteki rahatlık, demiryolu ulaşımının bir ülkenin ekonomisine ne kadar büyük bir katkı sağladığını açık bir şekilde göstermekteydi.

Amsterdam gezisini bitirdikten sonra, aynı tren ile tekrar Bruxelles'e geldik. Ertesi gün de Uçak ile yurda döndük.

Bu gezi sırasında, çok güzel anılarımız oldu. Çok faydalı incelemelerde bulunduk. Kendi ülkemizin koşulları ile Avrupa ülkelerini karşılaştırma olanağı bulduk. Avrupa gerçekten uygarlığı yakalamış ve vatandaşları, gerçekten yaşadıkları yaşam koşullarını hak ediyor. Her şeyin daha güzel olması için gayret içindeler. İşlerini yaparken, kuralları uygularken kimseyi rahatsız etmiyorlar. Bütün gezimiz boyunca, birkaç kişi dışında, polis görmediğimizi belirtmek isterim. Turistik alanlarda yoğun turist sayısına rağmen, alanlarda polis göremezsiniz. Ancak bulunduğunuz alan ve mekan gizli kameralar ile denetlenmekte, bu kameraların görüntüleri belli bir süre saklanmakta, en ufak bir olay sırasında görevli sivil ekipler olaya el koyarak güvenliği sağlamakta. Seyahatimiz sırasında şöyle bir olaya tanık olduk; Amsterdam'dan Bruxelles'e dönerken, trenin restoranı ile bulunduğumuz vagonlar arasında arkadaşlarımız ile birlikte gidip gelmekte idik. Trende hiç bir olumsuz olayı gözlemememize rağmen, trenin durduğu bir istasyonda bekleyen polisler trenden inen bir kişiyi alıp götürdü. Hiç kimse bir olayın varlığı hissine bile kapılmamıştı.

Bu gezi sırasında Avrupa düzeyine ulaşmak için çok yolumuz olduğunu ve Avrupalının Türkiye'yi tanımadığını gözledim. Gerçi her yerde bir Türk ile karşılaşmanız mümkün. Ancak TÜRKİYE, KENDİSİNİ ANLATMA VE TANITMA KONUSUNDA GEREKENİ YAPMAKTA ÇOK GEÇ KALMIŞ. AVRUPALILAR TÜRKİYE'Yİ HALEN OSMANLI GELENEĞİNİ SÜRDÜREN, ARAP

ÜLKELERİNDEKİ İSLAMİ ANLAYIŞ VE YAŞANTININ DEVAM ETTİĞİ İNANCINDA GÖRÜYÖRLER. BU ANLAYIŞ VE GÖRÜNTÜNÜN HIZLA DEĞİŞMESİ İÇİN KURUMLAR ARASI İŞBİRLİĞİ DAHİL OLMAK ÜZERE, HER ALANDA İLETİŞİM ARTMALI, TANITIM ARAÇLARINA AĞIRLIK VERİLMELİDİR.

Türkiye Barolar Birliğinin BU İNCELEME GEZİSİ SON DERECE VERİMLİ VE FAYDALI OLMUŞTUR. Türkiye Barolar Birliği'nin bundan sonra da bu tür inceleme gezilerini devam ettirmesi ve Avrupa ülkeleri ile daha hızlı bir iletişim konusunda üzerine düşeni en iyi bir şekilde yapacağı ümidi ile saygılar sunarım.

Av.Zeki EKMEN

TBB YÖNETİM KURULU ÜYESİ

Av.Cengiz TUĞRAL (TBB YÖNETİM KURULU ÜYESİ)

ZIRA ONLAR, HERKESE ÖRNEK OLMAK ZORUNDA

Türkiye Barolar Birliği Yönetim, Disiplin ve Denetim Kurulu üyelerinden bir kısmı ile 21 Baro Başkanımızın katılımı ile gerçekleştirilen, T.B.B. ve C.C.B.E'nin müştereken organize ettikleri 21-27 Temmuz 2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen inceleme gezisi, bilgilerin kaynağında görülüp incelenmesi ve dinlenilmesi, katılımcıların birbirini daha yakından tanınması ve dayanışma için güzel bir platform oluşturdu.

Geçmiş, genelde hafızamda rüya gibi yer alıyor. Genelde de rüyaları pek hatırlamam. Oysa Strasbourg, Avrupa Parlamentosu, İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Birliği ve Avrupa Birliğine dahil Fransa'nın Strasbourg Cezaevi ile Belçika'nın Bruxelles İttre cezaevi, Bruxelles Adliye sarayı ve insanlar gerçek bir cisim olarak gözlerimin önünde.

Ülkemiz gerçekleri ile batının gerçeklerini kıyaslama imkanı buldum. Oysa inceleme konusu olan hususlardan bir kısmı hakkında çeşitli yazılar okumuş ve incelemeye dayalı bilgi sahibi olduğu için söylemlerinden bilgi edindiğimiz bazı kişilerin sözlerinden bazı bilgiler edinmiştim.

İnceleme gezisinde kurumları doğrudan gördüm. İlgililere doğrudan sorular yönelttim. Cevaplarını ilgi ile izledim. Yaşayan insanları, çevreyi gözlemci gözüyle irdeledim.

Avukat olarak ülkemizdeki bazı uygulamaların gelişmiş ve çağdaş medeniyetin ulaşmak istediğimiz ülkelerinden daha insancıl olduğunu

gördüm. Cezaevleri konusunda, yapılara ilişkin maddi varlığının ağır bastığı, varlıklı ülke olmanın verdiği avantajların kullanıldığı bir gerçek. Bu çerçevede insan hakları daha fazla korumakta. Ama, haklar insani duygulardan uzaklaşmış, adeta makinalaşmış bir yaşam izledim.

Avukat-Cezaevi ilişkilerinde, avukatın işlerinde, savunma hakkının kutsallığını, meslek sırrına verilen önemi, avukata duyulan güveni hissettim. Mesleğimden onur duydum.

Toplum içinde yaşayan herkesin, unvanı ne olursa olsun kurallara uyduğunu, sahip çıktığını gördüm.

Cezaevleri veya başka kurum ve kuruluşlarda, kurallara üst düzey yöneticilerin de tabi olup olmadığı, kurallara uyup uymadıkları, istisna tutulan kişiler olup olmadığı sorularına aldığımız cevap, hiç aklımdan çıkmayacak. Üst düzey görevli ve yöneticiler de, herkes gibi kurallara aynen uyuyorlar. **ZİRA ONLAR, HERKESE ÖRNEK OLMAK ZORUNDA.**

Dilerim; bizim ilgili, **bilgili** ! ve yetkililerimizin de, her yerde aynı duyarlılığı gösterdiği, kendilerine ayrıcalık istemedikleri, ayrıcalık yaratıp uygulamadıkları, **ÖRNEK İNSAN DAVRANIŞI SERGİLEDİKLERİ** bir toplum hayatına en kısa sürede kavuşuruz.
14.08.2002

Av. Cengiz TUĞRAL

TBB YÖNETİM KURULU ÜYESİ

Av.Tuncer YILMAZ (TBB DİSİPLİN KURULU ÜYESİ)

Yurt dışına ilk kez çıkacaktım. Bu nedenle de heyecanlıydım. Geziye Türkiye Barolar Birliği yöneticileri ve değerli Baro başkanlarıyla gitmek beni rahatlatıyordu.

Öğrencilik yıllarımdan beri Avrupa ve onu oluşturan ülkeler, benim için hep hayal ülkeleriydi. Sanki oralara ulaşılmazdı, oralarda yaşanmazdı. onların sosyal ve kültürel yapıları, demokrat ve hukuka bağlı, kolay değişmez sistemleri zaman içinde nasıl oluşmuştu? Bugüne kadar oluşan bu soyut düşünce ve değer yargılarım kısmen de olsa somutlaşacaktı. Deneyimli arkadaşlarımızın yardımları da bu karmaşık konuları kolaylaştıracaktı. Gezinin nitelikli ve yararlı geçeceğinden kuşkuym kalmamıştı.

Kısa süreli de olsa, bu gezide pek çok şeyi birden görmek, öğrenmek ve değerlendirmek istiyordum, ülkemle kıyaslayarak artıları-eksileri daha net tesbit etmek istiyordum. Planlanan gezi programı ve brifingler de etkileyiciydi. Bunların hepsini nasıl başaracağımı yol boyunca düşünüp planlamaya çalışıyordum.

Gezdiğimiz ülkelerin doğal yapıları bir harikaydı. Bakımlı ormanlar, ürpertici, tarlalar büyük ve düzgün, bu ülkelerde sanki ölenlerin taşınmaz mal varlıkları mirasçıları arasında hiç paylaşılmamıştı. Şehirlerdeki tarihi binalar ve evler, bakımlı ve çok iyi korunmuşlardı. Şehirlerde kan damarları gibi dolaşan nehir ve kanallar, üzerindeki turistik taşımacılık ve çevresindeki yeşil, çiçekli geniş alanlar, nasıl bu kadar güzel korunmuştu? Bu görkemli yapılar sanki sömürülen ülkelerin anılarını-acılarını anlatıyor gibiydiler.

Oralarda yaşam bütün boyutlarıyla kabullenemeyeceğimiz boyutlarda sistemleştirilmişti. kayıtsız-şartsız herkesimin insanı, bu sistemin gözle görülür bir parçasıydı. Sinirlenip bağırان-çağırان insanlar yoktu. Müşteri çekmek için avazı çıktığı kadar bağırان işportacılar yoktu. Trafiği düzenleyen polis görmedik, anlamsız yerlerde bekleyen-dolaşan polis ya da zabıta yoktu. İnsanlar düzenlerini-huzurlarını kendileri oluşturup uyguluyorlar ve koruyorlardı. İnsanı önemsiyorlardı, sistemin işleyişi onlar içindi.

Program gereğince heyet olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesini gezecek, orada, Mahkemeyi tanıma ve çalışma yöntemleriyle ilgili brifing alacaktık. Ama orada o gün bir protesto gösterisi olacağından, güvenlik nedeniyle geziyi bir gün ertelemişlerdi. ertesi gün gittiğimizde, mahkemenin çevresinde değişmiş, bozulmuş, harabolmuş, kırılmış, parçalanmış bir şey yoktu. Çiçekler rengarenk yerlerindeydi çimenler yemyeşil duruyordu. Üç-beş yere boya ile protesto yazıları yazılmış, görevliler onları temizliyorlardı. Mahkeme ise yine günlük rutin işlerindeydiler.

Avrupa'yı ve ülkelerini bu kadar rahat ve huzur içinde yaşatan güç neydi. Bizim ülkemizde neden yoktu bu yaşam biçimi? Bizi bu kadar geri bırakanlar nelerdi? Kültürümüzü, sosyal gelişmemizi engelleyenler, yozlaştıranlar, ülke insanının yollarını açmayanlar kimler di? Yüz yıla yaklaşan bağımsızlık bilinci ve aydınlanma devrimlerinden sonra, Ülkemiz ve insanları bu kadar geri kalmayı hak etmiş miydi?

Avrupa'nın yaşam standardı, kendiliğinden oluşmamıştı, yöneticilerin oluşturduğu demokratik sosyal ve hukuk devleti ilkelerini sonra gelenler bozmadan, tamamen değiştirmeden geliştirerek bugüne kadar taşıdılar. Ülkemizi yöneten basiretsiz yöneticilerin yaz-boz tahtası haline getirdikleri ülkemize, Milletimize üzülmemek mümkün mü?

Avrupa ülkelerinin Adliye Saraylarını gezerken, ülkemizin iş ve dosya yoğunluğu altında ezilen yargıçlarını, mahkeme kalemlerini, koridorlarda gezinen avukatlarını düşündükçe, kıskanmamak, kötümserliğe kapılmamak olanaksız.

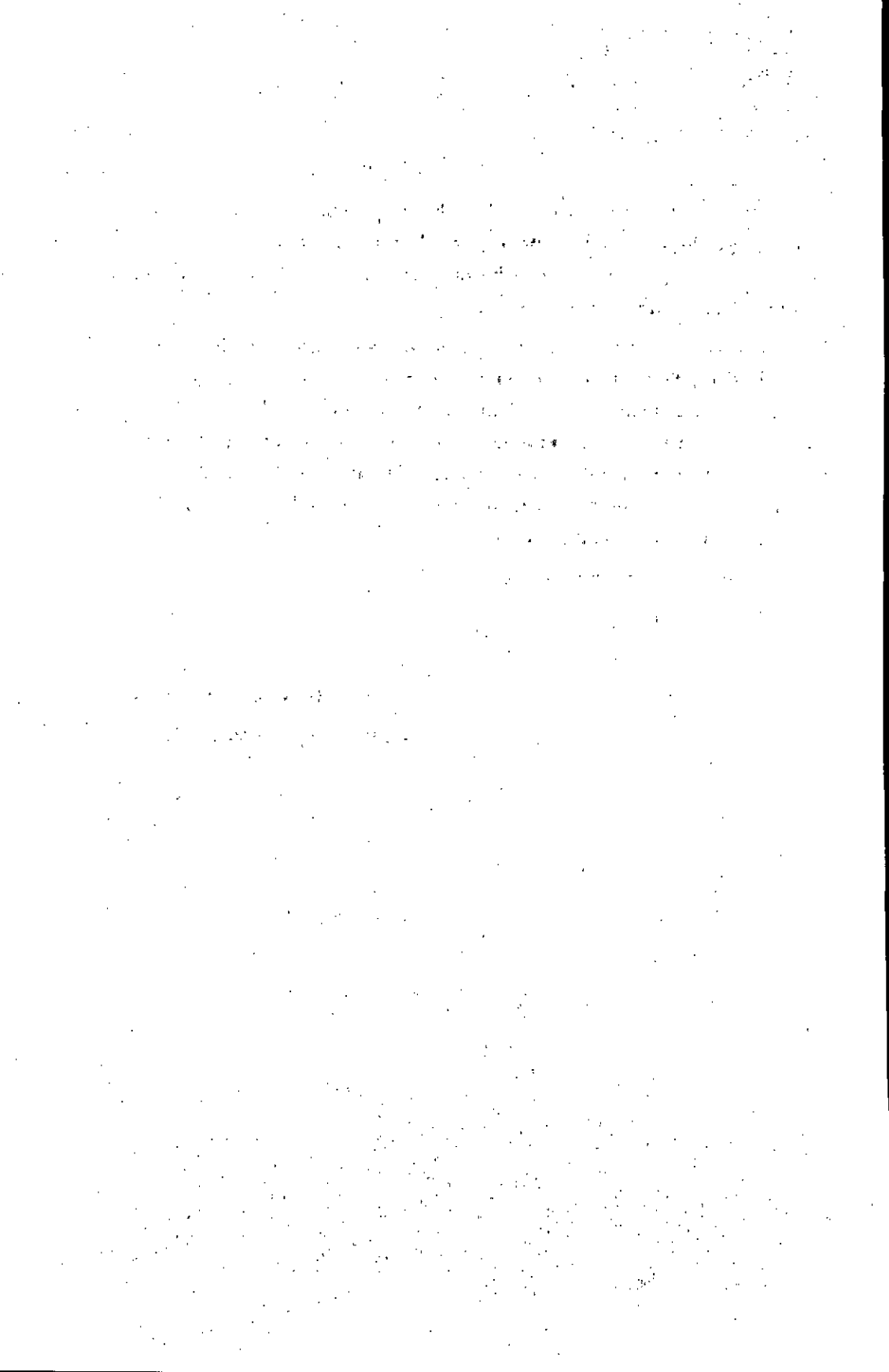
Türkiye Barolar Birliği çok güzel ve yararlı bir gezi düzenleyip gerçekleştirdi. Dileğim, bu düzenlemelerin, Birlikte oluşturulacak ayrı bir birimde geliştirilerek, genişletilerek, yaygınlaştırılarak uygulamaya konulmasıdır. Bu ülkenin okumuş aydın insanlarının, hukukçularının, bu ülkede yaşayan insanlarına karşı sorumluluklarını daha iyi ve yararlı biçimde yerine getirebilmek için benzer organizasyonlara ciddi şekilde ihtiyacının olduğunu düşünüyorum.

Görevli arkadaşlarımıza sonsuz teşekkürler.

Saygılarımla.

Av. Tuncer YILMAZ

TBB DİSİPLİN KURULU ÜYESİ

Av. Şerafettin GÖKALP (TBB DENETLEME KURULU ÜYESİ)

BAROLARIN AVRUPA GEZİSİ

Türkiye Barolar Birliği (TBB) ile Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE)'nin ortaklaşa düzenlediği mesleki inceleme gezisi, 21-27 Temmuz 2002 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Geziye, 21 baro başkanı ile TBB organlarında görevli 8 meslektaşımız katılmışlardır. Birlik Başkanı Özdemir Özok ile baro başkanımız Ramazan Hoça'nın da katıldıkları bu gezinin başlangıç durağı, Avrupa Birliğinin merkezi olan Fransa'nın Strasbourg kenti olmuştur. İki gün kalınan bu kentte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ziyaret edilmiş; burada geziye katılanlara bir brifing verilmiştir. Ayrıca Avrupa konseyi binası ile bir cezaevi ziyaret edilmiştir.

Gezinin ikinci bölümüne Bruxelles'de devam edilmiştir. Burada TC Dışişleri Bakanlığının Avrupa Komisyonu ofisi ziyaret edilmiş; çalışmalar hakkında bilgi alınmıştır. Daha sonra Bruxelles'e 80 km. uzaklıktaki yapımı yeni tamamlanan İttre Cezaevi ziyareti gerçekleşmiştir. Ertesi gün ise, Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) yetkilileri ile bir toplantı yapılarak, Avrupa Birliği Barolar Konseyi ile TBB'nin çalışmaları hakkında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmuştur.

Gezi sırasında verilen bilgiler ve tutulan notları meslektaşlarımızla paylaşmak istiyoruz:

AVRUPA KONSEYİ

5.5.1949 tarihinde Avrupalı on devletin öncülüğü ile kurulmuştur. Konseyin merkezi Fransa'nın Strasbourg şehridir. Türkiye bu kuruluşa, aynı yılın sonunda çıkarılan bir yasa ile dahil olmuştur. Kuruluşundan yirmi yıl sonra 18 olan üye ülke sayısı, bugün 44'e ulaşmıştır. Kuruluş amacı, üye ülkelerin ortak mamelekini oluşturan ülke ve ilkeleri korumak, üyelerin sosyal ve ekonomik gelişmelerini sağlamak için aralarında sıkı bir işbirliğini vücuda getirmektir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (A.İ.H.M.): Avrupa Konseyi'nin en önemli organlarından biridir. Fransa'nın Strasbourg kentinde bulunmaktadır. İlk zamanlar bu mahkeme, ön incelemeyi yapan komisyon ile yargılamayı yapan mahkeme şeklinde ikili bir çalışma yapmakta iken, 01.11.1998 tarihinde yürürlüğe giren bir kararname ile tek zamanlı çalışan bir mahkemeye (A.İ.H.M.) dönüşmüştür. Mahkeme, her biri üçer yargıçtan oluşan **Komiteler**, yedişer yargıçtan oluşan **Daireler** (dört Daire vardır), 17 yargıçtan oluşan **Büyük Daire** şeklinde çalışmaktadır. Büyük Dairede, Türkiye ile ilgili olarak iki dava görülmüştür. Göç olayı ve Refah Partisi'nin kapatılması davası... Halen A.İ.H.M. kayıtlarında, Türkiye aleyhine açılmış 4277 dava dosyası vardır. Bu haliyle Türkiye, mahkemeye yapılan başvurularda birinci sırayı almış bulunmaktadır. Mahkemenin davaları sonuçlandırması süreci 6-8 yılı bulmaktadır. Bu gecikme, eleştirilere sebep olmaktadır. Strasbourg'da A.İ.H.M. nezdinde bir Türk Delegasyonu vardır. Burada Türk Dışişleri Bakanlığı mensupları ile avukatlar görev yapmaktadır. Türkiye aleyhindeki davalarda burada görevli misyon mensupları Türkiye'yi temsil etmektedirler.

A.İ.H.M. yargıçlarını Parlamenterler Meclisi seçer. Yargıçların görev süresi 6 yıldır.

A.İ.H.M., yargılamada 2 unsuru araştırır: 1) İnsan hakları ihlalinin tespiti, 2) zararın giderilmesi için gerekli tazminat ve bunun miktarı.

Avrupa Konseyi, 44 üyeli bir topluluktur. Her ülkenin farklı hukuk yapısı vardır. Mahkeme yargılamada **“Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”**ni esas alır.

A.İ.H.M. kararlarının verilmesinden sonraki aşamada, bu kararların infazı gündeme gelmektedir. A.İ.H.M. Bakanlar Komitesi, yılda iki kez (Mayıs ve Kasım aylarının ilk haftasında) toplanır ve kararların infazını denetler. Hukukçu olması şart olmayan delegelerden oluşan **“Bakan delegeleri komitesi”** ise ayda bir kez, 2 gün süre ile toplanır ve siyasi nitelikte kararlar alırlar. Her ülkeden bir kişi, delegeler komitesinde temsil edilir. Büyükelçi Numan Hazerdağlı, Delegeler komitesinde Türkiye'ye temsil etmektedir. Kararların infazı konusunda Türkiye sıkıntılıdır. Türkiye 18 adet insan hakları ihlali kararlarını infaz edememektedir. Delegeler Komitesi **kararları infaz etmeyen devletlere karşı**, “Avrupa Konseyi üyeliğine son verme” yaptırımını uygulayabilir. Ancak bu yaptırım kolay kolay uygulanmıyor. Albaylar Cuntasının işbaşında olduğu dönemde Yunanistan'ın Avrupa Konseyi üyeliğinden ihracı gündeme geldi. Ancak, Yunanistan erken davranıp konsey üyeliğinden istifa etti.

Avrupa Konseyi'nin en önemli organlarından biri de **Parlamenteerler Meclisi**'dir. Şu anda 44 üye devleti bünyesinde bulunduran Avrupa Konseyinin Parlamenteerler Meclisi'ne 306 parlamenteer katılmaktadır. Temsil, ülkelerin nüfusuna göre belirlenmektedir. Ülkeler, nüfuslarına göre 2 ile 18 üye tarafından temsil edilmektedir. Türkiye'yi 12 parlamenteer temsil etmektedir. Avrupa Konseyi Parlamenteerler Meclisi, üç ayda bir toplanır; tavsiye kararları alır.

Avrupa Konseyi'nin resmi dili İngilizce ve Fransızca'dır. Tali dil olarak Almanca, Rusça ve İtalyanca da kullanılmaktadır. Avrupa Konseyi başkanı üç yılda bir yeniden seçilmektedir. Şu anda Avusturyalı bir Başkan görevdedir.

Parlamenteler Asamblesi (Meclisi), A.İ.H.M.'nin yargıçlarını da seçmektedir. Yargıçların görev süresi 6 yıldır.

AVRUPA BİRLİĞİ

15 Avrupa ülkesinin bir takım taahhütler altında bir araya gelerek oluşturduğu ekonomik ve siyasal bir birliktir. **Birliğin merkezi Bruxelles'dir.** Birliğin organlarından olan "Avrupa Birliği Konseyi", üye devlet temsilcilerinin (genellikle bakanların) bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Konsey başkanı altı ayda bir değişmektedir. 2002 Ocak ayından itibaren İspanya, dönem başkanı iken, 1 Temmuzdan itibaren Danimarka dönem başkanlığını yürütmektedir.

Avrupa Birliği'nin organları şunlardır: Avrupa Komisyonu – Parlamenteler Meclisi – Avrupa Konseyi. AB Komisyonu haftada bir kez; AB zirveleri ise üç ayda bir toplanır. 19 Kasım'da yapılacak olağanüstü toplantıya 12 Türk parlamenti davet edilmiştir. Toplantının gündeminde iki madde vardır: 1) AB'nin geleceği, 2) Avrupa'nın ortak değerleri ve genişleme. Aralık ayında ise Kopenhag zirvesi vardır.

Avrupa Birliği **müşterek para birimi olan Euro**, 01.01.2002 tarihinden itibaren (üç ülke hariç) tüm üye ülkelerde kullanılmaktadır.

Şu anda 13 aday ülke, Birliğe girmek için sırada beklemektedir. Bunlardan biri de Türkiye'dir. Türkiye, 01.01.1996 tarihinde **Gümrük Birliği**'ne girmiştir. Bruxelles'de Türkiye'nin "Avrupa Birliği Daimi Temsilciliği" bulunmaktadır. 37 uzman ve personel burada çalışır. Türkiye Temsilciliği, Türkiye'nin birliğe girmesi için gerekli girişimlerde bulunur. Türkiye, 19.03.2000 tarihinde birliğe girme çalışmaları yaparak bir "**Ulusal Program**" hazırlamıştır. Ayrıca Türkiye ile Avrupa Birliği yetkilileri arasında ortaklara hazırlanan bir "**Katılım Ortaklığı Belgesi**" vardır.

9.8.2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren **4771 sayılı yasa** ile, Türkiye, belli başlı yasalarda çok önemli değişiklikler

yaparak Avrupalı bir kimlik kazanmak üzere ileri bir adım atmış bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'nin Mahkemesi Lüksemburg'da; **Parlamentosu** Strasbourg'da, **idari ve çalışma birimleri** ise Bruxelles'dedir.

ULUSLARARASI MAHKEMELER

Toplanan bilgiler ışığında uluslararası nitelikte üç mahkemenin bulunduğu görülmektedir:

- 1- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Avrupa Konseyi'ne bağlıdır.)
- 2- Lüksembourg Adalet Divanı (Avrupa Birliği'nin mahkemesidir.)
- 3- Lahey Uluslararası Adalet Divanı (Birleşmiş Milletlere ait mahkemedir.)

(Türkiye bu mahkemenin yetkisini tanımıyor)

AVRUPA BİRLİĞİ BAROLAR KONSEYİ (CCBE)

Avrupa devletlerinin barolarını bir araya getiren CCBE, 1960 yılında kurulmuştur. Şu anda 18 devletin delegasyonundan oluşmaktadır. (asıl üyeler) Bu haliyle 500 bin avukatı temsil etmektedir. Ayrıca 13 gözlemci üyesi vardır. Türkiye gözlemci üyedir.

Birliğin amacı, bağlı ülkelerde görev yapan avukatlar için meslek kuralları belirlemek, ortaya çıkan sorunları çözmek üzere öneriler hazırlamak, eğitim konularında çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi organları ile bağlantılar kurmaktadır. "Başkanlık Divanı" ve "Delegasyon Başkanları Kurulu" olmak üzere iki organı vardır. Başkanlar Kurulunda İrlanda, Norveç, İspanya temsilcilerinde oluşan Yönetim Kurulu işbaşındadır. Her delegasyonda 6 temsilci üye vardır. İçlerinden biri başkan seçilir. Yönetim kurulu yılda 6 kez toplantı yapar. Yılda iki kez genel kurul toplanır. Genel kurul delege sayısı 100'ün biraz üzerindedir.

Birliğin merkezi Bruxelles'dedir. Halen Birlik ofisinde 1 Genel Sekreter, 3 personel, 1 tercüman, 1 muhasebeci görev yapmaktadır.

Birliğin gelir kaynakları, üye delegasyonlardan sağlanır. Üye sayısına göre aidat belirlenir. 1998 yılında "Meslek Kuralları" hazırlanarak yürürlüğe konmuştur. "Haber Bülteni" adını taşıyan yayın organı yılda 4 kez yayınlanır. Ayrıca Web sitesi vardır. (www.ccbe.org)

Çalışmalarını komiteler kurarak yürütmektedir. Halen 15 komite, faal olarak çalışmaktadır. Komitelerden bazılarının isimleri şunlardır: Adalet Erişim Komitesi, Ceza Hukuku Komitesi, Kara Paranın Aklanmasında Avukatın Etik Durumunu İnceleme Komitesi, Avukatların mesleklerini istedikleri yerde yürütmelerini düzenleyen komite, Avukatlık mali mesuliyet sigortasının hayata geçirilmesi hk. komite, İnsan hakları komitesi, Çok disiplinli şirketlerinin hukuki danışmanlıklar yapmaları hk. Komite, Teknoloji Komitesi... vs.

Saygılarımla.

Av. Şerafettin GÖKALP

TBB DENETLEME KURULU ÜYESİ

Av.Necati ERDEM (ADANA BAROSU BAŞKANI)

AVRUPA BİRLİĞİ BAROLAR KONSEYİ'NİN (CCBE) RESMİ DAVETİ
ÜZERİNE, TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ VE BARO BAŞKANLARI
HEYETİNİN, 21/27 TEMMUZ 2002 TARİHLERİ ARASINDA STRASBOURG
VE BRUXELLES'DEKİ MESLEKİ İNCELEME VE ZİYARETLERİNDEN
NOTLAR:

Türkiye Barolar Birliği tarafından uzun süreden beri programlanan ve gerçekleştirilmeye çalışılan Avrupa Cezaevleri ziyareti, Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE/Council of the Bars and Law Societies of the European Union) tarafından yapılan resmi davet ile sonuca ulaşmıştır. Bu programın olumlu olarak neticelenmesi nedeniyle, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sn. Özdemir Özok ve şahsında diğer emeği geçenlere Adana Barosu olarak teşekkürlerimizi sunmak istiyorum. Her yönden olumlu ve faydalı bir ziyaret oldu. Hem TBB ve baro başkanlarının birbirleriyle kaynaşması ve hem de mesleğimiz yönünden yöneticiler olarak ufukumuzu açan bir inceleme gezisi gerçekleşti.

İnceleme gezisinin ilk durağı Fransa'nın Strasbourg kenti oldu. Burada Strasbourg Cezaevi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyi ziyaret edildi.

TC. Dışişleri Bakanlığı'nın Avrupa Konseyi nezdindeki delegasyonunda görevli Sn. Deniz Akçay ve Sn. Münci Özmen tarafından bir brifing verildi. A.İ.H.M. ve Avrupa Konseyi nezdinde Türkiye'nin genel durumu ve tutumu ile Türkiye'ye karşı genel bakış izah edilmeye çalışıldı. Avrupa Konseyi binasında da Kriminoloji Bölüm Başkanı

Yunan Sn. Stavros, çalışmalar hakkında açıklamalarda bulundu. A.İ.H.M. ziyaretinde ise mahkeme nezdinde görev yapan Türk Hukukçu Sn. Atilla Nalbant, mahkemenin çalışmaları hakkında bilgi verdi.

Gezinin ikinci durağı olan Belçika'nın Bruxelles kentinde ise, Avrupa Birliği Türkiye Daimi Temsilciliği, İttre Cezaevi, Bruxelles Adliye Binası ziyaret edildi ve CCBE (Avrupa Birliği Barolar Konseyi) nezdinde görev yapan iki yabancı avukat tarafından Türk heyetine brifing verildi.

İnceleme gezisinin değerlendirmesini Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Birliği, Cezaevleri ve Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) yönünden ayrı ayrı, dikkatimizi çeken hususları sıralamak suretiyle yapmak gerekirse;

A) Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nın Avrupa Konseyi Delegasyonunda verilen brifingte, Avrupa Konseyi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin çalışmaları hakkında bilgi aktarılmıştır.

Türkiye'nin de tam üye olduğu Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi ve Delegasyon toplantıları olmak üzere iki ayrı toplantı düzenlenmektedir. Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi yılda iki kez Mayıs ve Kasım aylarında toplantı yapmaktadır. Bakanlar Komitesi Delegasyonu ise her hafta belirlenen gündemle toplantı düzenlemektedir. Bu toplantılarda A.İ.H.M. tarafından verilen kararların yerine getirilip getirilmediği denetlenmektedir. Ayrıca, bu toplantılarda ihlallerin önlenmesi için neler yapıldığı veya yapılması gerektiği tartışılmaktadır. Bu toplantılar, A.İ.H.M. tarafından verilen kararların uygulanmasını tamamen siyasi mahiyette denetlemekte olup, hukuken bir bağlayıcılığı yoktur. Delegasyonda çoğunluk hukukçulardan değil, diplomatlardan oluşmaktadır. Ancak, ihlaller yönünden üye ülkenin Avrupa Konseyi nezdindeki imajı açısından bu tartışmalar önemli olmaktadır. A.İ.H.M., Avrupa Konseyi'nin mahkemesidir. Avrupa Birliği

ile doğrudan bir ilgisi yoktur. Ancak, Avrupa Birliği üyesi ülkeler, aynı zamanda da Avrupa Konseyi üyesi olduğu için, birlikte algılanmaktadır.

Avrupa Konseyi Delegeleler Komitesi, uzun süre karar ihlallerini giderme çabasında olmayan üye ülkelere karşı, üyeliklerini askıya alma veya üyelikten çıkarmaya kadar varan yaptırımlar uygulamaya yetkili bulunmaktadır. Ancak bugüne kadar sadece Yunanistan'a karşı Cunta döneminde, üyeliğinin askıya alınması kararı verilmiştir.

Türkiye yönünden bugüne kadar 18 adet ifade özgürlüğünün ihlali tespiti mevcut olup, bunlar Türkiye tarafından yerine getirilmemiştir.

Bütün bu uygulamaların arkasındaki asıl felsefe, Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasında yasalar ve uygulamalarında uyum sağlamaktır. İnsan hakları ve demokrasi yönünden şartların düzgün olması kaygısıyla hareket edilmekte ve çalışmalarda bu amaca önem verilmektedir. Avrupa normlarına uygunluk, minimum uyum boyutunda ele alınmaktadır. Ulusal yasaların mevzuat ve uygulama olarak ayrı ayrı değerlendirilmesiyle, ulusal yasaların tamamına müdahale amacı güdülmeyen, minimum düzeyde Avrupa normlarını yaratıp bunlara uyum sağlanması esas alınmak suretiyle, üye ülkeler arasında bu açıdan bir standart yaratma amacı güdülmektedir. Bu konuda uygulamada en önemli kaynak ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesidir. Avrupa Konseyi tarafından bir standart yaratabilme amacıyla, bugüne kadar 23 adet tavsiye kararı alınmış bulunmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu kararlarına uyma taahhüdü, üye ülkelerle yapılan anlaşmalarda mevcut olduğundan, bu tavsiye kararları üye ülkelerin iç hukuku yönünden ışıktutacak mahiyettedir. Tavsiye kararları ile A.İ.H.M. kararlarının iç hukuk uygulamalarında mahkemeler ve avukatlar tarafından yorumlarının yapılmasıyla, Avrupa Konseyi'nin amaçladığı asgari ortak normlar düzeyine ulaşmada süreç hızlanacaktır.

B) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyi tarafından kurulan bir mahkemedir. Bir Büyük Daire ve ayrıca yedi yargıçlı dört

daireden oluşan A.İ.H.M., iki duruşma salonuna sahiptir. İncelenen dava konusunda milli hukuk ve milli argümanlar söz konusu ise davalar duruşmalı yapılmakta, aksi halde duruşmasız yargılama yapılmaktadır. A.İ.H.M., ihlalin tespiti ve tazminat olmak üzere iki ayrı yönden karar vermektedir. A.İ.H.M. daireleri arasında çelişkili karar verilmesi gibi bazı durumlarda üç ay içinde Büyük Daire tarafından dosyanın incelenmesi istenebilmektedir.

Türkiye aleyhine Haziran 2002 sonu itibariyle yapılan başvuru sayısı 4277'dir. Bu başvuruların bir kısmında iç hukuk yollarının tüketilmediği ve ayrıca başvuru süresine özen gösterilmediği açıklanmıştır. Türkiye aleyhine yapılar başvurular, önceki yıllara göre çeşitlilik arz etmektedir. Şu anda en fazla dava sayısı, mülkiyet hakkı ile ilgili olup, tezyidi bedel davaları başı çekmektedir. Yine imara aykırılık nedeniyle açılan davaların sayısının 300 civarında bulunduğu ifade edilmiştir. Bunların yanında banka iflasları, Ümraniye'deki çöp patlaması ve Bergama altın madeni işletmesi gibi çevre hukuku ile ilgili başvurular da bulunmaktadır. Türkiye aleyhine dava sayısı fazla olmakla birlikte, davalardaki çeşitlilik nedeniyle diğer ülkelere göre çok kötü durumda olmadığımız ve başvuru sayısının giderek azalmakta olduğu belirtilmektedir. Ancak, sanılanın aksine, bugüne kadar aleyhine en çok başvuru yapılan ülke Türkiye olmayıp, Rusya ve İtalya'dır. A.İ.H.M. kararları, Türkiye'de mevcut uygulamalarda iyileşmelere neden olmuştur. Örneğin; gözaltı süresinin azalması, Cumhuriyet savcılarının soruşturmaya eğilme gereği duyarak kolluk güçleri üzerinde denetimlerinin etkinleşmesi, DGM yargılamalarında asker üyenin bulunmasına son verilmesi bunlardan bazılarıdır.

A.İ.H.M. yargılama süreci, başvurulardaki çoğalma nedeniyle uzun sürmektedir. Makul yargılama sistemi ve süresi yönünden aykırılık, A.İ.H.M. yargısı konusuna girmekte olmasına rağmen, mahkeme şu anda kendisi bu süreye uymamak sıkıntısını yaşamaktadır. Bu nedenlerle, yargılama süresinin kısaltılmasını sağlayacak çözümler

üzerinde arayışlar sürdürülmektedir. AİHS. 6. ve 8. maddelerde değişiklik yapılması, insan hakları ihlalleri yönünden üye ülkeler iç hukukunda yeni yargı yolları ve merciler oluşturulması düşünülmektedir.

C) Avrupa Birliği üyeliğimiz üzerine yapılacak değerlendirmede; gerek Bruxelles'de Avrupa Konseyi nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliğinde Sn. Müsteşar Hakan Aytek tarafından yapılan açıklamalar, gerekse Strasbourg'da Avrupa Konseyi delegasyonunda bulunan Türk ve yabancı delegeler ile A.İ.H.M. nezdindeki ziyaretimizde yetkililer tarafından yapılan açıklamalar gözönüne alındığında, Türkiye'nin önünde daha uzun bir zamana ihtiyaç bulunduğu anlaşılmaktadır. Avrupa Birliği üyeliği için son yasal değişikliklerle birlikte bir ivme kazanılmış olunmakla birlikte, Kopenhag Kriterleri "aday ülke olma" statüsü için yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Tam üyelik ise her şey yolunda gitse bile 2008 yılından önce olamayacaktır. Türk halkının % 80 oranında Avrupa Birliği üyeliğine taraftar olduğu, ancak politik malzeme olarak kullanılma gayreti ile abartılı yorumların, halkımızdaki umudu yok etmesi tehlikesi yaratmasının da bir dezavantaja dönüşebileceği kaygısı dile getirilmektedir. Diğer yandan, Kıbrıs sorunu Kopenhag Kriterleri içerisinde olmadığı halde, aday ülke olabilmek için bir ön şart gibi bu konunun Türkiye'de gündeme getirilerek tartışılması da uygun görülmemektedir.

Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye bakış, şu anda çok sıcak değildir. Ancak Türkiye, her şeye rağmen birliğe giriş mücadelesini sürdürmeye kararlıdır. Rum ve Ermeni lobilerinin aleyhte faaliyetleri, Türkiye'yi etkilemektedir. Avrupa Birliği tarafından şu ana kadar Türkiye'ye yapılan yardım miktarı sadece ve sadece 75 milyon euro bulunmaktadır. Diğer eşdurumdaki ülkelere yapılan toplam yardım miktarının 70 milyar Euro civarında olduğu göz önüne alındığında, Türkiye'nin zor bir mücadele süreci içinde bulunduğu görülmektedir.

Abartılı yorumlar ve boş ümitlerle, konu politik malzeme yapılarak halkın umudunun kırılmaması ve daha objektif bilgilerin halka aktarılması uygun düşecektir. Yine, yukarıda özetlemeye çalıştığımız Avrupa Konseyi kararlarına uygun iç hukuk uygulamalarına özen gösterilmesi de kaçınılmaz bir gerekliliktir.

D) İncelemeler sırasında Strasbourg Cezaevi (Fransa) ile Bruxelles'de İttre Cezaevi (Belçika) ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Cezaevleri konusuna Avrupa Konseyi tarafından önem verilmektedir. Cezaevleri İzleme ve İşkenceyi Önleme komitesi (CPT) tarafından düzenlenen raporlar, objektif kaynak olarak dikkate alınmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar ve öneriler gözden geçirilmekte olup, tutuklu ve hükümlünün cezaevi dışından özel bir doktora muayene olma hakkı şu anda yapılan tartışmalar arasında bulunmaktadır.

Cezaevlerinde, insan onuru ve psikolojisine önem verilmekte, uzman psikologlar sürekli görev yapmaktadırlar. Cezaevinde amacın, tutuklu veya hükümlünün özgürlüğünün kısıtlanması olduğu, ancak bu kişilerin birer insan olduğunun unutulmaması gerektiği belirtilmekte ve uygulamada da buna özen gösterilmektedir. Cezaevi içi şartları sıkı olmakla birlikte, insan rahatsız etmeyen bir sistemin varlığı dikkat çekmektedir. Bilgisayar denetimli koridor geçişleri, bir kapı kapanmadan diğer kapının açılmayışı, her koridorda belirli sayıda tutuklu ve hükümlünün bulunması, her kapının anahtarlarının bir başka gardiyanda olması, silah taşınmaması dikkati çeken hususlar olmuştur.

Cezaevlerinde kişilerin inançlarına saygı gösterilmekte, ibadet yeri bulunmakta ve yemekler konusunda da dini inançlarına göre uygulama yapılmaktadır.

Cezaevlerine giriş tek kapıdan yapılmakta olup, kimliğine bakılmaksızın (savcı-cezaevi müdürü dahil) her giriş çıkışta duyarlı kapıdan geçilmekte, elle arama kesinlikle uygulanmamakta, her geçilen koridor başında bulunan bilgisayara giren kişinin kaydı yapılmaktadır.

Bilgisayar kaydı gözden geçirildiğinde, kimin hangi zamanda, hangi koridorda, nerede bulunduğu bilinmektedir.

Cezaevlerinde eğitim odaları, kütüphane, iş atölyeleri ve spor odaları bulunmaktadır. Çalışan ve spor yapan tutuklu veya hükümlülere daha iyi şartlar sağlanmaktadır. Örneğin, haftada üç gün banyo izni olmasına rağmen, çalışan ve spor yapan tutuklu veya mahkumlara her gün banyo yapma imkanı verilmektedir. Cezaevlerinde ayrıca eğitime de çok önem verilmektedir. Dışarıdan temin edilen öğretmenler veya eğitimciler vasıtasıyla bilgisayar, trafik, dil, müzik gibi konularda eğitim verilmektedir. Ayrıca atölyelerde de iş eğitimi verilmektedir.

Strasbourg ve Bruxelles / İttre Cezaevleri arasında hem fiziki şartlar hem de uygulamalar yönünden önemli farklılıklar mevcuttur. Herşeyden önce, İttre Cezaevi, Avrupa Birliği normlarına göre örnek cezaevi olarak modern bir şekilde inşa edilmiş ve Haziran 2002 sonunda açılmıştır. Her türlü suçtan kişinin geldiği bir cezaevidir. Buradaki bilgisayar donanımı daha gelişmiş bulunmaktadır. 420 kapasiteli cezaevinde, ziyaret sırasında 100 kişi bulunmaktaydı.

Öncelikle, ilk incelenen Strasbourg Cezaevi ziyaretinden söz etmek istiyorum. Bu cezaevi 440 kişilik kapasiteye sahip. Ancak ziyaret sırasında 650 tutuklu ve kısa süreli hapis cezasına mahkum kişi bulunmaktaydı. İkişer kişilik 9 m² büyüklüğünde odalar mevcuttur. Oda içinde bir lavabo ve klozet bulunmaktadır. İsteyen, aylık kira bedeli karşılığında odasına televizyon alabilmektedir. Demir parmaklıklarla ayrılmış koridorlar mevcut olup, her koridorda 8 oda bulunmaktadır. Her koridora ortak kullanılmak üzere bir banyo konulmuştur. Noel haricinde dışarıdan yemek getirilmesine izin verilmemektedir. Odalar geniş bir havalandırma bölümüne demirli pencereden bakmaktadır. Yiyecek artıklarının atıldığı bu havalandırma kısmında üç günlük biriktiği belirtilen çöpler ve çıkardığı kokular doğrusu hiç de iç açıcı değildi.

Cezaevinde bulunanlar sabah bir saat ve öğleden sonra iki saat olmak üzere havalandırmaya çıkarılmaktadırlar.

Strasbourg Cezaevi girişinde duyarlı kapıdan geçmeden önce, görüşmeye gelenlere yardımcı olan kişilerin bulunduğu bir oda mevcuttu. Burada özel eşyaların da bırakılabileceği kilitli emanet dolapları mevcuttur. Tutuklu aileleriyle görüşme ve yardımlaşma derneği ismi altında bir kuruluş, cezaevinin şartlarını ve tutuklu ile mahkumların haklarını gösteren her dilde bastırılmış bir broşür vermekte ve gelenlere danışmanlık yapmaktadır. Bu broşürlerde ziyarete geleceklere, güvenlik detektöründen geçerken karşılaşılabilecek aksilikleri önlemek açısından ziynet eşyası bulundurmaktan, metal içeren elbise giymekten kaçınmaları, çanta, para ve değerli kağıtlarla gelinmemesi, görüşme izinlerinin nasıl alınacağı, cezaevine ulaşım araçları, ücretsiz avukat temini gibi benzer hususlarda açıklamalar yapılmaktadır. Cezaevlerinde avukatlarla görüşme dahil, mahkeme izni olmadan görüşme yapılmamaktadır. Görüşme iznini ise Asliye Hukuk Mahkemesi vermektedir. Ancak ilk tutuklama tarihinden itibaren bir ay için sorgu hakimi görüşme yasağı verebilmektedir. Avukatlar, Cumartesi ve Pazar hariçinde hergün sabahtan öğleye kadar ve öğleden akşam 17.00'ye kadar vekaletname almış olma şartıyla görüşme yapabilmektedirler. Akşam belirtilen saatten sonra gelen avukatın görüşmesi yine sağlanmakta ancak, görüşme süresi 15-20 dakika olarak sınırlandırılmaktadır.

Bruxelles/İttre Cezaevi koşulları ise, yukarıda belirtildiği gibi, Avrupa Birliği normlarına uygun örnek bir standart yaratılabilmek amacıyla inşa edilmiş ve uygulamaları da buna göre düzenlenmiş yeni bir cezaevi olduğundan, şartları daha çağdaş düzeyde bulunmaktadır. 2002 Haziran ayında açılışı yapılan cezaevinde atölyeler, spor salonları, eğitim odaları, kütüphane, ibadet odası, tutuklu ve hükümlülerin kaldığı odalar, havalandırma alanları ile bilgisayar donanımı gerçekten çok

özenle yapılmıştır. İttre Cezaevine giriş duyarlı ve bilgisayarlı tek kapıdan yapılmaktadır. Girişte ziyaretçinin fotoğrafı bilgisayar aracılığı ile o anda çekilmektedir. Avukatlar, sabah 06.00 ile akşam 22.00 arasında vekaleti olmadan görüşme yapabilmektedir. Avukat görüşme odaları ayrı ayrı olup, her avukat odada aynı anda sadece bir kişi ile görüşebilmektedir. Mahkumların eşleri veya altı aydır birlikte yaşadığını belgelendirdiği kişilerle gözetlenmeden iki saat süreyle kalabilecekleri ve ilişki kurabilecekleri özel odalar yapılmıştır. Tutuklu veya mahkum, cezaevine önceden bildirilmiş ve onaylanmış telefonlarla görüşme yapmak üzere şifreli telefon kartlarına sahip bulunmaktadır. Havalandırma ve koridorlarda bulunan telefonlarla görüşme yapılabilmektedir. Odalar birer kişilik ve üçer kişilik olmak üzere düzenlenmiştir. Yalnız kalmak istemeyenler, üçer kişilik odalara verilmektedir. Birer kişilik odalar 9m² büyüklüğündedir. İçinde bir lavabo, klozet, buzdolabı ve kira bedeli karşılığında alınabilen televizyon bulunmaktadır. Her koridorda 16 oda ve ortak kullanılan bir banyo mevcut olup, her gün banyo yapma imkanı verilmektedir. Cezaevinde görevlilerin silahı yoktur. Her koridor geçişinde bilgisayar kaydı yapılmakta, görevliler anahtar kullanmamakta, kapılar bilgisayar odasından açılmakta ve bir kapı kapanmadan, diğeri açılmamaktadır. Alarm tertibatlı yüksek duvarlardan önce içeriye yine yüksek tel örgü yapılmıştır. Cezaevinin tüm etrafı bilgisayar aracılığı ile kameralarla izlenmektedir. Dört adet havalandırma bölümü bulunan cezaevinde, sabahları bir saat ve öğleden sonra iki saat olmak üzere tutuklu veya mahkumlar havalandırmaya çıkarılmaktadır. Çok sıkı ve düzenli cezaevi koşullarına rağmen, insanı rahatsız edecek herhangi bir saygısızlık ve uyumsuzluk sezilenmemektedir. Cezaevinde sürekli psikologlar görev yapmaktadır. Üç yıla kadar mahkum olanlar bir süre gözlem altında tutulup, cezaevi yetkilileri ve psikolog tarafından verilen bir kararla geçici salıvermeye tabi tutulabilmektedir.

Bu arada, fırsat bulup gezdiğimiz Bruxelles Adliye binasının temizliği ve muhteşemliğini belirtmeden geçmek mümkün olmayacaktır. Aynı bina içerisinde hem adliye mahkemeleri, hem İstinaf mahkemeleri, hem de Yargıtay bulunmaktadır. Tarihi binanın girişinde, baro başkanları için ayrılmış özel araç park yerleri bulunması, savunmaya verilen değer yönünden dikkat çekmektedir. Ayrıca, hemen girişte bulunan geniş salonda avukatlara ayrılmış özel görüşme masaları bulunmaktadır. Koridorlarda değerli hukukçuların büstlerine yer verilmiştir. Yargıtay Genel kurulu salonu ise tek kelime ile muhteşemdi. Yargıtay'a verilen önemi gözlemek çok güzel bir olay.

E) Avrupa Birliği Barolar Konseyi'nin (CCBE/Council of the Bars and Law Societies of the European Union) çalışmalarına gelince; 1960 yılında kurulan CCBE, üye bulunan dünya genelinde 500.0000 avukatı temsil etmektedir. 18 asil üye ülke ve 13 yedek üye ülke bulunmaktadır. CCBE içerisinde, Adalete Erişim Komitesi, Ceza Hukuku Komitesi, Avukatların Haklarının İhlalini İzleme Komitesi, Rekabet Komitesi, Eğitim Komitesi, Meslek İlkeleri Komitesi (Deontoloji) gibi komiteler mevcut olup, bunların her biri kendi konularında etkinlik göstermektedir. Mesleğin uygulanmasında hem ulusal ve hem de AB bazında bir standart yaratma çabaları mevcuttur. Komitelerin gündeminde ise hukuki yardım, davadan önce yaşanan sorunlar, Avrupa Kamu Savcısı,zanlıların güvence prosedürü,Avrupa tutuklama müzekkeresi düzenlenmesi, avukatların AB içinde serbest dolaşımı, avukatların AB içinde standart prosedüre ulaşması, avukatlara mali mesuliyet sigortası getirilmesi, mali danışmanlık haksız rekabetin önlenmesi, avukatın bağımsızlığı ve sır saklama zorunluluğu gibi konular bulunmaktadır.

Her yönüyle çok yararlı olduğuna inandığım ve tekrarını dilediğim bu mesleki ziyaret ve inceleme gezisinin gerçekleştirilmesi nedeniyle başta TBB. Başkanı Sn. Av. Özdemir Özok ve TBB yönetim kurulu

üyeleri ile TBB CCBE temsilcisi Sn. Av. Belkıs Baysal ve TBB. Bilişim Danışmanı Sn. Ömer Faruk Çelebi'ye Adana Barosu Başkanlığı olarak tekrar teşekkürü bir borç bilmekteyim.

Saygılarımla.

Av. Necati ERDEM

ADANA BAROSU BAŞKANI

Av.Celal Mümtaz AKINCI (AFYON BAROSU BAŞKANI)

STRASBOURG VE BRUXELLES GEZİLERİ

Türkiye Barolar Birliği tarafından Strasbourg ve Bruxelles'e düzenlenen araştırma ve inceleme gezisine katılma şansı elde eden Baro Başkanları arasında yer aldığım için kendimi bahtiyar hissediyorum. Bu gezi, gerçekten çok yararlı bir gezi olmuştur. Altı gün içinde dolu dolu ziyaretler gerçekleştirilmiş, temaslarda bulunulmuştur. Bu nedenle, gezinin gerçekleştirilmesini sağlayan başta TBB Başkanı Avukat Sayın Özdemir Özok olmak üzere, Barolar Birliğinin sayın Yönetim Kurulu üyelerine, Barolar Birliği Avrupa Konseyi yetkililerine, bizlere gezi sırasında refakat eden, gerektiğinde tercümanlık yapan Avukat Sayın Belkis Baysal hanımefendiye ve emeği geçen diğer kişilere teşekkürlerimi sunuyorum.

Strasbourg'ta 22 Temmuz günü Avrupa Konseyi Türkiye temsilciliği delegasyonundan Avukat Sayın Münici Özmen ve Deniz Akçay, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hakkında bilgi vermiş ve katılımcıların sorularını cevaplamışlardır. Bu bilgilendirme sırasında dikkatimizi özellikle çeken hususların başında, A.İ.H.M.'ne açılan davaların sayısının yirmi binlere vardığıdır. Ülkemizden A.İ.H.M.'ne açılan davaların sayısının gün geçtikçe artmakta olduğu ifade edilmiş, Türkiye aleyhine verilen kararların yerine getirilip getirilmediği hususlarının, delegeler komitesince takip edildiği vurgulanıp, düşünce özgürlüğü ile ilgili verilmiş kararların hassasiyetle izlendiği belirtilmiştir. 23 Temmuz günü Avrupa Konseyi binası gezilip görülmüş, burada Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel müdürlüğünde görevli Mr. Stavros

tarafından bizlere simültane tercüme yoluyla dinlediğimiz bir konferans sunulmuş, Adalet Bakanlığımız ile Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğünün cezaevleri ile ilgili ortak çalışma yaptıkları ve bu konuda ilerleme kaydedildiği ifade olunmuştur. Özellikle yeni üye olmuş ülkelerde yaşanan olaylar dikkate alınarak cezaevi kurallarının değiştirileceği, bu değişiklikler yapılırken Barolarla da temas kurulacağı bilgisi verilmiştir. Aynı gün öğle üzeri A.İ.H.M. yargıçlarından Atilla Nalbant tarafından bir brifing verilmiş, brifingde; Türkiye'den 4270 başvuru olduğu bu sayı ile birinciliği elimizde bulundurduğumuz ifade edilerek, dosya sayısının çokluğu nedeniyle, yargılamaların kısa sürede sonuçlandırılmadığı belirtilmiş, başvuruların kısa sürede sonuçlandırılabilmesi için, aleyhine başvuru alan ülke hükümetinin itirazları ile ilgili beyanlar, esas hakkındaki beyanlar, hem de son zamanda sık sık gündeme gelen dostane çözüm önerileri hakkındaki beyanların birlikte istenmesi suretiyle, yargı sürecinin hızlandırıldığı, bu sayede kabul edilebilirlik ve esas hakkındaki kararların birlikte verilebildiği açıklanmıştır. 23 Temmuz öğleden sonra ise, Strasbourg Cezaevi ziyaret ve incelemesi gerçekleştirilmiştir. Cezaevine girerken sadece duyarlı kapıdan geçilmiş, ülkemizdeki gibi elle arama yapılmamıştır. Cezaevi Müdürü tarafından, 450 kişilik cezaevinde çoğunu tutukluların oluşturduğu bir yıldan az süre hapis cezası almış 650 tutuklu ve hükümlünün, aslında birer kişilik olan hücrelerde ikişer kişinin kaldığı, hücrelerde iki kişinin kalması ve hücrede kalanlar arasında sapık ilişkilere sıklıkla rastlanması nedeniyle, kendisinin Adalet Bakanlığına, hükümlü ve tutuklulara prezervatif dağıtılmasını teklif ettiğini, bu tekliften ötürü kendisinin önce görevden alınıp, yaklaşık altı ay sonra da bu teklifin kabul edilip, kendisinin tekrar müdürlüğe atandığı ifade olunmuştur. Adeta bir labirent şeklinde inşa edilmiş cezaevinden çıkış yolunu bulup da çıkmanın, hiç de kolay olmadığı belirtilmiş, binanın özellikle karmaşık bir şekilde inşa edildiği ve kameralar aracılığı ile bölümler arasında oluşturulan gözleme

mahallerinde, ekranlardan cezaevinin sürekli gözleendiği müşahede edilmiştir. Öğleye kadar bir, öğleden sonra ise iki saat hücrelerden havalandırma mahallerine çıkılmakta olduğu, her kattaki tüm hükümlü ve tutukluların işledikleri suçlar yönünden bir ayrıma tabi tutulmaksızın havalandırma mahallinde bir araya gelebildikleri belirtilmiş, dileyen mahkumların cezaevindeki iş atölyelerinde çalışabildikleri, dışarıdan bazı firmalar tarafından verilen siparişlerin buralarda yapıldığı ve elde edilen gelirin bir bölümünün atölyede çalışan mahkuma ödendiği ifade edilerek, cezaevindeki spor alanlarından (halı, saha, basketbol, voleybol vb.) belli zamanlarda hükümlülerin yararlandığı belirtilmiştir. Mahkum veya tutuklunun belli zamanlarda gözlenmeyen, kapalı mahallelerde eşî veya partneri ile birlikte olma hakkının bulunmadığı, 15 dakikayı geçmemek üzere sınırlı sayıda kişi ile (cezaevi idaresine daha önceden bildirilen numaralar ile) telefon görüşmesi yapılabildiği ifade edilerek ülkemizde olduğu gibi ,Fransa'da da cezaevi izleme kurullarının bulunduğu, bizdeki gibi kurullarda Baro temsilcilerinin görev yaptıkları belirtilmiştir.

Gezinin üçüncü günü olan 24 Temmuz'da Bruxelles'de Avrupa Birliği Türkiye Daimi Temsilciliği ziyaret edilmiş, burada müsteşar Hakan Aytek'den Türkiye'nin Avrupa Birliğine giriş başvurusu bugüne kadar ki süreç ve bu konuda kat edilen mesafe konusunda bir brifing alınmış, ancak bazı siyasilerin ne yazık ki bu konuyu oy malzemesi yaptıkları, bu nedenle basında yanlış gerçeğe aykırı haberlerin yer aldığı, bu durumun da bu konuda çaba gösteren yetkilileri üzdüğü ifade olunmuş, ancak Avrupa Birliğine girmek için başvuran diğer aday ülkeler ile Türkiye arasında mali yardım yönünden çifte standart yaşandığı, Türkiye'ye haksızlık yapıldığı açıklanmış, toplam 72 milyar Euro'luk yardımdan, bizden sonra başvuran ve öncesi itibariyle demirperde ülkesi olan Polonya'ya 5 milyar Euro pay verilirken Türkiye'ye yalnızca 75 milyon Euro verildiği belirtilmiştir. Bu brifingten sonra Avrupa Birliği Barolar Konseyinden (CCBE) iki yetkili tarafından

bir konferans verilmiş, kuruluşun oluşumu ve çalışmaları konusunda katılımcılar bilgilendirilmiş kitap ve broşürler dağıtılmıştır. (Dağıtılan kitapçıkta Dünya'da konuşulan hemen hemen her dilde açıklama yapıldığı halde Türkçe'ye yer verilmemiş olması dikkatimi çekmiş ve konferans sonunda konuşmacılardan kitapçıkta Türkçe'ye neden yer verilmediğini sorduğumda ise, "Türkiye'nin henüz Avrupa Birliğine tam üye olmamış olması" gibi politik ancak tatmin edici olmayan bir cevap verilmiştir.) Üçüncü günün öğleden sonrası ise Bruxelles Adliyesi ziyaret edilmiştir. Adliyenin çok görkemli olduğu, Bruxelles'deki kral saraylarından dahi muhteşem olduğu, Adalet verilen önem ve güveni doğrular nitelikte binalar olduğu gözlemlenmiş, ancak orada da adli tatilde bulunulduğundan yargılama (duruşma) izleme imkanı olamamıştır. Şehirde tarihi yapı ve dokunun olduğu gibi korunduğu ve buna azami özenin gösterildiğine tanık olunmuştur.

25 Temmuz dördüncü günde, Bruxelles'e 80 km mesafede İttre Cezaevi ziyareti gerçekleştirilmiştir. Buraya girilirken de Strasbourg Cezaevinde olduğu gibi duyarlı kapıdan geçilmiş, duyarlı kapıdan geçerken ayakkabılar ve kemerler çıkartılmamış, fiziki üst araması yapılmamıştır. Oradaki avukatlara aynı uygulamanın yapıldığı belirtilerek, cezaevinin çok yeni bir cezaevi olduğu, henüz 2002 Haziran ayında hizmete girdiği ifade olunmuş, cezaevinin ziyaretçilere mahsus kafesinde ve cezaevi gezilirken 2. müdürden alınan bilgilere göre; 420 kişilik Cezaevinde şu anda 100 hükümlü, 150 personelin olduğu, Cezaevi dış duvarı içine belli aralıklarla konulmuş harekete duyarlı fotoselli alarm sistemi ile cezaevi dış duvarlarına yaklaşmanın mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Burada da hücreler bir kişilik olarak dizayn edilmiş, hücrelerde yatak, dolap WC ve lavabo var, banyo ise yok. Yıkama ihtiyacının genel banyolarda yapıldığı ifade olundu. Odalarda cezaevi idaresinden televizyon kiralanarak izlenebiliyor, yine idarece satılan radyo dinlenebiliyor. Hükümlülerin ayda bir defa iki saat eşleri ya da partnerleri ile birlikte olabildikleri gözlenmeyen üç adet oda teftiş

edilmiş bu odalarda çekyat, koltuklar, duş, havlu ve prezervatif bulunmakta. Avukatlar ile hükümlüler arasındaki yazışmaların gizliliğine özen gösteriliyor ve avukatlara gönderilen mektuplar açılmıyor. Avukatlar tutuklu veya hükümlü ile küçük dinlenmeyen ve gözlenmeyen bir odada görüşebiliyor. Odada bir masa iki sandalye, bir de avukatın görevli çağırabilmesi (güvenliği açısından) bir zil butonu mevcut. Hükümlüleri ıslah etmek amacıyla istekleri halinde dini eğitim verildiği, yine çoğu hükümlü trafik suç işlemiş olarak cezaevine girdiğinden bunlara nazari trafik eğitim ve öğretim verildiği ifade edildi. Yine hükümlülerin dini inancına göre kendilerine yemek verildiği, örneğin ramazanda müslüman hükümlülere sahur ve iftar yemeği verildiği, Cuma günleri birlikte namaz kılabilmeleri için Belçika İslam Cemaat liderliğinden din görevlisi görevlendirilmesi istendiği belirtildi. Burada da Strasbourg cezaevinde olduğu gibi spor yapılabilmesi için spor salonları mevcut, haftada 5 gün birer buçuk saat spor yapma hakları var. Gündüz atölyede çalışanlar gece spor yapabiliyor. Koridorlara masa tenisi ve langırt konulmuş, mahkumlar öğleden önce bir, sonra da iki buçuk saat havalandırma yerlerine çıkabilmekte, burada da çalışma atölyeleri düzenlenmiş ve halen düzenlenmekte. Mahkumlar numaraları önceden cezaevine bildirilmiş ve bu şekilde idarece kodlanmış belli sayıda telefon numarasını koridorlardan arayarak, idareye bildirdikleri kişilerle telefon görüşmesi yapabiliyorlar.

Yukarıda belirtilen tarihler arasında yapılan bu gezi sırasında; serbest zamanlarda yarım günlük olarak gerçekleştirilen Almanya'nın Haidelberg ve Hollanda'nın Amsterdam gezileri sırasında Fransa, Almanya, Belçika ve Hollanda arasında gümrüklerin kalktığını, geçişlerde pasaport kontrolü olmadığını da görerek, bu ülkeler arasında Avrupa Birliğinin gerçekleştirilmiş olduğunu, ancak bizim açımızdan ise daha önümüzde uzun ince bir yolun bulunduğunu, bu yolda önümüze daha bir çok zorluklar çıkarıldığını eşit ve adil olmayan uygulamalardan gördük. Avrupa Birliği konusunda devlet adamı ve bürokratlarımızın

öncelikle ülkemizin çıkarlarını göz önüne alarak başları dik, vakur bir şekilde ülkemizi ve devletimizi temsil etmelerini diliyorum ve istiyorum. Ne pahasına olursa olsun Avrupa Birliğine girelim gibi teslimiyetçi ve ülke menfaatlerine zarar verecek tavizkar politikaları terk ederek, ülke çıkarlarını her şeyin üstünde tutan bir tavır sergilemelerini istiyorum.

Bu tür ziyaretlerin, Adalet Bakanlığı bürokratlarınca da (özellikle cezaevleri açısından) sık sık yapılmasının, görülecek cezaevlerinden ve uygulamalardan örnek alınması bakımından oldukça yararlı olacağını da düşünüyorum. Ziyaret edilen ülkeler dışında başka ülkelere düzenlenecek bu tür gezilerin bilgi, görgü ve tecrübe açısından büyük yararlar sağlayacağı düşüncelerimi ifade ederek, bu gezinin gerçekleştirilmesini sağlayanlara bir kez daha teşekkürlerimi sunuyorum. Saygılarımla

Av. Celal Mümtaz AKINCI
AFYON BAROSU BAŞKANI

Av.Tunç AYTUR (AYDIN BAROSU BAŞKANI)

21-27 TEMMUZ 2002 TARİHLERİ ARASINDA STRASBOURG VE BRUXELLES'E YAPILAN MESLEKİ İNCELEME GEZİSİ HAKKINDA DÜZENLENEN NOTLARIMIZDIR

Türkiye Barolar Birliği ve Avrupa Birliği Barolar Konseyi işbirliği çerçevesinde düzenlenen mesleki inceleme gezisine Aydın Barosunu temsilen katılmış bulunmaktayız. Barolar Birliği Başkanı, yönetim kurulu, denetim kurulu ve disiplin kurulu üyelerinin yanı sıra ayrıca 20 baro başkanı da bu geziye iştirak etmişlerdir. Gezinin asıl amacı Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği, İnsan Hakları Mahkemesi ve Strasbourg ve Bruxelles'de cezaevlerini ziyaret etmektir.

Bu inceleme gezisi sırasında, gerek Birliğimizce temin edilen tercüman arkadaşların, gerekse Türkiye Barolar Birliğini temsilen Avrupa Birliği Barolar Konseyinde delege olarak görevli bulunan meslektaşımızın, önemli katkıları olmuştur. Neticesi itibariyle yararlı olan böyle gezilere bu sefer katılamamış olan meslektaşlarımızın da gelecekte katılımlarının sağlanmasının yerinde olacağını belirtmek isterim.

Fransa'nın, Almanya sınırına yakın bir yerinde kurulmuş bulunan Strasbourg kentinde 3 gün kaldık. Belki sınır kelimesini kullanmak dahi hatalı olacak, çünkü, Avrupa'da artık sınır falan kalmamış. Bir ülkeden diğerine geçtiğinizin farkına bile varmıyorsunuz; ne pasaport kontrolü, ne başka bir engel kalmamış. Eğer trenle gidiyorsanız, sadece hoparlörlerden yapılan anonslardan başka bir ülkeye geçtiğinizi anlayabiliyorsunuz.

Strasbourg'da öncelikle Dışişleri Bakanlığının Avrupa Konseyi nezdindeki delegasyonu ve yine Avrupa Konseyi Türkiye Daimi Temsilciliği yetkililerinden brifing alınmıştır. Bu toplantıda Deniz Akçay ve Münci Özmen katılanları bilgilendirmiş ve sorulara cevap vermişlerdir.

Alınan bilgilere göre, Türkiye'deki insan hakları ihlalleri sebebiyle yapılan başvurularda, eskiye oranla belirli bir azalma vardır. Mahkemelere çeşitli ülkelerden yapılan başvuruların yirmi bini aşması karşısında, karar süreçleri uzamaktadır. Ancak Türkiye yine de dikkatle izlenen ülkeler arasında bulunmaktadır. Avrupa Konseyi insan hakları genel müdürlüğü ceza ve kriminoloji bölüm başkanı yunanlı yargıç Stavros tarafından verilen ve Avrupa konseyi ile Bakanlar komitesinin cezaevindeki uygulamaları konu alan brifing çok yararlı olmuştur. Türkiye Adalet Bakanlığı ile Avrupa İnsan Hakları Genel Müdürlüğü İşbirliği ile yürütülen izleme komisyonu çalışmalarının geldiği aşamanın taktirle karşılandığı görülmüştür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde yapılan yargulamalarda, Avrupa Konseyinin tavsiye kararları etkili olmaktadır. Bu bakımdan tavsiye kararlarının Türkiye'deki tüm avukatlara veya hiç olmazsa barolara, temin edilerek gönderilmesinde büyük yarar vardır.

Strasbourg'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde yapılan incelemeler sırasında, Türk hukukçu Atilla Nalbant'tan mahkemenin işleyişi, başvuru şekilleri hakkında kapsamlı bilgiler alınmıştır.

Bu inceleme gezisinin belki de en yararlı olan kısmı cezaevlerinde yatığımız görüşmelerde, edindiğimiz izlenimler olmuştur. Cezaevlerine girişte avukatlara yapılan muamelelerin ne olduğu, Türkiye'deki cezaevlerindeki uygulamalar ve mahkumların, tutukluların içinde bulunduğu koşullar, gerek Strasbourg'da, gerekse Bruxelles'de görülmüş ve mukayese imkanı bulunmuştur. Strasbourg'daki cezaevi Bruxelles'dekine oranla eskidir. 1989 yılında yapılmıştır. 450 kişi kapasitesi olan bu cezaevinde, kapasitesinin üstünde tutuklu ve hükümlü

bulunmaktadır. Avukatlar, elle fiziki aramaya tabi tutulmamakta, ancak üzerlerindeki metal eşyaların çıkarılması usulü, Türkiye'deki gibi uygulanmaktadır. Yine duyarlı kapılardan geçilmektedir. Strasbourg'daki odalar tek kişilik ve bazıları iki kişiliktir, her oda bahçeye açılmaktadır. Sabah ve akşam muayyen saatlerde ,ortak havalandırma mahallerine geçiş imkanı vardır. Cezaevinde mahkumlarının insanca yaşayabilmeleri için, hemen her türlü imkan yaratılmıştır. Spor salonları, konferans salonları, kütüphane mevcuttur. Mahkum ve tutukluların radyo dinlemeleri, kiralama suretiyle televizyondan istifade etmeleri, muayyen zamanlarda telefon ile görüşme yapmaları imkanları mevcuttur. Avukatların cumartesi ve pazar günleri hâricinde , mesai saatleri içinde müvekkilleri ile görüşmelerine her hangi bir sınırlama getirilmemiştir. Gerek Strasbourg'da, gerekse Bruxelles'deki cezaevlerinde, mahkumlara işledikleri suçlardan dolayı farklı muamelede bulunulduğu görülmemiştir.

Bruxelles'e 80 kilometre uzaklıkta bulunan İttre Cezaevi yeni yapılmış cezaevidir 2002 yılı ortalarında açılmıştır. 420 kişi kapasiteli cezaevinde, bizim gittiğimizde 100 kadar mahkum bulunmaktaydı. Cezaevi girişinde yine duyarlı kapıdan geçildi ve üzerimizdeki metal eşyaların çıkarılması istendi. Bizim geçtiğimiz kapının hemen yanında, personelin kullandığı bir kapı vardı. Orada da yine, duyarlı kapıdan geçmek suretiyle, içeriye giriliyordu. Bahçesi yüksek duvarlar ile çevrilmiş ve üç kademeli bir güvenlik zinciri uygulanmaktaydı. Cezaevinin iç güvenliği tamamen Adalet Bakanlığı görevlileri tarafından karşılanmaktadır. Dışarıda jandarma veya polislerin bulunduğu tarafımızdan gözlenmemiştir. Esasen bu cezaevinden giren araçların her anı izlenmektedir. Bir demir kapıdan geçtiğimizde, o kapı kapanmadan, önümüzdeki başka bir kapı açılmamaktadır. Mahkumlar tek kişilik odalarda kalmaktadır. Cezaevinin sadece 3 odası, üç kişilik olarak hazırlanmıştır. Sorduğumuzda; tüm mahkumların tek kişilik odalarda kalmak istediklerini söylemişlerdir. Bu cezaevi, sanki dünyaya örnek

olarak hazırlanmış bir cezaevi izlenimini uyandırmıştır. Mahkumların birlikte yemek yemeleri, oyun oynayabilmeleri, sohbet edebilmeleri gibi bir türlü ihtiyaçlarının karşılandığı görülmüştür. Mahkum çalışması, eğlenmesi, görüşmesi dışında odasına aşağı yukarı sadece yatmak için gelindiğinden, tek kişilik odayı tercih etmektedir. Önceden bildirdiği telefon numaraları ile istediği zaman görüşme imkanı mevcuttur. Mektupları açılıp kontrol edilmekte, ancak sadece kesici alet veya uyuşturucu var mı diye bakılmaktadır. İçeriği ile ilgilenilmektedir. Odasından çıkan mahkum, bir kamera ile izlenmekte ve merkezden kapılar açılıp, kapatılmak suretiyle mahkum bir yerden, bir yere gidebilmektedir. Burada da bir odanın kapısı kapanmadan, diğer odanın veya koridorun açılması mümkün değildir. Çalışan mahkumlara ücretleri ödenmektedir. Dışarıya iş yapılması halinde, cezaevi idaresi son derece küçük bir kesinti yapmakta, bakiyesi mahkumlara ödenmektedir. Bu cezaevinde mahkumların ayda bir kez eşleri veya 6 aydan beri birlikte yaşadıkları kişi ile cinsel birleşme yapmalarına imkan tanınmıştır. Hazırlanan odalarda her türlü ihtiyaç karşılanmıştır. (Prezervatife kadar)

İnceleme gezisi sırasında adliye binaları, duruşma salonları da gezilmiştir. Avrupa Birliğindeki Türk temsilcileri ve Avrupa Birliği Barolar Konseyi temsilcileri tarafından verilen bilgiler de eklendiğinde, gezinin son derece yararlı olduğu belirtmek isteriz.

Av. Tunç AYTUR

AYDIN BAROSU BAŞKANI

Av. Ramazan HOÇA (BURSA BAROSU BAŞKANI)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ VE BARO BAŞKANLARI'NIN STRASBOURG – BRUXELLES GEZİSİ DEĞERLENDİRMESİ

Türkiye Barolar Birliğinin, Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) nin 21-27.07.2002 günleri arasında organize edilen mesleki inceleme gezisine TBB Başkanı Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeleri, T.B.B. Yönetim Kurulu üyeleri, T.B.B. Denetleme Kurulundan bir üye ve 20 baro başkanı katılmıştır.

21.07.2002 günü akşam üzeri Strasbourg'a vararak otelimize yerleştik.

Bir protesto gösterisi nedeniyle programda ufak bir değişiklik yapılarak Mercury otelde kiralanmış bir salonda 22.07.2002 saat 17.00-19.00 arasında yapılan toplantıda Avrupa Konseyi Türkiye Daimi Temsilciliği Delegasyonundan T. C. Hükümetinin avukatlığını yürütmekte olan Sn. Deniz AKÇAY ile Münci ÖZMEN sunumda bulunmuş ve kendilerine sorulan soruları yanıtlamışlardır.

Anlatımlardan sistemin ülkemize nasıl baktığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde Türkiye aleyhine açılan davalarda ve insan hakları ihlallerinde azalma olduğu bilgisi verilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne açılan davalar nedeniyle sistemin iş üretmez hale geldiği belirtilmiştir. Özellikle Avrupa Konseyine yeni katılan üyeler olan Rusya ve Polonya gibi ülkelerden gelen başvurulardaki sayısal çokluğa dikkat çekilmiştir.

23.07.2002

Saat 10.00 – 11.30

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü Ceza ve Kriminoloji Bölüm Başkanı Stavros Avrupa Konseyi binası içinde bir konferans vermiştir. Söz konusu konferansta Türk infaz sisteminin mevzuat olarak iyi düzeye gelmiş olduğu belirtilmiştir.

Saat 12.00 – 13.00

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birimleri ve mahkeme salonu gezilmiş hukukçu Atilla Nalbant tarafından mahkemenin işleyişi hakkında bilgi verilmiştir.

Verilen bilgiden Türkiye'den gelen dava sayısının 4277 olduğu öğrenilmiştir.

Mahkemenin yığılan davalar nedeniyle tıkanma noktasına geldiği vurgulanmıştır.

24.07.2002 Strasbourg cezaevi

Saat 14. – 16.30

Cezaevine girişte üzerimizde hiç bir madeni eşya bulunmaması gerektiği söylendiğinden üzerimizde metal içeren her şeyi otobüsümüzde bırakarak cezaevine girmek için giriş kapısına vardık.

Duyarlı kapı öttüğünde gardiyanın elinde bulunan aletle ses veren bölge tekrar kontrol edilmekte ötme nedeni araştırılmakta ancak fiziki elle arama yapılmamaktadır.

Cezaevine girenin kimliği ve görevi ne olursa olsun aynı şekilde hareket edildiği söylenmiştir.

1989 yılında 450 kapasite öngörülerek hizmete açılmış olan cezaevinde sadece tutuklular kalmaktadır.

Tutuklu cezaevlerinde idarenin geleni kabul etmemek gibi bir yetkisi olmadığından bu cezaevinde halen 650 kişi kalmaktadır.

Cezaevinde güvenliği gündüzleri 200, gece tutuklular odalarına kapatıldıktan sonra 16 kişi sağlamaktadır.

Cezaevinin dış koruması İçişleri Bakanlığına, iç koruması Adalet Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Ancak isyan, kaçma teşebbüsü vs. söz konusu olmadığından dış koruma bulunmamaktadır.

Avukatların Cumartesi Pazar dışında her gün sabahtan öğlene kadar görüşme yapabildiği bildirilmiştir. Cezaevine girme hakkı olan avukatların listesinin Baro tarafından cezaevine bildirildiği ifade edilmiştir.

Herhangi bir avukatın hükümlü ile görüşebilmesi için hükümlünün talepte bulunması ve görüşülecek avukatın hükme neden olan davada vekalet üstlenmiş olması gerektiği ifade edilmiştir.

Odalar genellikle tek kişilik olup tek kalmaya korkan tutuklular için iki kişilik odalar bulunmaktadır.

Sabah 1 öğleden sonra da 2 saat olmak üzere cezaevi tarafından belirlenen guruplar halinde havalandırmaya çıkarılan tutuklular içeriden gözlenmektedir. Her mahkumun nerede bulunduğu dakikası dakikasına idare tarafından bilindiği ifade edilmiştir.

24.07.2002 Bruxelles AB Daimi Temsilciliği

AB Türkiye Daimi Temsilciliği Müsteşar Yrd. Sn. Hakan AYTEK ve hukuk danışmanı Sn. Murat Şen'den Türkiye Cumhuriyeti AB ilişkileri konusunda bilgi alınmıştır.

Yalnızca ulaştırma sektöründe program hedeflerini tutturabilmemiz için 7 milyar Euro gerekli olmasına karşın AB'nin Türkiye'ye 75 milyon Euro verdiği, bunun yanında Polonya'ya 5 milyar Euro verildiği, Türkiye söz konusu olunca devamlı surette ayak süründüğü ifade edilmiştir.

Norveç AB üyesi olmamasına karşın 1500 teknik komiteden 80'ine katılırken Türkiye'nin sadece Avrupa Çevre Ajansına katılabildiği öğrenilmiştir.

AB direktiflerine uyum sağlamak için çalışıldığı ancak AB'nin bize tarih vermemesi nedeniyle motivasyonun tam olarak sağlanamadığı, bunun yanında bazı düzenlemelere ancak üye olunması halinde dayanılabileceği belirtilmiştir.

Türkiye'de politikacıların her şeyi televizyon kameraları karşısında tartışmalarının işleri güçleştirdiği gözlenmiştir.

24.07.2002 saat 12.00 – 13.00

Avrupa Birliği Barolar Konseyinden (CCBE) iki avukat CCBE'nin 18 adet delegasyondan oluştuğu ve yaklaşık 500.000 avukatı temsil ettiği halihazırda Avrupa Birliği Kamu Savcılığı; CCBE Meslek İlkelerinde yapılması düşünülen değişiklikler, Avrupa tutuklama müzekkeresi, Avukatlık Mali Mesuliyet Sigortası, Hukuki Hizmetlerin Liberalleşmesi... (www.ccbe.org.)

25.07.2002 İttre Cezaevi

Söz konusu cezaevi yüksek güvenlikli bir cezaevi olup 2002 haziran ayında açılmıştır.

160 kamera ile devamlı surette her tarafı gözetlenmekte, cezaevine giren herkes duyarlı kapıdan geçmektedir.

420 kapasiteli olarak inşa edilen bu cezaevinde halen 100 hükümlü bulunmaktadır. kapasitesinin üzerinde hükümlü yerleştirilmesi söz konusu değildir.

Gezilen cezaevlerinde gözlenen cezaevlerine hakim olan devlet olup tutuklu ya da hükümlülerin insani şartlarda muhafaza edilmeleri için lazım gelen her şeyi yapılmıştır. Cezaevlerinde tutuklu ya da hükümlülerin birbirleri üzerinde hakimiyet kurmalarının önüne geçilmek için de gerekenin yapılmış olduğu görülmüştür.

İnsanların cezaevlerinde tutulmalarında temel amacın ıslah etmek olduğu her düzenlemenin buna göre yapıldığı gözlemlenmiştir.

Bu inceleme gezisi son derece yararlı olmuştur. Tertipleyenlere ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz. Saygılarımızla 17.09.2002

Av. Ramazan HOÇA
BURSA BAROSU BAŞKANI

Av. M. Yıldırım AYCAN (DENİZLİ BAROSU BAŞKANI)

AVRUPA VE TÜRKİYE

Türkiye Barolar Birliği'nin düzenlediği geziye katılan şanslı avukatlardan birisiyim. Bu gezi ile öğrendiklerimizden sonra, kendimize daha doğru bakma şansını elde ettiğimize inanıyorum.

Türkiye 19. yüzyılın ortalarında demokratikleşmeyi tartışmaya başladı. 21. yüzyılın başında Türkiye'de demokratikleşme ve insan hakları hala tartışılmakta ve hukuk sistemimize içte ve dışta ciddi eleştiriler yapılmaktaydı. Bu eleştiriler, çok büyük ölçüde haklılık taşımaktadır.

Türkiye'nin demokratikleşmesinde herkesinde katkıda bulunması gerektiğine inanıyorum. Ancak bu konuda en büyük görev hukukçulara düşmektedir. Elbette hukukçular içerisinde avukatların ayrı bir görevi vardır.

Dünyada bilim hızla gelişiyor, toplumsal yaşamda gelişen bilime ve ekonomik gelişime uygun olarak değişiyor. Hukuk, toplumun gerisinde kalmamak zorundadır. Nitekim Dünya da, Hukuk Bilimine ciddi girişimler içerisinde.

İnsan Hakları kavramı, günümüzde sihirli bir anlam taşımaktadır. Çağdaş hukuk sistemleri bireyi daha özgür yapabilmek için yeni ve gelişmiş kurumlar oluşturmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, hukukta ortak ve gelişmiş değerler yaratmaktadır. Bugün İnsan Hakları konusunda Avrupa'da ve ülkemizde sağlanan gelişmelerde, bu sözleşmenin önemli payı vardır.

Türkiye Barolar Birliği'nin düzenlediği gezide Strasbourg'daki Avrupa Konseyi binasını ve insan Hakları Mahkemesi binasını gezdik. Her iki kurumun işleyişi konusunda özet bilgiler edindik.

Avrupa Konseyi'nde Hukuk Genel Müdürlüğü Ceza İşleri Müdürü olan Sayın Stabroz oldukça önemli açıklamalar yaptı. Genç bir Yunanlı diplomat olan Sayın Stabroz, sıcak ve sevecen davranışlarıyla yüreğimizde ayrı bir yer edindi.

Avrupa Konseyi Hukuk Genel Müdürlüğü Ceza İşleri Müdürü'nün yaptığı çalışmaların biz hukukçular tarafından ciddiyetle izlenmesi gerektiğine inanıyorum. Örneğin, bu konu çalışmalarımda F tipi cezaevleri eski cezaevlerine göre standartlara daha uygun cezaevleridir. Bu durumda Komisyonun F tipi cezaveine getirdiği yapıcı eleştiriler ciddiyetle görüşülür, tartışılırsa cezaevlerindeki insan hakları ihlalleri asgariye seviyeye indirilebilir. Nitekim gezdiğimiz Brüksle Cezaevinde de hükümlüler tek kişilik odalarda kalmakta idi. Bugün birçok insanımızın ölümüne, üzüntüye ve gözyaşına sebep olan çekişmelerin kolaylıkla çözülebileceğine inanıyorum.

Avrupa Konseyi'nin tutuklama ile ilgili standartlarının da ciddiyetle incelenmesinde yarar var. Türkiye'deki tutuklama kararlarının büyük çoğunluğu maalesef, Avrupa insan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesine uygun değildir. Tutuklama kararı ile adeta muhtemel hükmün cezası infaz edilmektedir. Kanımca demokratikleşmenin önündeki en büyük engellerden birisi, ülkemizde mahkemelerce Anayasanın 19. maddesine, CMUK'nun 104. maddesine ve AIHS'nin 5. maddesine aykırı, yaygın olarak yapılan tutuklama kararlarıdır.

Avrupa Konseyi binasının büyük bir kısmının camdan yapılmış olmasının, demokraside açıklığı simgelediği kanısındayım. Bu binanın mimarisinden çok etkilendiğimi itiraf etmek zorundayım. Yine Avrupa Konseyi'nde çalışanların işlerine bisikletle gelmeleri, otoparkımın boş olması beni gerçekten çok etkiledi.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde yargıç olarak görev yapan Sayın Atilla Norbantoğlu ile Türkiye'yi temsil eden Sayın Deniz Akçan ve Münci Özmen'in açıklamaları da faydalı oldu. Bu arada son yıllarda Türkiye aleyhinde açılan işkence iddiasına ilişkin davalardaki azalma içimizde buruk bir sevinç yarattı. Ancak halen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde, aleyhinde en çok dava açılan devletlerden birisinin Türkiye olduğunu öğrenmek hiçte hoş bir duygu yaratmıyor.

Bruxelles'de Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği'nde yapılan toplantı da Sayın Müsteşar Yardımcısı Hakan Aytek "Türkiye Avrupa Birliği'ne alınmayacaktır." dedi. Sayın Aytek'in bu öngörüsü maalesef doğru çıktı. Sayın Aytek, bu toplantı da Avrupa Birliği'nin son 4 yılda aday ülkelere 70 milyar EURO yardım yaptığını, bunun 5 milyar EURO sunun Polonya'ya yapıldığını, Türkiye'ye ise 75 milyon EURO yardım yapıldığını söylemiştir. Yalnız bu bilgiler dahi Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yaklaşımında önemli verilerdir, diye düşünüyorum.

Türkiye'nin Avrupa Birliği Temsilciliği binasında, Avrupa Barolar Birliği (CCBE) Hukuk Danışmanları ile yapılan toplantı da mesleğimiz ile ilgili gelişmeleri izledik. CCBE 500.000 avukatı temsil etmektedir. 18 üye 13 yedek üyeden oluşmaktadır. Şu anda Başbakanlık Divanı İrlanda, Norveç ve İspanya'dadır. CCBE Genel Kurulu, senede 2 kere tüm delegasyonunun katılımı ile yapılmaktadır. CCBE Genel Merkezi Bruxelles'dedir. CCBE'nin örgütlenmesinde esas olarak komiteler yer tutmaktadır. 15 esas komitenin yanında konularına göre geçici komiteler de bulunmaktadır. Komiteler ile ilgili çalışma şekillerini özetle, aşağıdaki biçimde anlatabiliriz;

1- Adalete Erişim Komitesi: Bu komite de;

a- Hukuki yardım

b- Uzlaşma Komiteleri şeklinde çalışmaktadır.

2- Ceza Hukuku Komitesi: Bu komitenin ilgilendiği konular 3 şıkta düzenlenmektedir;

a- Avrupa Savcısı

b- Avrupa Tutuklama Belgesi hazırlamak

c- Avrupa Komitesi Ceza Hukuku oluşumlarını gözlemek.

3- Avukatların Serbest Dolaşım Haklarını Sağlama Komitesi: Şu anda Avrupa Birliği'ne üye avukatların serbest dolaşımı için uyum çalışması yapılmaktadır.

4- Avukatların Mali Mesuliyet Sigortası: Şu anda Avrupa'da bütün avukatların mali mesuliyet sigortası var. Komisyonun şu anki çalışması mali mesuliyet sigortasında standardizasyonu sağlamak.

5- Gats Komitesi. Ticari uluslararası anlaşmalar ile ilgili hukuki çalışmalar yapmak ve birlikteliği sağlamak.

6- İnsan Hakları Komitesi: Esas olarak Uluslararası Ceza Hukuku konusunda yapılan kötü muamele ve savunma hakkı konularında çalışmaktadır.

7- Çok disiplinli Ortaklıklar Komitesi: Bu komisyon Müşavirliklerin çok uluslu şirketler karşısında bağımsızlığını korumayı amaçlamaktadır.

8. Avrupa Adalet Mahkemesinde İlk Dereceden Heyet bulundurmak, bilgi almak ve görüş bildirmek: Bu mahkemeler de, avukatlıklarla ilgili konularda görüş oluşturmadan komisyonun görüşünü alır.

9- Ağır Cezalarla ilgili komite: Genellikle kara para aklama ile ilgili davalarda avukatların meslek sırrı konusundaki yükümlülüklerini ihlal etmeden konulan kurallarda standardizasyonu sağlamaktadır.

10- Teknoloji Komitesi: Teknolojik gelişmelerle, fikri ve sanayi hakların korunması için yapılacak hukuki çalışmaları düzenlemektedirler.

Yukarıda yaptığımız açıklamalar, yapılan kısa toplantılarda aldığımız notlardan ibarettir. Şüphesiz bu kısa toplantıda Avrupa Konseyi ve Avrupa Adalet Divanı konusunda tam ve yeterli bilgi sahibi olmadık. Aynı zamanda CCBE'yi tanıdık diyemeyiz. Ama en azından bu kurumları tanımamız gerektiğini anladık. Hukuk bir bilimdir. Hukuk biliminin gelişmişliğinden yararlanmak hem hakkımızdır hem de görevimizdir. Ülkemizin gelişmişliğine, demokrasiye ve insan haklarına daha çok katkıda bulunabilmek için bu tip mesleki inceleme gezilerinin daha sık yapılmasında sonsuz fayda olacağı inancındayım. Son olarak bu geziyi düzenleyen Türkiye Barolar Birliği'nin başkan ve yöneticilerini kutluyor ve teşekkür ediyorum

Av. M. Yıldırım AYCAN

DENİZLİ BAROSU BAŞKANI

Av.Mustafa ÖZER (DİYARBAKIR BAROSU BAŞKANI)

STRASBOURG/BRUXELLES 21-27 Temmuz 2002
GEZİ NOTLARI

Gezi otobüsümüzün yeşillikler arasında yol alıp cezaevine yaklaştıkça, Türkiye'deki cezaevlerinin dış kapılarına yaklaştıkça dayanılması mümkün olmayan kokular, tümü ile benzer olmasa bile Diyarbakır surlarını andıran gökyüzünden başka yeryüzü parçası görmeyen yüksek duvarlar, etrafında yeşilliğin adeta yasak olduğu bir çevre, dört köşesinde silahlı askerlerin nöbet beklediği kulübeler, asık suratlı görevliler ve sürekli sorunların yaşandığı görüşlerden esintilerle azda olsa karşılaşabileceğim düşüncesine kapılmıştım.

Türkiye dışında ilk kez 1999 yılında yaz aylarında bir heyetle Almanya'nın Berlin kentinde "TEGEL" cezaevini görme imkanını bulmuştum.

1600 hükümlünün barındığı 1-2-4-6 kişilik odadan (veya hücreden) oluşan, iş atölyeleri, açık ve kapalı havalandırma alanları, kütüphanesi, spor alanları ve başkentin göbeğinde bir cezaevi.

15 yıllık deneyimli bir yargıcın cezaevi müdürlüğünü yapıyor olması bizde ilk şaşkınlığı uyandıran yönüydü. Yılların verdiği deneyim, hiç gülmeyen ama mütevazı duruş ile cezaevinin giriş kapısında heyeti karşılaması ve cezaevi ile ilgili bilgilerin bizzat kendisi tarafından verilmesi de kayda değer bir duruştu.

10-15 m² lik kontrol noktasında,heyetin tümünü fiziki arama yapmadan,sadece kimlik bilgilerini kayda alınarak, zaman diliminde

teknolojinin imkanlarıyla aranmış ve cezaevini gezmeye hazır durumun yaratılmış olması önemliydi.

Türkiye Barolar Birliği ve CCBE ortak çalışması sonucu TBB'nin Başkanı Özdemir Özok başkanlığında 24 Baro Başkanının katılımı ile Avrupa'nın değişik ülkelerinde ikinci kez cezaevi izleme imkanı elde etmiştim. Bir haftalık gezinin diğer etkinliklerinin olmasına karşın, sürekli sorunlar yaşadığımız cezaevlerinin fiziksel, yönetsel ve yaşamsal alanlarını mukayese edebilme bakımından belirleyici olması öncelikli tercihimizdi.

Fransa'nın Strasbourg kentinde ilk etkinlik, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Türkiye'nin savunuculuğunu üstlenmiş iki hukukçunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türkiye'den şimdiye kadar yapılan başvuruların, mahkemenin işleyişi, Türkiye'nin Avrupa ve mahkemedeki imajı hakkında genel bilgilendirmede bulunmasıydı.

Avukatların, bazı konulardaki açıklamalarında, tabuları kararla koruyor ve savunuyor olmaları gözden kaçmayan önemli noktalar. Türkiye'nin gerçeklerinden uzak yaklaşımlar mantalite olarak ulus-devlet esprisinin egemenliğini yansıtıyordu. Hukuku, resmi söyleme bağımlı kılmak, hukukun bütünlüğüne ve Fransız Hukuk Düşünürü MOLIERAC'ın "Avukatlar esir kullanmadılar, fakat efendileri de olmadı" özdeyişine aykırılık teşkil ediyordu.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Türkiye ile ilgili verdiği kararların hiç birinde "Güneydoğu" kararları diye bir tercüme rastlanmamasına karşın, avukatların böyle bir kavram icat etmeleri, ülke gerçekliği ve pozitif hukuku inkar anlamını taşır.

Avrupa Parlamentosunun işleyiş ve çalışma yöntemlerine ilişkin, genç bir Yunan hukukçusunun bilgilendirmesi;

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde bir Türk Avukatın, mahkemenin kısa tarihçesi, mahkemeye başvuru, mahkemenin geçirdiği

yapısal değişiklikler ve mahkemenin işleyişi ile ilgili bilgilendirmeleri olumlu etkinliktir.

Belediye sınırları dahilinde, ana yol üzerinde, geniş bir alana kurulu Strasbourg cezaevine otobüsün yaklaşması, bizimle farklı anlayışın ilk sinyallerini veriyordu.

Göze ilk çarpan, insan boyunu biraz aşan çevre duvarları ve giriş kapısının hemen yanında, tutuklu ve hükümlüleri ziyarete gelenlere ayrılan, bekleme salonu, mütevazı dizayn edilmiş, enternasyonal diller dışında, Türk dili ile de basılmış broşürler dikkatimizden kaçmayan olguydu. Broşürler, cezaevi girişlerinde uygulanması gereken kural ve kaideleri içeriyordu. Anlaşılan; cezaevinde hatırı sayılır sayıda ,Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının bulunuyor olmasıdır.

Cezaevi ana kapısının girişinden hemen sonra, duyarlı (Ray) cihazından geçiyorsunuz. Geçmeniz için cihazın ötmemesi mutlak gereklidir. Hiçbir hal ve şartta fiziki arama söz konusu değil. Bizde olduğu gibi kemer çıkarma, ayakkabı çıkarma, fiziki arama ve onur kırıcı muamele, asla söz konusu değil.

Cezaevi müdürünün, cezaevi maketi önünde genel bilgiler aktarmasından sonra, iki grup halinde gezerken, görevlilerce detay bilgi verme ve gezerken; ülkemizdeki cezaevleri ile mukayese etme, fiziksel, yönetsel ve yaşamsal farklılıklar hemen göze çarpıyor.

Ziyaret ettiğimiz ikinci cezaevi, Haziran-2002 tarihinde faaliyete geçen Bruxelles'e (Belçika) 25 km. mesafede 400 hükümlü kapasiteli, ziyareti gerçekleştirdiğimiz tarihte 100 hükümlünün bulunduğu, fiziki, teknik donanım ve yönetim anlayışı itibariyle dünyanın hiçbir cezaevi ile mukayese edilmeyecek, gerçek manada çok lüks ve standartların üstünde bir cezaevi.

Yaklaşık 7-8 m² genişliğinde tek kişilik hücreler için de mini buzdolabı, ayda 30 Euro karşılığı televizyon, duş teknesi, ateşe dayanıklı

yatak, modern tuvalet, masa ve sandalye ile donanımlı,

Her biri 1000 m², iki atölye, spor alanları, kütüphane, modern mutfak, kapalı ve açık havalandırma alanları, kuaför salonu "idareden izin almak şartıyla", hükümlülerin ayda bir ve iki saat eşleri ile cinsel sorunu giderici mekan, hemen müdahale edebilecek donanımlı mini hastane birimleri, eğitim-öğretim olanakları ve yemyeşil alana kurulu bir cezaevi.

21. yüzyıla ve insanlık onuruna yaraşır, toplum tarafından cezalandırılan bireyleri yeniden, nasıl kazanabilirim, tüm alt yapısı oluşturulmuş, sorunların çözümü, değişik meslek (Hukukçu, Sosyolog, Psikiyatrist, Yönetici ve Eğitimci) dallarından oluşan komisyonlar tarafından test edilmekte ve sonuç alınmaya çalışılmaktadır.

Değişik dinlere mensup hükümlüler için, dini vecibelerini yerine getirmeleri için, en ince detay bile düşünülmüştür. (Müslüman hükümlülerin, ramazan ayında sahur yemeklerinin mutfaktan çıkarılması, Cuma namazını toplu kılmalarını sağlamak için din işleri ile görevliyi kurumdan talep etmeleri, bazı hayvan etlerinin dinen haram olduğundan onlara yedirmemeleri gibi.)

Türkiye'deki cezaevlerini mukayese etme anlamında Avrupa ülkelerindeki tespitler.

1- Tutuklu ve hükümlülerin kaldıkları mekanlar 6-9m² lik tek çift ve dört kişilik hücreler,

2- Cezaevlerinin iç ve dış güvenliği tamamen Adalet Bakanlığına bağlı,

3- En üst düzey yetkililerle her zaman temas olanaklı,

4- Cezaevindeki eksiklikler, aksaklıklar, insanlığa ve demokrasiye aykırılıklar görevlilerce rahatlıkla ifade edilebilmekte, "ülkemin imajı olumsuz yansıtılır" düşüncesinden tamamen arınmış,

5- Tutuklu ve hükümlülerin ödevleri kadar haklarına da uyma ve yerine getirme anlayışı egemen,

6- Sabah ve öğle 4 saat havalandırma,

7- Azami 105 kişinin bir arada havalandırma olanağının sağlanması,

8- Spor, atölye çalışması gibi uğraşlar sonucu, ek havalandırma imkanı,

9- Toplu duş alanlarından . 24 saatte bir yararlanma,

10- Verilen bilgiler ve yaşamın gerçekliği, Türkiye'de olduğu gibi, tutuklu ve hükümlü toplumdaki izole edilmemekte, topluma yeniden kazandırmanın yol ve yöntemleri hem uygulanmakta, hem de aksayan yönler modern anlayış ile araştırılmakta,

11- Strasbourg cezaevinde hücrelerin pencerelerinin açıldığı geniş alan, bizim cezaevlerinin ön kapılarına benzer çöplük manzarası andırıyordu. Cezaevinin genel görünümü ile paradoks arz eden bu manzaraya yetkililer inandırıcı bir gerekçe getirmekten uzak kaldılar.

Strasbourg cezaevi tarihinde bir defa isyan teşebbüsünde bulunulmuş, alınan insani önlemlerle, bir kaç yaralının dışında olumsuzluk yaşanmamış, bir kaşık suda fırtınalar koparılan ve onlarca insanın yaşamına mal olan bizdeki F tipi cezaevlerinden eser yok.

Sorunların çözümündeki gelişmenin, önemli ölçüde sistem ve yönetim anlayışından kaynaklı olduğunu söylemekte, haklılık payının olduğu bir gerçek.

Özetle; insan boyutunun ön plana alındığı, çözüme bu kriterden varılmaya çalışıldığını, ülkemiz yönetenlerinin de artık görmelerinin zamanı geldiğini, anlamak gerekir.

Saygılarımla.

Av. Mustafa ÖZER

DIYARBAKIR BAROSU BAŞKANI

Av. Rifat ÇULHA (EDİRNE BAROSU BAŞKANI)

(CCBE) AVRUPA BİRLİĞİ BAROLAR KONSEYİ
STRASBOURG (FRANSA) VE BRUXELLES ÇALIŞMA ZİYARETİ RAPORU

GİRİŞ

Son yıllarda sav savunma ve yargı üçgeninin olmazsa olmaz koşulu olan savunma mesleğinin önündeki tüm engellere rağmen baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin gösterdiği direnç ve çalışmalar sonucu, savunma mesleği yavaş yavaş hak ettiği düzleme doğru ilerlemektedir. Uzun yıllar değiştirilemeyen Avukatlık Yasası'nda yapılan önemli değişiklikler ve çağımızın en önemli ögesi insan hakları konusunda, çeşitli hukuksal düzenlemeler umudumuzu arttırmaktadır. Doğaldır ki, gelişmeler bilgi, görgü ve deneyimle artacaktır. Karşılaştırmalı uygulamalar bizler için en uygunun hangisi olduğunu gösterecektir. Bu bağlamda Avukatlık Yasasında yapılan son değişiklikle, 76'ncı madde özellikle barolara yüklenen en önemli görevlerden birisi de “**hukukun üstünlüğü, insan haklarını savunma ve korumak**” olarak vurgulanmıştır. Her baro bu görev anlayışı içerisinde çalışmalar yapmaktadır. Ancak yasanın değişik 109'uncu maddesinde belirtildiği üzere tüm baroların katılımı ile oluşan ve hemen hemen tüm hukuk sistemlerinde eş görevli veya benzeri bulunan Türkiye Barolar Birliği'nin görevlerini belirleyen 110'uncu maddesinin 15 ve 17 bentlerindeki çalışmalar doğrultusunda CCBE (Avrupa Konseyi Baroları) ile ortaklaşa düzenlendiği resmi gezi kapsamında **Fransa'nın Strasbourg ve Belçika'nın Bruxelles ve İttre şehirlerindeki**

incelemelerimize ilişkin izlenimlerim ve değerlendirmelerim rapor halinde sunulmuştur.

Böylesine bir olanağı bizlere sağlayan başta Türkiye Birliği Başkanlığı'na, CCBE'ye ve yurt dışında görevli ve gizli kahramanlar olarak görev yapan Türk Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Konseyde görevli tüm kişilere, gezinin hazırlanmasında emeği geçen ve katılan herkese teşekkürü bir borç biliyorum.

I- Avrupa Konseyi'nin Cezaevleri İle İlgili Bakanlar Komitesi Kararları Hakkında Bilgilendirme Toplantısı

Özellikle Cezaevleri ve infaz rejimi ile insan hakları kavramı arasındaki şaşmaz ilgiyi saptayarak infaz rejiminde bunu yaşama geçirmek için sürekli bir çalışmanın yapıldığını gözlediğimiz bu anlatım sırasında:

1. Türkiye ile Konsey arasında hapisanelere yönelik bir programın mevcut olduğunu,
2. Temel amacın standartları saptamak olduğunu,
3. Cezaevlerini ve koşullarını izleme sorununa büyük önem verildiğini
4. Teknik yardım ve işbirliğine büyük önem verildiğini ana başlıklar olarak gözledik.

1. Türkiye İle Konsey arasında Hapishanelere Yönelik Program:

Bu konuda çok önemli çalışmalar yapıldığı, özellikle Cezaevleri İzleme Komiteleri'nin Kuruluş ve işleyişi, İşkenceye yönelik uygulamaların her an kontrol edilebilmesine yönelik denetimlerin artması, ceza ve tutukevlerindeki asgari standartları saptamak ve izlemek yolunda bilgi alışverişinde bulunulduğu gözlenmiştir.

2/3. Temel Amacın Standartları Saptamak Olduğu ve İzleme Çalışmaları:

Standartların bir kısmının “Tavsiye” niteliğinde olduğu, **Bağlayıcı** kuralların sözleşmelerde bulunduğunu, bunlar içinde en önemlisinin **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)** olduğunu, **Avrupa İşkenceyi Önleme Sözleşmesi**’nin, AİHS’den sonra gelen bağlayıcı kuralları içeren **ikinci önemli sözleşme** olduğunu, **CPT İzleme Komitesi**’nin raporları doğrultusunda içtihatlar yaratıldığını, standartların bu şekilde ileriye doğru geliştirildiğini ve bu çalışmanın artan bir önemle devam ettiğini, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu’nun bu çalışmalar doğrultusunda **23 Tavsiye Kararı** benimsediğini, bunlardan **Tutukevi ve Hapishane Kuralları**’nın ilk tavsiye kararı olduğuna bağlayıcı olmamakla birlikte Avrupa Konseyine bağlı devletlerce benimsendiğini, burada:

-İnsan onuruna uygun koşulların sağlanması, örnek olarak Atina Merkez Cezaevindeki uygulama yanlışlıklarından ötürü A.İ.H.M., Yunanistan’ı mahkum ettiğini, Rusya’da tutuklama ihlallerine ilişkin önemli yakınmaların bulunduğunu, (Özel notumuz: Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Ceza infaz kurumunda bulunan şahsa yetkililerce vurulması veya sert hareket edilmesini, kurumda bulunan şahsın gerekli ilaç ve tedaviden mahrum edilmesini, çok kötü koşullarda ikamete mecbur edilmesini ve normal bir insanı yiyemeyeceği şekilde beslenmesi hallerinde İnsan Hakları Sözleşmesinin ihlal edilmiş olabileceğini belirten 13 Aralık 1966 gün 2686/65 Kornmann ile ilgili Batı Almanya’nın işlemleri konusundaki kararı, 12 Aralık 1963 gün 1628/62 sayılı kararları da buna örnek teşkil eden kararlardır.)

Yaklaşık 100 şartın ayrıntılı olarak (örneğin tutuklu ve hükümlülerin ceza ve tutukevlerinde çeşitli ölçütlerle sınıflandırılmaları, hücrelere doğal ışığın girmesinin sağlanması gibi) düzenlendiğini,

Kuralların bir bütünlüğü sağlamaya yönelik olduğunu, ancak bunu sağlarken dinamizmi de unutmamak gerektiğini, nitekim 1987 den bu yana kuralların Tavsiye Kararları yolu ile geliştirildiğini, buna örnek olarak Cezaevlerinde Eğitimin 1989 da, Cezaevi personeline ilişkin kuralların 1997 de Tavsiye Kararları ile geliştirildiğini,

2. grup olarak nitelendirilen Tavsiye Kararları ile 1993 de çağın en önemli hastalığı olarak nitelendirilen AİDS ile ilgili sorunların çözümü ve Doktorların Cezaevleri Yönetimi'nden BAĞIMSIZ olarak çalışmalarını gerektiğinin vurgulandığını,

3. grup olarak nitelendirilen ve 1999 da düzenlenen Tavsiye Kararları ile de günümüz infaz rejimlerinde de açıkça yerini bulan **"Cezaevlerindeki Yoğunlaşmanın Önüne Geçilmesi"** çalışmalarının yapıldığını, bazı suç ve suçlu tiplerinde verilen cezaların infazında **hükümlünün cezaevine konulmadan da cezanın çektirilebileceğinin belirtildiği** (Bizde bu konuda CMUK ve diğer infaz yasaları değişiklik taslaklarında hükümler getirilmek istenmektedir) bu konuda iki önemli tavsiye kararının var olduğunu, (Bunlar TBB sayın Başkanının istemi üzerine doküman olarak ulaştırılacaktır)

4. Teknik Yardım

Önemli reformları yerine getirmek için çalışan devletlere Konseyce yardım yapıldığını (Örnek olarak Sırbistan gösterilmiştir), Türkiye'nin bu yolda önemli reformlar geliştirdiğini, bu nedenle teknik yardım (bilgi aktarımı eğitim v.s. gibi) örneğin Ankara'da cezaevi personelinin eğitildiği, reşit olmayan tutuklu ve hükümlülere yönelik çalışmalar yapıldığını, Eylül ayında Avusturya ve Almanya'da bu konuda araştırma yapılacağına yönelik bilgileri alan heyetimiz,

Tavsiye kararlarının sonunda (UYGULANMASI ZORUNLUDUR!) sözcüğü nedeniyle denetlemeler sonucu ihlallerin A.İ.H.M. önüne gelebileceğini ve bunun gerekçesinin de Sözleşmelerdeki Ana Kuralları İhlalinin olduğunu, temel çözümün Tavsiye Kararları ile, Ana kurallar

arasında bağlantı kurulması gerektiğini, burada en önemli bağlacın yorumu sağlanacak tavsiye kararları olduğunu gözlemiştir.

Anlatım sonunda sorulan sorular verilen yanıtlardan; denetimlerin kalifiye uzmanlar aracılığı ile yapıldığını bazı ülkelerde çeşitli ad ve biçimlerde oluşturulan izleme kurulları bazı ülkelerde ise örneğin Yunanistan'da Obdusman vasıtasıyla bunun sağlandığını, heyetimizden **Diyarbakır Barosu** sayın başkanı **Av. Mustafa ÖZER**'in işkenceye yönelik (cezaevlerinde) bir istatistik verinin bulunup bulunmadığına ilişkin sorusuna verilen yanıttan, bu denetleme noktasının **ZAYIF NOKTA** olduğunu, izlemenin **CPT** ile yapıldığını ve bu izlemenin önemli bir kaynak oluşturduğunu, keza sayın **TBB. Başkan Yardımcısı Av. Hüseyin ERKENCİ**'nin özellikle Türk Kamu oyunda çeşitli hukuksal, siyasal ve örgütsel görüşlere ve çatışmalara konu teşkil eden (F) Tipi Cezaevlerine bakışlarının nasıl olduğuna ilişkin sorusuna verilen yanıttı konuşmacının Sincan F Tipi'ni gezip gördüğünü keza bunlara ilişkin **CPT Raporlarının** iyi olduğunu, ancak hükümlüler ile cezaevi idaresi arasında **DAHA ÇOK ETKİLEŞİM OLMASI** gerektiğini, keza **ORTAK ÇALIŞTIRMA** alanında daha **ESNEK OLUNMASI**'ni sayın **Av. Ziya YERGÖK**'ün özellikle açlık grevleri sırasında doktor raporu sorununun ortaya çıktığını, doktorların açlık grevi yapan kişiye özgür iradesi dışında müdahale etmesi gerekip gerekmediği biçimdeki sorununa, "ortak bir standart"ın olmadığı, 63'üncü maddeye göre ulusal mevzuata gönderme yapıldığını, bunun da doktorun meslek bilincine yönelik bir gönderme olduğunu, konuya insan hakları perspektifinden bakılması gerektiğini, yetkilinin (cezaevi idaresi yetkilisi) o insanın yaşamından sorumlu olduğunu, sorunun buna göre değerlendirilerek çözülmesi gerektiğini ve fakat bu konuda henüz **A.İ.H.M.**'in bir kararın bulunmadığı şeklinde yanıtların alındığı;

II. Cezaevlerine Yönelik İncelemeler:

Heyetimiz gezinin en önemli incelemesini birisi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bulunduğu Fransa'nın **Strasbourg Kentindeki Tutukevi**'ni ve Belçika'nın **Bruxelles Kenti** yakındaki "**İTTRE KAPALI CEZA EVİ**"ni ziyaretleri sırasında yapmış ve ülkemizdeki koşullarla ve uluslararası ölçütlere göre bir karşılaştırma yapma olanağını bulmuştur!

1- STRASBOURG TUTUKEVİ:

Bu tutukevi, adından da anlaşılacağı üzere bir TUTUKEVİDİR ! Tutukluluk süreleri 5 yılı geçmeyecek suç isnadı altında tutulanların barındığı bir yerdir. Ama insan hakları mahkemesi ve parlamentosunun bulunduğu bir yerde deyim yerinde ise insan haklarının ihlallerinin incelendiği; kuralların kalbinin bulunduğu bu yerdeki tutukevinin heyetimizin ziyaretine açılması hem şaşırtıcı hem de sevindirici olmuştur. **Hemen şunu vurgulamak gerekir ki söz konusu tutukevi hiç de uluslararası ölçütlere uyamamaktadır!**

Cezaevleri ve tutukevlerinin kentsel ve bölgele yerleşim yerleri daima bir sorun olmuştur. Bu konudaki uluslararası ölçütler incelendiğinde tutukluların dış dünya ile temasların önemli bir yerinin bulunduğu gözlenmektedir. Burada belirtilen ölçütlerden birisi de "**Evin Yakınına Yerleştirmek**"tir. Aile üyeleri ve yakınlarla bağlantı sürdürmenin önemi özgürlüğünden yoksun bırakılmış mahpusların ister tutuklu isterse hükümlü olsun **yerleştirilmelerinde** kendisini gösterir. Eğer mahpuslar evden çok uzak bir yere yerleştirilmişlerse bu ziyaretleri ve infaz rejiminin elverdiği durumlarda evci izinlerini hem masraflı hale getirir hem de oldukça güçleştirir. tutuklu veya hükümlünün istemi üzerine eğer olanaklı ise genellikle ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevi veya cezaevine konulması gerekir! Cezaevlerine varmalarından hemen sonra her mahpusla evine yakın bir

yere nakil olasılığı ele alınmalıdır. Ancak bir çok ceza ve tutukevi böyle bir düşünce ile doğru yere kurulmamıştır. **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, Üye ülkelere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkındaki R(87)3 Numaralı Tavsiye Kararı'nın 43.1. maddesinde de bu kurala yer verilmiştir.**

Keza ceza ve tutukevlerinin güvenli yerleşmeler olması da tutuklu ve hükümlülerin gerek ıslahı, gerek eğitimleri gerekse onların güvenlikleri açısından önemlidir.

İnceleme konusu yer brifing sırasında konuşlandırmayı gösterir harita ve master planda görüldüğü, bizzat yetkili müdürünün de içtenlikli açıklamalarından da anlaşıldığı üzere deyim yerinde ise kentin göbeğinde bir yerdir. Dış dünya ile güvenlik açısından önemli sorunları vardır. Tıpkı bizde İstanbul'da Bayrampaşa Kapalı Cezaevinde olduğu gibi ana caddelerin kesiştiği, yerleşim birimlerinin yoğun olduğu bir yere inşaa edilmiş olduğu gözlenmiştir. Yetkililerin anlatımından duvarlardan içeriye veya dışarıya yasal olmayan iletişim yollarının kullanıldığı bir takım maddelerin alışverişinin yapıldığı,

Keza gerek sağlık gerekse güvenlik açısından önemli olan gereksinmeye göre yerleştirme koşullarının da bu tutukevinde maalesef mevcut olmadığı da bir gerçek olarak karşımıza çıkmıştır. **Her şeyden önce tutuklu sayısında her kişiye ayrılan yerin üstünde bir nüfus yoğunluğu vardır! 450 kişinin kalabileceği bu yerde ziyaret günü itibariyle 600'ün üstünde tutuklunun bulunduğu acı gerçeği sayın cezaevi müdürü tarafından ikrar edilmiştir. Kaldı ki bu rakamın her dakika artabileceği de yine yetkili ağızdan bildirilmiştir. Genel olarak barınma yerlerinin oda/hücre sistemi olarak düzenlenmesi biçiminde yapıldığı yaklaşık 9 metrekarelik bir yerleşim alanının tutuklu için düzenlendiği gözlenmiştir.**

Bölgesel bir tutukevi olan bu yerde yoğunluk nedeniyle "tutuklular prensip olarak geceleri ayrı hücrelerde/odalarda yatmalıdır" şeklindeki

R(87)3 Numaralı Tavsiye kararının 14.1. maddesi kuralı varsa da yoğunluk nedeniyle buna uyulmadığı gözlenmiştir. Aynı tavsiye kararın 19. maddesi ve minimum standartların belirttiği üzere "kurumun bütün bölümleri her zaman temiz ve bakımlı tutulmalıdır" kuralına, bir çöplük görünümündeki havalandırma bölümünden de anlaşıldığı ve gözlendiği üzere uyulmadığı da şaşkıncı ve çarpıcı bir gerçek olarak tarafımızdan saptanmıştır. Personel sayısının yeterli olduğu, beslenmeye ve diğer sağlık, haberleşme, ziyaret (avukat ve yakın ziyaretleri) gibi uluslararası kuraların işlediğine ilişkin anlatımların satır aralarında "bazı tutuklular için cezaevi içinde bir Cezaevi'nin de bulunduğu anlaşılmıştır.

Bu tutukevinin biz avukatlar için önemli yanı giriş sırasındaki ARAMA olmuştur. Avukat aranmaz gibi bir kuralın dünyanın hiçbir yerinde işlerliğinin bulunmadığı burada da bilmeyenlere gösterilmiştir. Güvenlik açısından herkesin aranmasının esas olduğu anlatılmış ve gözlenmiştir. Arama X-RAY ile çağdaş biçimde yapılmaktadır. ÖTMEDEN GEÇME ASILDIR! Ancak AYRICA FİZİKİ ELLE ARAMANIN BURADA OLMADIĞI DA gözlenmiştir.

Kısacası diğer teknik ayrıntılara girmeden söz konusu tutukevinin uluslararası koşullara uymayarak pek de çağdaş olmayan bir görünümde olduğu kanısına aynı zamanda bir cezaevi izleme kurulu başkanı olarak vardığımız;

2. Belçika'da "PRISON İTTRE-İTTRE KAPALI CEZAEVİ"

Strasbourg'un aksine Belçikalı yetkililerin sanki diğerlerini gözden kaçırmak ve iyiyi denetim amacıyla izlememize açtıkları bu infaz kurumu deyim yerinde ise (iç işleyişin denetimi ve kontrolü konusunda pek açık bilgi alınmamışsa da) çağdaş bir infaz kurumu olarak açık görüntü vermiştir.

Belçika'da etnik nüfus yapısına göre sınıflandırma yapılarak 2'si Bruxelles 14'ü Wallonie ve 16'sı da Flandre'lere ait olmak üzere toplam 32 infaz kurumunun bulunduğu ekteki broşürden anlaşılması; İTTRE

KAPALI CEZAEVİ'nin de 1999'da inşasına başlayarak Haziran 2002'de hizmete sunulan ve yaklaşık 59 Milyon Dolara mal olduğu söylenen bu infaz kurumu gerek güvenlik gerekse uluslararası standartlara uygun çağdaş bir görünümü biz ziyaretçilerine vermiştir. Broşürleri sunulduğu için detaylara girmek gereğini duymadığımız bu cezaevinin en önemli göstergelerini şöyle özetlemek olanaklıdır:

420 Kişiliktir. Tekli ve üçlü oda ve cezalandırma (Bizdeki F Tipi gibi) disiplin hücre sistemine göre yerleşme sağlanmıştır.

Halen 100 Hükümlünün (özellikle Bruxelles ve yakınlarından gelen) barındığı bu yerde 150 personel görev yapmaktadır. Personel tamamlanmasından sonra Aralık ayı sonlarında 420 kişilik kapasitenin olacağı cezaevi idaresi tarafından verilen brifingde anlatılmıştır.

Dış ve iç koruma Adalet Bakanlığı Personeli tarafından yapılmaktadır. (Bizdeki dış korumanın Jandarmanın tarafından yapılmasının aksine)

Tek bir giysi giyilmektedir. (Bizdekinin aksine)

Ortak çalışma ve spor alanları isteme bağlı olarak değil idarenin düzenlediği gruplara belirlenen saatler ve günlerde hükümlülerin yararlanmasına sunulmuştur.

Odalarda elektronik gözlem yapılmamakta ancak ortak yerler ve tüm koridorlar bizdeki F Tipi gibi kontrol altında tutulmaktadır.

Özellikle ziyaret konusunda ve dış dünya ile temas da çağdaş bir anlayışa sahip bu infaz kurumunda özel ziyaretçi odalarında hükümlünün eşi ve en az 6 aydır birlikte oldukları kanıtlandığı takdirde yaşam arkadaşı ile çok özel birlikteliğinin hem de tüm sağlık önlemlerinin de alınarak (örneğin banyo, kondom bulundurmak gibi) sağlandığı da gözlenmiştir.

Haberleşme, iletişim sorunlarının halledildiği çağdaş infaz kurumunun girişinde de biz avukatların da herhangi bir ayrıcalığa sahip

olmadan gerek X-RAY gerekse DUYARLI KAPIDAN geçerek denetime ve aramaya tabi tutulduğumuzu ve fakat ELLE FİZİKSEL ARAMAYA tabi tutulmadığımızı da yinelemek isteriz.

III- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (A.İ.H.M.) Ziyareti

22.07.2002 -günü gerçekleşen bu ziyarette sayın Atila NALBANTOĞLU tarafından yapılan sunumda; mahkemenin kuruluşu, işleyişi aldığı kararların denetimi ve özellikle ülkemiz açısından durumun değerlendirilmesi konularında pratiğe yönelik değerli bilgiler edindik kanısındayız.

Bu bilgilendirme sırasında:

- Yargılama aşamasının hızlandırılmasına yönelik çalışmalar ve uygulamalar bulunduğunu, örneğin **"Kabul edilebilirlik ve Esas Hakkında Karar Vermenin aynı anda yapılabilmesi"** gibi, (kamulaştırma davalarında)

- Büyük daireye Türkiye ile ilgili olarak şimdiye dek Göç ve Refah Davaları'nın gittiğini,

- Türkiye aleyhine açılmış halen 4277 davanın bulunduğu bunlardan Sözleşmenin çekirdek maddeleri olarak nitelendirilen 2'inci ve 3'üncü madde ihlalleri açısından azalmasına rağmen maalesef birinci sırada olduğumuzu ve fakat diğer ihlallere yönelik sıralamada ise 4 veya 5'inci sırada olduğumuzu,

- Örneğin Ümraniye Çöp Dağı Patlaması'nın 2'inci madde ihlali olduğunu, İmar Hukuku'na ilişkin 200-300 davanın bulunduğunu, Yeni İçtihatlarla Devletin İflas Masası alanında yükümlülükleri bulunduğunun vurgulandığını,

- Dinsel temelde farklılık ve Dinsel Hoşgörüsüzlük konularında henüz içtihatın bulunmadığını,

- A.İ.H.M. önünde Türkiye'nin görünümünün **NEGATİF OLMADIĞINI**, ancak mahkemenin anlatıcının deyişle eski defterleri henüz kapatamadığını,

- A.İ.H.M. kararlarının Türk Hukuku ve uygulamalarına ve uygulayıcılarına yönelik olumlu katkılarının bulunduğunu (örneğin DGM, Reeskont Faizi, Savcı ve Hakimlerin konuya eğilme pratiğinde değişme görülmesi gibi) gözledik.

IV- T. C. Dışişleri Bakanlığı'nın Avrupa Konseyi Nezdindeki Delegasyonu ile Yapılan Toplantı

Burada Türk Dış Politikasının oluşumu ve pratikte sürdürülmesinde gizli kahraman mutfağın içindekiler olarak değerlendirdiğim ve **Bakanlar Delegeleri Komitesi'nde** çalışan Türk Dışişleri Bakanlığı'nın iki değerli hukukçusu Münci ÖZMEN ve Deniz AKÇAY (ki bunlardan sayın Deniz hanımın 32 yıl sonra karşılaştığımı bir sınıf arkadaşım olması beni daha da mutlu etti) Konsey hakkında değerli bilgiler sundular.

Bu bilgilendirmelerden:

- Avrupa Konseyinin iç yapılanmasını
- A.İ.H.M. kararlarının siyasi açıdan denetlenmesinin nasıl olduğunu,
- İhlallerin tekerrürünün önlenmesine yönelik oluşumların nasıl olduğunu,
- Türkiye ile ilgili olarak özellikle İfade Özgürlüğü konusunda 18 kararın yerine getirilmediğini,
- Delegeler Komitesinin, bir devletin bir ihlali uzun süre devam ettirmesi halinde o devletin Konseyden çıkartılması, üyeliğinin askıya alınması gibi yaptırımları sağlayabileceğini ancak bunun teorik bir yetki

olduğunu (Bakanlar adına kullanıldığından), örnek olarak Yunanistan'da generaller cuntası döneminde böyle bir uygulamanın sözü edildiğinde Yunanistan'ın kendisi çıkararak böyle bir uygulamayı önlediğini, bunun dışında başka bir örneğin bulunmadığını,

- AB (Avrupa Birliği) ile Avrupa Konseyi'nin hukuksal kurumlar olarak hep karıştırıldığını, AB'nin Avrupa Konseyine katılması gerekli midir teorik tartışmasının yapıldığını,

- A.İ.H.M. ile AB' nin kurumsal bir ilgisinin bulunmadığını, AB'nin Mahkemesi 'nin Lahey Uluslararası Mahkemesi olduğunu,

- Ancak AB'ye girmek isteyen devletlerin Avrupa Konseyi'nden "İyi Hal Kağıdı Getirmelidir" denildiğini özet olarak söyleyebilirim.

V- T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Komisyonu Nezdindeki Türk Delegasyonu ve Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) Ortak Toplantısı

Gerekli organizasyonun sayın büyükelçi tarafından sorumlulara tam anlamıyla bildirilmediğinden olduğuna inandığım ve başlangıçta ülkeden gelen böylesine önemli bir heyetin karşılanmasına yönelik aksaklıkların gözleendiği ve fakat daha sonra gerçek bir içtenlikle geçtiğine inandığımız CCBE'nin katılmadığı (Türk Delegasyonunun özel isteği ile) ve daha sonra katıldığı iki ayrı bölüm halinde yapıldı.

Birinci Bölümde özellikle sayın Hakan AYTEK,

- Türkiye Konsey ve Avrupa Birliği ilişkileri konusunda yapılan çalışmaları ve Türkiye'nin karşılaştığı zorlukları bir diplomatın diplomasi dili anlatabileceği kıvraklıkta ama içtenlikli bir biçimde bizlerin önüne sundu. Ülkemizin Avrupa Birliğine kabulü yolunda belirli bir takvimin kısıtlılığına ilişkin spekülasyonların pek de gerçeği yansıtmadığını (Bu raporu yazarken TBMM'den uyum yasaları geçmiş bulunmaktadır) sürecin çok zor ve güçlükle dolu olduğunu, bu konuda A B' nin gerekli

koşulları yerine getirmediğini örneğin koşulsuz Hibe biçimindeki 400-500 Milyon Euro'luk bir parasal yardımı yapmadığını, sadece büyük çalışmalar sonucu 75 Milyon Euro'luk bir yardımın bir borç olarak yani Kredi olarak verildiğini, oysa aday bazı ülkelere örneğin Polonya'ya kat be kat paranın hibe olarak verildiği acı gerçeğini önümüze sundu. Engellemelerin çeşitli kesim ve yerlerde hep ülkemizin önüne çıkartıldığını, kendilerinin bu kapıyı açmak yolunda gayet gösterdiklerini,

- Kıbrıs Konusu ile AB'nin birbirine karıştırılmaması gerektiğini, Türkiye'nin bu konuda özel bir politikasının bulunduğunu,

- Tarafımdan sorulan özel bir soruya ise verdiği özel yanıtta Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'nin AB'ye girişini gerçekten isteyip istemediği konusunda Cumhuriyetçilerle Demokratlar arasında taban tabana zıtlık bulunduğunu:

İkinci Bölümde ise CCBE yetkilileri, CCBE'nin ne olduğunu, nasıl bir çalışma biçimi uyguladıklarını (detayla anlatmıyorum çünkü bu konuda gerekli dokümantasyonu verdiler) gelecekte Türkiye Barolar Birliği ve Türk avukatları ile daha sıkı biçimde çalışmalarını gerektiğini anladıklarını vurguladılar.

VI- Bruxelles Adalet Sarayı Gezisi:

Yargının fonksiyonlarını yerine getirmede fiziksel yapılanmanın önemi bu muhteşem yapıyı gördükten sonra bir kez daha biz Türk hukukçuları açısından birazda kıskançlıkla anlaşılmıştır sanırım. Yargıtay, ceza ve hukuk Askerî mahkeme ve diğerlerinin toplu halde bulunduğu tarihi yapı, adına yaraşır bizimde bir saray. Ancak, çağdaş teknoloji geçmişle bu günü hatta yarını birleştirmiş. Böyle bir ortamda çalışmak, tüm Türk hukukçularına ne zaman sağlanır bilinmez ama, gelecekteki hükümetlerin programlarında adalet hizmetlerine ayrılan bütçenin saray değil, adaletin yüceliğine yakışır mekanları ve olanakları sağlayabilmesini dilemekten başka çaremiz yok gibi. Bir çoğumuzun

belki de dikkatini çekmeyen bir ayrıntıyı burada anımsatmak istiyorum. Adli tatil nedeniyle çoğu bölümünün kapalı olduğu görevliler tarafından anlatılan bu görkemli yapının bir bölümündeki onarım nedeniyle yargılama faaliyetinin bina dışında bir yerde yapıldığını anlatan ve özür dileyen yazıyı gördükten sonra saatinde yapılmayan duruşmaları, keyfi bekletmeleri v.s. yi düşündüm ve bu tür yazı ve yerleri herkesin görmesini diledim.

VII- Gezinin Turistlik Gezi Bölümü:

Bizde sıkça söylenen bir söyleyişe ve anlayışa göre insanın kişilik yapısının yemekte, gezide belli olduğu ve anlaşıldığı yolundadır. Geziye katılan tüm meslektaşlarımızın uyumu ve özellikler resmi görevlerinin çerçevesi sadece ve sadece ziyarete konu resmi toplantılarda eşsiz ve engin yabancı dil bilgileri ile direkt çeviri olan sayın Nur Deriş OTTOMAN hanımefendi ve sayın Yaman AKSU'nun bu çerçeve dışına çıkarak, içtenlikle sanki bir tur rehberi gibi bizlere yardımcı olmaları yolundaki çabalarını unutmamız olanaksızdır sanırım. Burada TBB'nin değerli çalışanı, alçak gönüllülüğü ile, bitmez tükenmez enerjisi ve çözüm üretimi ile gönüllerimize taht kuran sayın Ömer Faruk ÇELEBİ'yi (gezide ortak fotoğrafçı arkadaşımı) hiçbirimizin unutmamasına olanak yoktur sanırım.

Ancak bu gezide bence esas kahraman, Türkiye Barolar Birliği'nin CCBE temsilcisi sayın meslektaşımız Av. Belkıs BAYSAL hanımefendi idi. Gezinin resmi organizasyonu yolundaki çabalarını ve katkılarını hepimiz objektif olarak gözledik. Yaptığı işin öneminin bilincindeki ve fakat yüksek tevazusu ile bunu belli etmeyen bu değerli insan, bizlere Atatürk'ün Türk kadınında aradığı ve olması gereken değerlerin ne olduğu yolundaki ölçütlerin bir yansıması olarak gözüksü sanırım.

Birliğimizin değerli yöneticilerinin ve özellikle sayın başkanımız Av. Özdemir ÖZOK'un ekstra, resmi gezi dışındaki ülkelere gidiş isteklerine gösterdiği hoşgörü ve çözüm buluşunu teşekkürle anıyoruz.

Burada CCBE'nin, katkısının ne olduğu pek de anlaşılamayan stajyer avukat görevlisi genç hukukçusu matmazel Sofini OMG'a da teşekkürlerimizi sunuyoruz.

VIII- SONUÇ ve DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLERİ

Tamamen kişisel görüşlerime dayanan bu rapor ve izlenim yazımın giriş bölümünde belirttiğim gibi, Türkiye Barolar Birliği böyle bir araştırma ve inceleme gezisini görevleri arasında da olsa, kısa bir sürede değerlendirerek yapmakla, bir üst kuruluş olarak ne denli önemli bir işlevi olduğunu ve bunu yerine getirdiğini bilene bilmeyene göstermiştir. Zor koşullarda çalışan biz Türk savunmaları, dış dünya ile ilgilerinin bu yollardan geçtiğini bir kez daha anlamışlardır. Örneklemeye ve karşılaştırmanın, çözüm üretmede, gereksinim duymada ve bunu karşılamakta, bu tip incelemelerin, kağıt üzerinde teorik bilgilendirmelerden daha iyi yol olduğunu bir kez daha görmüş bulunmaktayız. Ülkemizde insan hakları konusunda önemli ilerlemelerin bulunduğunu ve özellikle ceza infaz kurumları üzerinde yoğunlaşan görüş ayrılıklarının ne denli haklı ne denli haksız olduğunu görmek olanağını sağlayan bu geziden, özellikle F tipi üzerinde yoğunlaştırılan eleştirilerin haksızlığı sanırım ki ortaya çıkmıştır. Cezaevi içinde ayrı bir cezaevi anlayışının bizzat yetkili ağızlarınca vurgulandığı izlediğimiz ceza ve tutukevlerindeki durumun, bizden pek de farklı olmadığını görmüş olmak önemli bir olgudur. İnfaz uygulamalarında artık çağdaş uygulamaların kaçınılmaz olduğu da bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Avukat aranmaz kavramının geçersiz olduğu gerçeği gözlenmiştir. Öylesine rahat ortamlarda çalışma olanağı bulan yabancı meslektaşlarımızın da arandıklarını görmek bizleri herhalde hoşnut kılmıştır. Ancak şu önemli ayrıntıyı unutmamak gerekmektedir. Arama elektronik olarak yapılmakta ve fakat ELLE ARAMA

YAPILMAMAKTADIR!. Bu ayıbın, yani üçlü protokolün elle aramaya yönelik ayıbının derhal ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Biz Türk hukukçularının kendi ülkemiz için, kendimiz için gerekli olan insan hakları koşullarını sağlamaya yönelik hukuksal çabalarda çağdaş örnekleri bir an önce yaşama geçirmemiz için daha fazla çalışmamız gerektiğini, bunu yaparken de uluslararası işbirliği konusunda mesleki örgütlerle daha yakın işbirliği içinde olmamız gerektiğini anlamış bulunmaktayız. Böyle kuruluşların örneğin CCBE (çoğu meslektaşlarımız CCBE'nin ne olduğunu bu gezide anladı) gibi Türkiye'de de toplantılar düzenleyerek çabaları biz Türk hukukçularına daha büyük katılımlarla anlatmalarının sağlanmasını, TBB'nin bu konuda daha aydınlatıcı ve bilgilendirici bir tutum içersine girmesini, bu geziye katılma olanağı bulamayan diğer Baro Başkanlarımızın da böylesine gezilere katılmasını sağlayacak gezilerin düzenlenmesini dilerken, bu geziyi düzenleyenlere, katılanlara ve yarının aydınlık ve çağdaş Türkiye'sine katkısı bulunan ve bulunacak herkese teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla.

Av. Rifat ÇULHA

EDİRNE BAROSU BAŞKANI

Av.Noyan ÖZKAN (İZMİR BAROSU BAŞKANI)

STRASBOURG /BRUXELLES TBB ZİYARETİ GÖZLEM RAPORU

1) GİRİŞ

Türkiye Barolar Birliği (TBB) ve Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) ilişkileri çerçevesinde 21-27 Temmuz 2002 günleri arasında düzenlenen mesleki inceleme gezisine TBB Başkanı, Yönetim Kurulu, Disiplin ve Denetleme Kurulu üyeleri ile birlikte 20 baro başkanı katılmıştır.

Gözlem gezisi sırasında tesbit ettiğim önemli hususlar ve yetkililerin heyete yapmış oldukları açıklamalardan derlediğim bilgiler, TBB ve İzmir Barosu'nun incelemesine sunulmak üzere aşağıya çıkarılmıştır.

2) 22 Temmuz -Strasbourg 17.00-19.00

Dışişleri Bakanlığının Avrupa Konseyi nezdindeki delegasyonu ile toplantı.

Avrupa Konseyi Türk Daimi Temsilciliği Delegasyonundan, hükümet avukatlarından Deniz Akçay ve Münci Özmen, TBB heyetine bir brifing vermişler ve soruları yanıtlamışlardır.

** Şu anda A.İ.H.M. nezdinde açılan davaların toplamı 20.000 civarındadır. Türkiye'den gelen davalar artmakla birlikte, özellikle Güneydoğu davalarından kaynaklanan ağır ihlallerde azalma vardır.

** A.İ.H.M. Polonya ve Rusya gibi yeni ülkelerden gelen başvurularla aşırı zorlanmakta ve davaların süresi çok uzamaktadır. Sistem, kilitleme aşamasına doğru gitmektedir. Bu nedenle, Avrupa

Konseyi yetkilileri, bu sorunu çözmek için bazı radikal değişiklikler yapacaklardır. Örneğin, AİHS-6. madde kapsam dışına alınabilir. Ağır ihlaller (yaşama hakkı, işkence gibi) öncelikle incelenmektedir.

** Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine bağlı Delegeler Komitesi, sözleşmenin 46. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhinde verilen kararların uygulanma sürecini izlemektedir. Şu anda özellikle düşünce özgürlüğü ile ilgili verilen 18 karar, dikkatle izlenmektedir. Hükümetler, kararların yerine getirilmesi için üç değişiklik yapabilirler;

1) Anayasa ve yasada, 2) Uygulamada, 3) Yargısal içtihatlarda

** Avrupa Birliği giderek güçlenmekte ve siyasi ve mali açıdan Avrupa Konseyi görev alanına müdahale etmektedir. Avrupa Adalet Divanı bazı durumlarda insan hakları alanında A.İ.H.M. görev alanında bulunan kararlar alabilmektedir. İnsan hakları hukukuna ve bu alandaki ihlallerin izlenmesi ve düzeltilmesi açısından bakıldığında Avrupa Birliği'ne girişte pasaportu Avrupa Konseyi vermektedir.

3) 23 Temmuz Strasbourg - 10.00-11.30

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü Ceza ve Kriminoloji Başkanı Bay Stavros, Avrupa Konseyi'nin cezaevleri ile ilgili Bakanlar Komitesi Kararları hakkında bir konferans vermiştir. Bu arada Konsey binası içinde ziyaret gerçekleştirilmiştir.

** Avrupa konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü ile Adalet Bakanlığı cezaevleri konusunda ortak bir proje yürütmektedirler. Bu proje kapsamında olumlu gelişmeler yaşanmaktadır.

**Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü, insan hakları alanında; a) Standart tesbiti yapmakta, b) Bu standartların yerine getirilmesini izlemekte, c) Teknik danışma ve işbirliği yapmaktadır.

** İnsan hakları ihlallerini izlemede esas itibariyle,

a) Roma AİHS ve A.İ.H.M. kararlarının AK Bakanlar Komitesi tarafından izlenmesi

b) Avrupa Konseyi İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi ve CPT (İşkence Önleme Komitesi) tarafından izlenmesi

c) AK İnsan Hakları Genel Müdürlüğünün hazırladığı hapisane standartları sonradan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanmaktadır. 1973'de yayınlanan Avrupa Hapishane Kurallarında 1987 (3) nolu tavsiye kararlarıyla, önemli değişiklikler yapılmıştır. AK İnsan Hakları Genel Müdürlüğü ve ayrıca CPT, Konsey tavsiye kararlarının uygulamasını izlemektedirler. CPT'nın Türkiye İle İlgili Cezaevleri Raporu bu ay içinde kamuya açıklanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, cezaevlerindeki insan hakları ihlallerinden kaynaklanan kişisel başvuruların incelenmesinde, Avrupa Konseyi Cezaevleri Tavsiye kararlarını dikkate almaktadır. Avukatlar, A.İ.H.M. nezdinde yaptıkları başvurularda, AK tavsiye kararlarını, özellikle AIHS maddelerini yorumlarken kullanmalıdırlar.

** Bu yıl, muhtemelen Eylül ayı içinde, yeni üye devletlerle ilgili deneyimler dikkate alınarak Avrupa Hapishane Kuralları, değiştirilecek. Yalnızca Adalet Bakanlığı ile kurulan temaslar yeterli değildir. Barolarla ilişkiye özel önem vermeliyiz.

4) 23 Temmuz Strasbourg - 12.00-13.00

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hukukçusu Atilla Nalbant, A.İ.H.M. hakkında bir brifing vermiştir. A.İ.H.M. binası içinde muhtelif birimler ve mahkeme salonu ziyaret edilmiştir.

** En büyük sorunumuz, yığılan davalar nedeniyle yargılamanın uzun sürmesi ve böylece yargı kararlarının etkisizleşmesidir.

** Mahkemede 4 daire var. Ayrıca Büyük Daire görevlidir. Başvuruyu, dosya yargıcı ile birlikte daire hukukçusu (raportör) inceler.

** Şu anda yeni bir uygulama başlattık. Başvurucudan, hem hükümetin itirazları hakkındaki görüşünü, hem esas hakkındaki görüşünü hem de dostane çözüm hakkındaki görüşünü birlikte istiyoruz.

Böylece, “kabul edilebilirlik” ve “esas hakkındaki kararı” birlikte veriyoruz.

** Şu anda Türkiye’den gelen (Haziran ayı itibariyle) 4277 başvuru var. Başvurularda birinciyiz.

** Türkiye ile ilgili A.İ.H.M. kararlarıyla birlikte bazı olumlu gelişmelerin yaşandığını izliyoruz. Örneğin, cumhuriyet savcılarının, kolluk güçleri üzerindeki denetimi etkinleşmeye başladı.Çevre sorunları da önemle izleniyor. Örneğin, Ümraniye (Çöp patlaması davası) ve Bergama davası

5) 23 Temmuz Strasbourg-Strasbourg Cezaevi - 14.00-16.30

** Kentin içinde yer alan ve yalnızca tutukluların bulunduğu cezaevi 1989 yılında açılmıştır. 450 kapasiteli olan cezaevinde şu anda yaklaşık 650 kişi kalmaktadır. 200 cezaevi görevlisi çalışıyor. Ancak, akşamları odalar kapatılınca, yalnızca 16 cezaevi görevlisi yeterli oluyor. İç koruma Adalet Bakanlığına, dış koruma ise İçişleri Bakanlığı’na aittir.

** Cezaevine girişte, duyarlı geçit araması yapılmaktadır. Avukatlara fiziki üst araması kesinlikle yoktur. Zaten, cezaevlerine girme hakkı olan avukatların listesi barolar tarafından cezaevi yönetimine bildirilmektedir. Avukatların dosyası cezaevinde mevcuttur.

** Odaların hepsi bahçeye açılmaktadır. Bazı odalarda 1 kişi, bazılarında 2 kişi kalmaktadır. Pencereler demirli olmakla birlikte, kapakları açılmakta ve içeriye hava girmektedir. Yemekler, Sağlık Bakanlığı yetkilileri denetiminde pişirilmekte ve odalara dağıtılmaktadır. Odalar 9 m² dir.

** Sabahları asgari bir saat, öğleden sonraları asgari iki saat ortak havalandırma vardır. Genelde, bir katta bulunan tüm tutuklular (yaklaşık 100 kişi) havalandırmaya çıkarılmakta ve cezaevi görevlileri tarafından içeriden izlenmektedir. Bahçede dileyen dilediği ile

konusabilmektedir. Havalandırmaya çıkarılanlar arasında, işlediği suç açısından herhangi bir ayırım yapılmamaktadır.

** Spor ve kondisyon salonu, tiyatro/konser salonu ve kütüphane mevcut. Dileyen mahpuslar çalışabiliyor. Çalışan mahpuslar, birlikte yemek yiyebiliyor. Mahpuslar, haftada üç kez katlarda bulunan ortak duşta yararlanıyor. Spor yapan ve çalışan mahpuslar ise duşlardan her gün yararlanıyor.

** Avukatlar, Cumartesi/Pazar hariçinde her gün, mesai saatleri içinde müvekkilleriyle kesintisiz görüşülebilir. 18.00'den sonra, çok kısa bir süre için görüşme yapabilirler.

** 30 civarında uyumsuz ve kavgacı mahpus var. Bunlar cezaevinde ayrı bir bölümde bulunur. Aşırı saldırganlıklarda ve özellikle gardiyanlar yaralandığında doktor raporuyla akıl hastanesine sevk edilirler.

** Radyo serbest. Televizyon ise cezaevi yönetiminden kiralanabilir. Mahpuslar, koridorlarda bulunan telefonlarla (en fazla 15 dakika) konuşabilir.

** Cezaevinin yanındaki mahalle sakinleri, cezaevinin buradan taşınması için kampanya başlattılar. Ancak avukatlar, adliyeye yakınlığı nedeniyle cezaevinin kent içinde kalmasından yanalar. Cezaevinin web sitesi faaliyete geçti. İletişim sağlanabilir. Cezaevleri İzleme Komiteleri denetime geliyor ve rapor veriyorlar. Komitede baro temsilcileri de bulunuyor.

6) 24 Temmuz-Bruxelles - 10.30-12.00 A.B. Türkiye Daimi Temsilciliği

Avrupa Birliği Türkiye Daimi Temsilciliği ziyaret edilmiş ve Müsteşar Hakan Aytek'den brifing alınmıştır. Brifingte temsilcilik hukuk danışmanı Murat Şen'de hazır bulunmuştur.

** 1963 Ankara Antlaşması ile başlayan AB'ne giriş süreci, 99 Helsinki Zirvesi ile ivme kazanmıştır. Yıl sonunda yapılacak Kopenhag zirvesinde "aday ülke olma" kararı için çalışıyoruz. Ancak, politik gelişmeler ve basındaki abartmalı ve yanlış haberler bizi üzmektedir.

** Katılım Ortaklığı Belgesi, AB'nin belgesidir. 19 Mart 2001'de Resmi Gazete'de yayınlanan Ulusal Program ise KOB'deki hedefleri de dikkate alan AB standartlarına uyum belgesidir. AB ile ilişkilerimiz üç bölümde değerlendirilebilir;

a) Mali işbirliği

Mali işbirliğinde, öbür aday ülkelerle karşılaştırma yapıldığında Türkiye'ye büyük haksızlıklar yapıldı. Toplam yardım miktarı 72 milyar Euro. Polonya'ya 5 milyar Euro verdiler. Bize ise yalnızca 75 milyon Euro verildi. Yalnızca ulaştırma sektöründe, U.P. hedeflerini tutturabilmemiz için 7 milyar Euro gereklidir.

b) Topluluk müktesebatına uyum;

37 fasıl, sekiz alt bölüm (ulaştırma, çevre v.s.) AB direktiflerine uyum sağlamak için çalışıyoruz. Ancak, AB bize tarih vermediği için bazı sektörlerde, ya girilmezse kaygısıyla, gerekli motivasyonu sağlayamıyoruz.

c) Topluluk program, ajans ve teknik programlarına katılım

97'den beri bekliyoruz. Gelişmeler zayıf. Yalnızca Avrupa Çevre Ajansına katılıyoruz. 1500 teknik komiteden yalnızca sekizine katılıyoruz. Oysa Norveç, AB üyesi olmamasına karşın 80 kadar teknik komitede yer alıyor.

** AB Komisyonunda 37 mensubumuz var. Bazı Komisyon Genel Müdürlüklerinde Rum ve Ermeni lobileri aleyhte çalışma yapıyorlar. Avrupa Parlamentosunda çok hırpalanıyoruz. Ancak A.P., Amsterdam anlaşmasından sonra özellikle mali kararlarda önem kazandı.

7) 24 Temmuz - 12.00-13.00

CCBE (Avrupa Birliği Barolar Konseyi Brifingi)

İki yetkili, kurum ve çalışmaları hakkında bilgi vermiştir.

** 1960'da kurulmuştur. 18 adet delegasyondan oluşuyor. Toplam 500.000 civarında avukatı temsil ediyor. Şu anda gündemde olan konular; Avrupa Kamu Savcısı; CCBE Meslek İlkeleri Değişikliği; Avrupa Tutuklama Müzekkeresi; Avukatlık Mali Mesuliyet Sigortası; GATT Komitesi (hukuki hizmetlerin liberalleşmesi); İnsan Hakları Komitesi; Çok Disiplinli Ortaklıklar Komitesi (Enron gibi büyük şirket batışlarında hissedarların ve çalışanların hukuki durumu) (Arthur Anderson gibi finans-danışmanlık firmalarının hukuki danışmanlık yapmasının önlenmesi);Kara para aklamasında avukatların etik durumu; Teknoloji Komitesi (yeni kimlik kartı ve internet erişimi) (Ayrıntılı bilgi için bkz; www.ccbe.org)

8) 24 Temmuz - 13.30-14.30

Bruxelles Adliyesi Ziyareti

Resmi gezi programında olmamasına karşın, genel istek üzerine Bruxelles Adliyesi ziyaret edilmiştir. Adli tatil nedeniyle duruşma izleme olanağı bulunamamıştır. Yaklaşık 150 yıllık tarihi ve görkemli adliye sarayında bir görevlinin eşliğinde Yargıtay Genel Kurulu salonu ve bir Asliye Hukuk Mahkemesi salonu ziyaret edilmiştir.

9) 25 Temmuz 2002 - 11.15-14.00 İTTRE Cezaevi Ziyareti

** Bruxelles'e yaklaşık 80 km. uzaklıkta bulunan İttre Cezaevi inşaatına 1999 yılında başlanmış ve 2002 Haziran ayında cezaevi açılmıştır. 420 kapasiteli cezaevinde şu anda 100 hükümlü bulunmaktadır. Hükümlülerin işledikleri suçlar açısından cezaevine yerleştirmelerinde bir ayırım yapılmamaktadır. 150 personel çalışmaktadır. Üç vardiya halinde çalışma vardır. Gece, odaların kapısı kapandıktan sonra yalnızca 10 personel görev yapmaktadır. 4 müdür, 2

müdür yardımcısı ve 5 psikolog görev yapmaktadır. Cezaevi inşaatı ve iç düzenlemesine toplam 37 milyon Euro harcanmıştır.

** Personel ve ziyaretçiler duyarlı geçitten geçmektedirler. Avukatların fiziki üst araması diye bir şey söz konusu olamaz. Heyette kemerle ve saatle duyarlı geçide girenlere sinyal çalmamıştır. Avukatlar, müvekkilleriyle haftanın her günü sınırsız (00.6 ile 22 arasında 5-6 saat) görüş yapabilmektedirler. Avukat, yalnızca bir hükümlü ile görüşebilir. Hükümlüler dilerlerse, birden fazla avukatla sırayla görüşebilirler.

** Odaların hepsinin penceresi bahçeye açık. Kural olarak tek kişilik odalarda kalmıyor. Ayrıca dileyen mahkumlar, her katta bulunan bir adet üç kişilik odada kalıyor. Cezaevi çevresinde 6 metre yüksekliğinde, üzeri yuvarlak, mikrodalga/fotosentez alarmlı bir duvar mevcut. Duvarın dış koruması cezaevi yönetimine, sokaklar ise polise ait. Odalar 9 m² büyüklüğündedir. Her odada bir buzdolabı var. Dileyen cezaevi yönetiminden ayda 22 Euro karşılığında TV cihazı kiralayabilir.

** Cezaevleri görevlileri grev yaptıkları takdirde onların yerini polis alıyor. Cezaevi personeli silah taşıyor.

**Hükümlüler, haftada 4 gün, 1.5 saat süreyle yakınlarıyla görüşebiliyor. Ayrıca, bu cezaevinde "Gözlem Dışı Buluşma Odası" uygulaması başlatılmıştır. Lavabo, duş, yatak, havlu ve iki adet prezervatif bulunan bu odada hükümlüler ayda bir kez eşleriyle (nikahlı veya nikahsız) 2 saat süreyle buluşabilmekte ve dilerlerse cinsel temas kurmaktadır. Bu özel odadan cezaevinde üç adet mevcuttur.

** Hükümlülere gönderilen tüm mektuplar açılır ve içlerinde uyuşturucu v.b. maddeler açısından kontrol edilir. Avukatlarla, hükümlüler arasındaki yazışmayı içeren zarflar kesinlikle açılmaz. Avukat görüşme odalarında arada bir engel (veya görevli) yok. Hükümlünün avukata saldırı olasılığına karşı avukatın kullanabileceği bir alarm düğmesi mevcut.

** Yemekler, sağlık görevlisi kontrolünde pişiriliyor. Odalara dağıtılıyor. Çalışan mahkumlar birlikte yemek yiyebiliyor. Dileyen kantinden alışveriş yapabiliyor. Vejeteryanlara ve dinsel inanç tercihlerine göre ayrı yemek veriliyor. Örneğin, ramazanda müslüman hükümlülere iftar yemeği veriliyor.

** Tek tip elbise veya eşofman giyilebiliyor. Hükümlüler, saat başı 0.60 ile 1 Euro arasında ücretlerle çalışabiliyor. Çalışan mahkumların, havalandırma ve duş almada imtiyazları var. Her gün duş alabilirler. Diğer mahkumlar haftada üç kez duş almaktadırlar.

** Koridorlarda bulunan telefonda sınırsız olarak yararlanıyorlar. Ancak, belirli yakınlarının telefonları kodlanmış durumda. Yalnızca kodlanan numaralara bağlanabiliyorlar.

** Çalışma atölyeleri, spor ve kondisyon salonu var. Dileyen hükümlü, günde 1,5 saatten haftada 5 gün spor yapabilir, Kütüphane ve yoga yapma odası var. Dileyen mahkumlara, bilgisayar, lisan ve teorik ehliyet kursları ücretsiz olarak verilmektedir.

**Hükümlüler, sabah bir saat, öğleden sonra (14.00-16.30) arasında günde asgari 3,5 saat havalandırmaya (bahçeye) çıkıyor. Dört adet havalandırma alanı var. Her bir kat ayrı çıkıyor. Sabahları zaten 150 civarında hükümlü cezaevinin muhtelif yerlerinde çalışıyor. Ayrıca 18.00-22.00 arasında pinpon oynayabilecekleri yeni bir uygulamaya yakında başlanacak.

** Üç yılı aşmayan bir cezadan hüküm giyenler "geçici salıverme", üç yılı aşanlar ise "şartlı salıverme" kurumlarından istifade ederler. İşlenmiş olan suça göre bir ayırım yoktur.

10) Sonuç ve Öneriler:

TBB ve baro başkanları Strasbourg/Bruxelles ziyareti. Özellikle cezaevleri açısından çok yararlı olmuştur. Türkiye'deki cezaevlerinde

mevcut uygulamalar mahallinde karşılaştırılmış ve önemli tespitler yapılmıştır.

Strasbourg/Bruxelles Cezaevlerinde, avukatların müvekkilleriyle iletişimi ve görüşme olanakları yeterli bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında, ülkemizde Adalet Bakanlığı, başsavcılıklar ve cezaevi müdürlükleri avukatların müvekkilleriyle temasının düzenlenmesinde oldukça geri kalmıştır.

Adalet Bakanlığı, CPT raporlarıyla rehavete kapılmamalıdır. Özellikle, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararları açısından ülkemiz cezaevlerinde sürekli insan hakları ihlalleri yaşanmaktadır. A.İ.H.M..nin.AK Avrupa Cezaevi Kurallarını göz önünde bulundurduğu dikkate alındığında, özellikle savunma hakkının ihlali ve havalandırmada ortak iletişimin anormal kısıtlanması nedenleriyle, Türkiye Hükümeti'ne binlerce dava açılabilir. Böylece, Hükümetimiz milyarlarca Euro tazminat ödemek ve ödenen tazminatları yetkilileri rücu etmek durumunda kalabilir.

Bundan sonra düzenlenecek benzeri mesleki ziyaretlerde, il baroları programa alınmalı ve yabancı barolardan özellikle adli yardım, avukatlık meslek sigortası, meslek ilkeleri ve adliye ilişkileri hakkında ayrıntılı brifing alınmalı ve adliyede yazı işleri müdürlükleri ziyaret edilmeli ve duruşmalar izlenmelidir.

Bu ziyaretleri düzenleyen TBB yönetimine ve CCBE'ye teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

28 Temmuz 2002 İzmir

Av. Noyan ÖZKAN
(İZMİR BAROSU BAŞKANI)

Av.Seyfettin CİVELEKOĞLU (KASTAMONU BAROSU BAŞKANI)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI'NA

Barolar Birliğimizin, Avrupa Birliği Baroları ile birlikte düzenlenmiş olduğu Avrupa Ülkelerindeki ceza ve tevkifevlerini inceleme programı Baromuza duyurulduğunda, düzenlenen geziye katılabilmek için tüm işlemleri ivedi olarak yerine getirmeye çalıştım. Fransa ve Belçika'ya yapılacak mesleki inceleme ve ziyaretler büyük bir heyecan uyandırdı. Avrupa'yı ilk kez görmek, oralarda mesleki incelemelerde bulunmak, anlatılması zor bir heyecan ve duygu yaratmıştı.

Bugüne değin bir çok kez, gezi izlenimlerini yazmak üzere çalışmaya başladığımda, her defasında daha güzel anlatımların yer alması düşüncesiyle yazmayı erteledim. Geciktiğimin farkındayım. Özür diliyorum. Adnan Bey'in uyarıları sonunda, bugün izlenimlerimi aktarmaya çalışacağım.

21 Temmuz sabahı Birliğimizde meslektaşlarımızla buluştuk. Bu buluşmadan başlayarak, gezimizin sona erdiği 27 Temmuz akşamına değin her şey çok iyi düşünülmüş ve planlanmıştı. Kusursuz bir gezi gerçekleştirdik. Bu konuda öncelikle değerli Birlik Başkanımız Av. Özdemir ÖZOK'a, Birlik Yöneticilerimize, gezi süresince bizlere her aşamada yardımcı olan değerli hukukçu arkadaşımız Av. Belkıs BAYSAL'a, Bilişim uzmanımız Faruk ÇELEBİ'ye, rehberimize sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunuyorum. Yöneticilerimizin değerli

katkılarıyla, büyük bir zevkle heyecanla çok verimli bir inceleme ziyaret-gezi programı gerçekleştirdik.

Avrupa Birliği Barolarının bu gezimize gereken ilgiyi gösterdiğini ifade edememekle birlikte, gezi süresince kısmen bizimle olan Kamboçyalı genç meslektaşımıza da teşekkür ediyorum.

22 Temmuz 2002 günü Fransa'nın, Strasbourg şehrinde Sayın Av. Deniz AKCAY ve Sayın Av. Münci ÖZMEN bizlere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin işleyiş ve sistemleri ile Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi hakkında çok yararlı açıklamalarda bulundular. Strasbourg şehrindeki inceleme ve gözlem çalışmalarımız, Ülkemizin Avrupa delegasyonunun katkılarıyla çok verimli hale geldi. Avrupa İnsan Hakları Kongresinde ciddi bir sistem sorunu yaşandığı, bunun aşılabilmesi için insan hakları ihlallerinin yüksek bir yargısal kuruldun geçerek ,bu mahkemeye gelmesinin zorunluluğu ifade edildi. Ülkemizin 4277 dava ile ilk sırada oluşu oldukça üzücü idi.

İfade özgürlüğü başta olmak üzere, öncelikle sorunun iç hukuk sisteminde çözümlenmesi gerektiği ve bu konuda yasalarımızın bünyesinde, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine ilişkin içtihatların yer almasının zorunluluğu vurgulandı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin denetim organı olarak görev yapan, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, mahkeme kararlarının yerine getirilmesinin denetimindeki önemi anlaşıldı. İnsan hakları ihlallerinin tekerrürünü önlemek üzere, ne gibi önlemlerinin alınacağı, üye devletlerce araştırılıp, mahkeme kararları yerine getirilmekle, sorunun gündemden çıktığı açıklandı. İfade özgürlüğü ihlalleri vb. insan hakları ihlallerinin uygulama, yasa ve içtihat değişiklikleri ile, önlenmesi konusunda yeni düzenlemelerin yapılması, büyük önem taşımaktadır Avrupa Konseyi ile Avrupa Birliği farklı iki kuruluş olarak örgütlenen, çalışma ve ilgi alanları birbirinden oldukça farklı olan kuruluşlar. Ülkemiz Avrupa Konseyinin halen üyesi.

23 Temmuz günü Avrupa Parlamentosu ziyaretinde, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Direktör yardımcısı Sayın Stavros Avrupa Konseyi ile Ülkemiz arasındaki çalışmaları aktararak, cezaevleriyle ilgili yapılan işbirliğini ve böylece belirlenen standartlara ulaşarak, bu standartlara, üye devletlerin uyup-uyamadıklarının izlendiğini açıkladı. Cezaevi personelinin eğitiminin, özellikle gardiyanlarının eğitimlerinin, çok büyük önemi olduğunu ifade ederek, bu konuda üye devletlerin tavsiye kararlarını uygulamalarını beklediklerini ifade etti. Bu anlamda Türkiye Barolar Birliği ile insan hakları düzenlemeleri alanında ve hukuk alanında görüş alış-verişinin önemine değinerek, bağımsız izleme kurullarının önemini vurguladı.

Sayın Av.Atilla NALBANTOĞLU, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin çalışmalarını aktardığı sırada, Ülkemiz için DGM'lerin yapısının değiştirilmesi gereğine değinerek, cezaevlerinin iyileştirilmesinin ve yargının etkili hale getirilmesinin önemini vurguladı. İnsan hakları ihlallerinin de giderek farklılık gösterdiği günümüzde, çevre sorunlarının önem kazandığı, çağdaş yaşam isteyen kişilerin iyi bir çevrede yaşamak için gereken duyarlılığı gösterdikleri ifade edildi.

Strasbourg şehrinde yapılan cezaevi ziyareti de bizlere önemli bilgiler verdi. Ülkemiz cezaevleriyle karşılaştırma olanağı bulabildik. Cezaevi girişinde, küçük de olsa karşılaşılan sorun giderildi ve cezaevi üniteleri gezildikten sonra, cezaevi müdürünce ayrıntılı bilgi verildi. Ülkemizden farklı olarak gerek iç, gerek dış güvenlik bakımından ayrı bakanlıkların görev almadığı, Adalet Bakanlığınca tüm denetimin gerçekleştirildiği, teknoloji yardımıyla tutuklu ve hükümlülerin denetlendiği ve silahlı görevlilerin bulunmadığı görüldü. Özellikle, Belçika İttre Cezaevi, çağdaş standartlara uygun olarak hazırlanmış,

örnek bir cezaevi idi. Bu cezaevinin gardiyanlarından müdürüne değin yüksek öğrenimli olduğu, hatta cezaevi müdürünün kriminolog olduğu, cezaevi müdürlüklerinde hukuk fakültesi mezunlarının görev alabildiklerini öğrendiğimizde, uygulamanın ülkemiz koşullarından çok farklı olduğunu anladık.

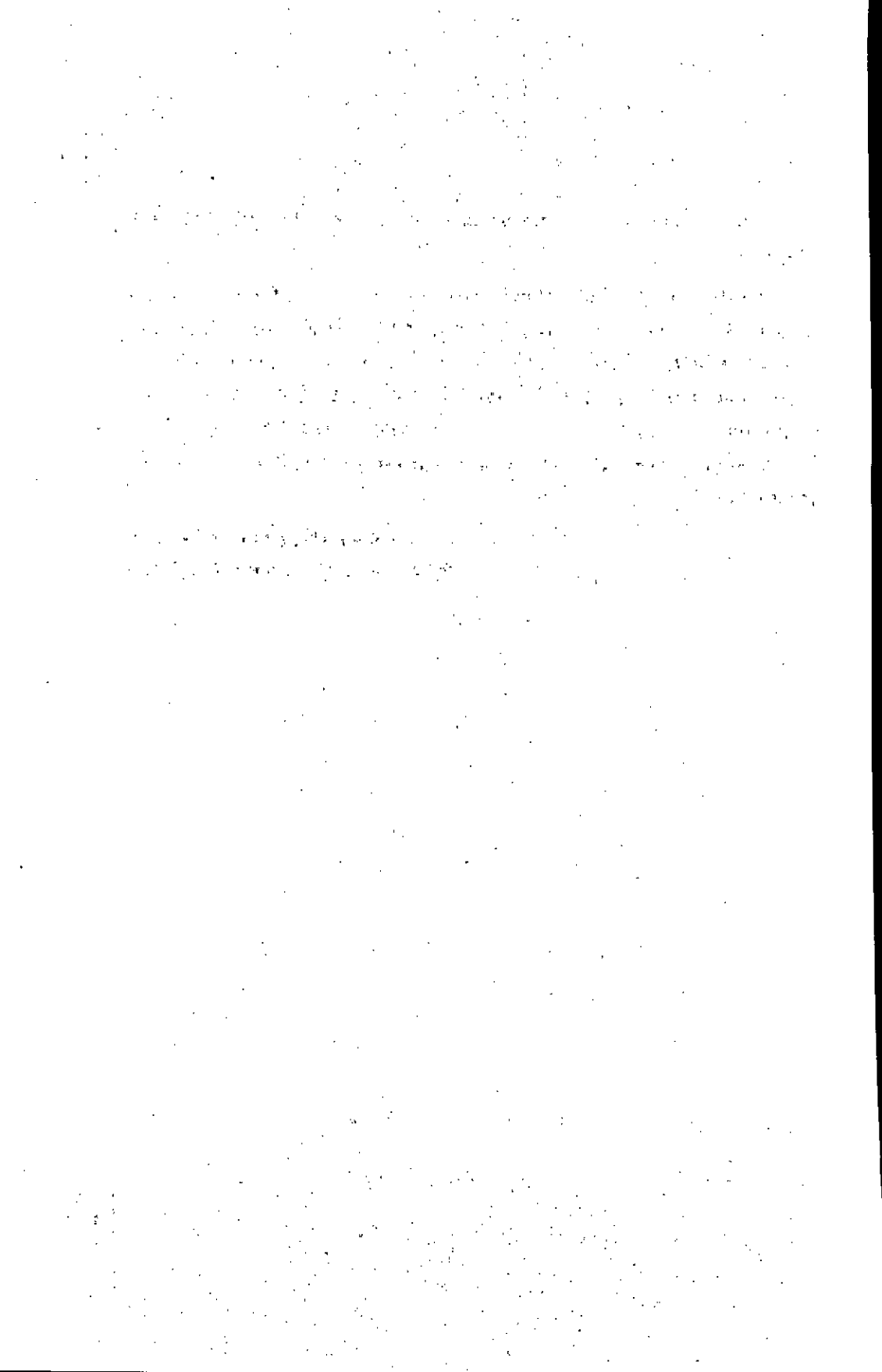
24 Temmuz günü Avrupa Birliğinin başkenti kabul edilen Bruxelles'deki Avrupa Birliği temsilciliğimizde, müsteşar yardımcısı sayın Hakan AYTEK, Türkiye-Avrupa Birliği çalışmaları hakkında oldukça ayrıntılı bilgi sundu. Bu samimi açıklamalardan, Ülkemizin henüz işin çok başında olduğunu ve Avrupalı ülkelerin ve yaşayanlarının bizi aslında pek istemediği, ekonomik yönden verilen hiç bir sözün tutulmadığı, taahhüt edilen hiç bir yatırımın yapılmadığını öğrendik. Ülkemiz hakkında olumsuz tavırların daha çok Rum, Ermeni ve Yunan lobileriyle PKK, DHKP-C militanlarının çalışmalarından kaynaklandığı, komisyonların Ülkemize gelip, gezerek tanıdıkça, Ülkemiz hakkında düşüncelerin olumlu geliştiği ifade edildi. Avrupa Parlamentosu ile ilişkilerimizin sorunlar yaşadığını, özetle, Ülkemizin Avrupa Birliğine girmesinin kolay olmadığını anladık.

Teknik gezi ve gözlem çalışmalarımızın dışında, boş vakitlerimizde yakın çevre gezileriyle, tarihi ve turistik yerler gezilip görüldü. Ülkemize oranla ekonomik yönden oldukça ileride olan bu ülke ve şehirlerde standartların daha gelişmiş olduğu gözlemledik. İklimin de etkisiyle, çevre göz alabildiğince yeşillik ve düzenli idi. Tarihi doku özenle korunmuş, tarihi binalar turizm hizmetine sunulmuştu. Ülkenin su kaynakları olabildiğince iyi değerlendirilerek ulaşım, turizm gibi sektörlerde azami yararlanma sağlanmış, toplu taşımacılık, raylı sistemlerle büyük oranda rahatlatılmıştı. Bu yönleriyle ülkemiz için örnek olabilecek bir çok çalışmaya tanık olduk.

Gezi ve inceleme çalışmalarımız sırasında, yeni dostluklar kuruldu ve gelişti.

Özetle, bu gezi her yönüyle, çok yararlı ve verimli geçti. Bir kez daha geziyi düzenleyen Türkiye Barolar Birliği Başkanımız Sayın Av. Özdemir ÖZOK'a, Birlik Yöneticilerimize, gezinin organizasyonunda büyük katkıları olan değerli meslektaşımız Av. Belkıs BAYSAL'a, Rehberlerimiz Yaman AKSU ve Nur Deriş OTTOMAN'a, Bilişim Danışmanımız Faruk ÇELEBİ'ye teşekkür ediyor, Saygılar sunuyorum.
03.10.2002

Av.Seyfettin CİVELEKOĞLU
KASTAMONU BAROSU BAŞKANI

Av.Kazım ÖZDEMİR (KİRŞEHİR BAROSU BAŞKANI)

BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞINA

ANKARA

AVRUPA BİRLİĞİ BAROLAR KONSEYİNİN RESMİ DAVETİ ÜZERİNE 21-27 TEMMUZ TARİHLERİ ARASINDA STRASBOURG VE BRUXELLES'DE YAPTIĞIMIZ MESLEKİ İNCELEME VE ZİYARETLERİMİZ TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİN İLK DEFA BU DÜZEYDE BİR DIŞ TEMASI OLMASINA RAĞMEN OLDUKÇA BAŞARILI GEÇMİŞ, YARARLI İNCELEMELER YAPILMIŞ, YETKİLİLERCE VERİLEN BRİFİNG VE KONFERANSLAR DOYURUCU OLMUŞTUR. BU TÜR GEZİLERİN DEVAMINI DİLİYORUM. BU GEZİNİN DÜZENLENMESİNDE EMEĞİ GEÇEN BAŞTA BİRLİK BAŞKANIMIZ SAYIN ÖZDEMİR ÖZOK OLMAK ÜZERE BİRLİK YÖNETİCİLERİNE VE GÖREVLİLERE TEŞEKKÜR EDER.

SAYGILARIMI SUNARIM.

Av.Kazım ÖZDEMİR
KİRŞEHİR BAROSU BAŞKANI

Av.M.Nuri ÖZGÜN (MARDİN BÖLGE BAROSU BAŞKANI)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI'NA

Konu: Strasbourg ve Bruxelles Cezaevlerinin - incelenmesi gezisinin değerlendirilmesi.

TBB ve Avrupa Birliği Barolar Konseyinin işbirliği ile 21/27 Temmuz 2002 günleri arasında Strasbourg ve Bruxelles'de bir mesleki inceleme gezisi düzenlenmiştir.

Bu geziye TBB Başkanı Sn. Özdemir ÖZOK, Yönetim, Disiplin ve Denetleme Kurulu üyeleri ile 20 Baro Başkanı katılmıştır. Mesleki gezi süresince;

1) Avrupa Konseyi Türkiye Daimi Temsilciliği Delegasyonundan hükümet avukatları Deniz AKÇAY ve Münci ÖZMEN, Heyete brifing vermişlerdir.

2) Avrupa Konseyi binası Heyet tarafından gezildikten sonra Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü Ceza ve Kriminoloji Bölümü Başkanı Sn. Stavros, Avrupa Konseyinin cezaevleri ile ilgili Bakanlar Komitesi Kararları hakkında bir konferans vermiştir

3) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hukukçusu Sn. Attila NALBANT, mahkemenin çalışma sistemi hakkında bir brifing vermiştir. Heyet tarafından mahkemenin duruşma salonları ziyaret edilmiştir.

4) Strasbourg ve Bruxelles Cezaevleri ziyaret edilmiştir.

5) Avrupa Birliği Türkiye Daimi Temsilciliği ziyaret edilmiştir. Heyete, müsteşar Sn. Hakan AYTEK brifing vermiştir.

6) Avrupa Birliği Türkiye Daimi Temsilciliği binasında Avrupa Birliği Barolar Konseyinin iki mensubu tarafından kurum ile ilgili brifing verilmiştir.

7) İnceleme gezisi programında olmamasına rağmen, Bruxelles Adliye Sarayı ziyaret edilmiştir.

Bu gezi sırasında önemli bulduğum hususları aşağıya aktardım:

-Türkiye aleyhinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde açılan davalar, nicelik olarak artmakla birlikte nitelikleri değişmiştir. Özellikle, Türkiye aleyhine daha önce birinci kuşak insan hakları ihlalden dolayı dava açılırken, şimdi bu davalarda önemli bir azalma olmuştur. Mahkemeye yapılan başvurular arttığından, tıkanma aşamasına gelinmiştir. Bunun aşılması için kapsamı daraltılabilir. Davalar ortalama 7-8 yılda bitmektedir.

-Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu mahkeme kararlarının icrasını takip ediyor, ihlal ile ilgili idari ve yargısal düzenlemeler, ülkeler tarafından yapılmadıkça dosyalar açık tutuluyor.

-Türkiye, A.İ.H.M. kararları açısından yapısal bir zorluk içerisinde değildir. Çünkü, 1999 yılından beri, sisteme uyumun sağlanması için bir takım projeler geliştirmiştir. Türkiye açısından, Rum tarafının açtığı davalar hariç, aşılmayacak dava yoktur.

-Strasbourg Cezaevine girişte avukatlar duyarlı kapıdan geçiyor, fiziki arama yapılmıyor. Duyarlı kapı çok hassas ayarlanmamıştır. Avukatlar hafta içinde, sabahtan öğleye kadar müvekkilleri ile görüşebiliyor. Sadece tutukluların kaldığı bu cezaevinde odalar, 1 veya 2 kişiliktir. Odaların tümü bahçeye açılıp havalandırılıyor. Tutuklular günde toplam 3 saat, gruplar halinde havalandırmaya çıkarılıyor. Cezaevinde tutukluların spor, sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunması

için alt yapı mevcuttur. İsteyen tutuklular iş atölyelerinde çalışabilmektedir. Televizyon isteyen tutuklular, cezaevi yönetiminden kiralamaktadırlar. Cezaevinde bulunan telefonlardan günde 15 dakika görüşme yapılabilir. Cezaevinin iç güvenliği Adalet Bakanlığı, dış güvenliği İçişleri Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Bu cezaevinde kalan tutukluların çoğunluğunu yabancılar oluşturmaktadır. Cezaevi yemekleri sıhhi ortamda sağlık görevlileri denetiminde pişirilmekte ve odalara dağıtılmaktadır.

-Bruxelles İttre Cezaevi, yeni inşa edilmiş olup, kentin dışında bulunmaktadır. Bu cezaevine girişte avukatlar duyarlı kapıdan geçmekte olup, fiziki arama yapılmamaktadır. Cezaevi yeni faaliyete geçtiği için, 100 hükümlü bulunmaktadır. Kapasitesi 420 kişiliktir. Avukatlar ,haftanın her günü, sadece bir müvekkili ile 06.00-22.00 saatleri arasında görüş yapabilmektedir. Bu cezaevinde odalar tek kişilik olup, tüm odaların pencereleri bahçeye açılmaktadır. Her katta 1 adet 3 kişilik oda bulunmakta olup, dileyen mahkumlar bu odada kalabilmektedir. Bu cezaevinde hükümlüler, haftanın 4 günü yakınları ile görüşebiliyor. İttre Cezaevinde hükümlülerin, eşleri ile ayda bir kez, gözetimsiz 2 saat geçirebilecekleri, dayalı döşeli odalar bulunmaktadır. Hükümlüler, günde 3-5 saat havalandırma alanlarına çıkarılmaktadır. Ayrıca hükümlülerin eğitim, sosyal, kültürel ve spor faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için alt yapı mevcuttur. Örneğin, mahkumlara ehliyet, bilgisayar ve dil kursları verilmektedir. Dileyen hükümlüler, ücret mukabilinde atölyelerde çalışabilmektedir. Yemek oldukça sıhhi ve modern bir ortamda sağlık görevlileri gözetiminde pişiriliyor. Yemeğin yapılmasında ve dağıtımında hükümlülerin dini inançları gözetilmektedir. İttre Cezaevinde hükümlülerin çoğunluğunu yabancılar oluşturuyor.

-Avrupa Birliği Türkiye Daimi Temsilciliği ziyaretinde Müsteşar Sn. Hakan AYTEK'in Heyete verdiği brifingde, Türkiye AB ilişkilerini

değerlendirirken, özellikle mali konularda AB nin, Türkiye'ye karşı taahhütlerini yerini getirmediğini ve Türkiye'ye haksızlık yapıldığını belirtmiştir.

Sonuç: Türkiye'nin AB'ye giriş sürecinde uyumun sağlanması açısından, bu tür gezilerin yapılması çok yararlıdır. İleriki tarihlerde düzenlenecek bu tür gezilere, bütün İl Baro Başkanlarının katılmasını öneriyorum.

Strasbourg ve Bruxelles İttre Cezaevi ziyaretleri çok faydalı olmuştur. Bu cezaevlerinde BM Mahpusların Tretmanı için asgari standart kuralları (ASK) nin uygulandığını gözlemledim. Ülkemizde en son yapılan F Tipi Cezaevlerini görmediğimden, bir kıyaslama yapamadım. Ama eski cezaevleri ile bir karşılaştırma yapıldığında bu cezaevlerinde ASK, AK, A.İ.H.M. kurallarının uygulandığı söylenemez.

Bu gezi sırasında Bruxelles Adliye Sarayı ve İttre Cezaevlerini gördükten sonra, ülkemizde Adalet Bakanlığı'na genel bütçeden ayrılan %08 lik payın çok yetersiz olduğunu ve bütün hukukçuların bu miktarın artırılması için çaba sarf etmesi gerektiği sonucuna vardım.

Bu gezinin düzenlenmesinde emeği geçen herkese, başta TBB Başkanı Sn. Özdemir ÖZOK olmak üzere TBB Yönetim Kurulu üyelerine, CCBE yetkililerine teşekkür ederiz. Saygılarımla.

Av.M.Nuri ÖZGÜN

MARDİN BÖLGE BAROSU BAŞKANI

Av. Mustafa HÜKKAMOĞLU (MUĞLA BAROSU BAŞKANI)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI'NA

21-27 Temmuz 2002 tarihleri arasında Strasbourg ve Bruxelles'de, yapılan mesleki inceleme ve ziyaretleri gerçekleştiren Türkiye Barolar Birliği Başkanı sayın Avukat Özdemir Özok ve Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) temsilcisi, sayın Avukat Belkıs Baysal'a, teşekkür ediyorum.

Türkiye'de yaşanan cezaevleri sorunları ile insan hakları ihlalleri, bu gezi sonucunda heyettekilere ülkemizi yurt dışından geniş bir perspektiften gözlemleme ve mukayese imkanı sağlamıştır.

Strasbourg cezaevini ziyaretimizde, cezaevi müdürünün açıklamalarındaki en önemli husus cezaevinin güvenlik ve idaresinin tek bir kamu kurumu olan Adalet Bakanlığı tarafından yürütülmesidir. Oysa ülkemizde cezaevlerinde iki başlılık vardır. Dış güvenlik ve cezaevi iç güvenliğinin bir kısmı İçişleri Bakanlığı, iç idare ve iç güvenlik, Adalet Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu durum, yetki çatışmasına meydan vermektedir. Ülkemizde de cezaevleri idaresinin Adalet Bakanlığına verilmesi iki başlılığı ve çekişmeyi ortadan kaldıracaktır.

Strasbourg cezaevinin kadınlar bölümünü ziyaretimizde iki husus dikkat çekicidir.

Birincisi, küçük bebeği olan ve anne sütü emen kadın mahkum ve tutukluların kaldığı odalar özellik arz etmektedir. Cezaevi odasında annenin yatması için ayrı bir yatak ve oda düzenlenmiş bebek için bebek psikolojisine göre tefriş edilmiş, özel bebek karyolalı mekan yapılmıştır. Bu kısımdan "0" yaştan 18 aya kadar bebeklerin yararlandırıldığı bildirilmiştir. Çocuk 18 aydan sonra dışarıda yakınları varsa onlara teslim edilmekte, aksi takdirde sosyal hizmetlere verilmektedir. Yani,

çocuk 18 aydan sonra hiç bir şekilde anne ile ceza çekmemektedir. Halbuki, ülkemizde bu şekilde bir düzenleme olmadığından, bebek anne ile birlikte ceza çekmektedir. Yapılacak düzenlemelerle bu durumun ortadan kalkması gerekmektedir.

İkincisi, Strasbourg cezaevi kadınlar bölümünde tecrit odalarının durumudur. Bu tecrit odaları çift kapılı, dar bir oda olup, yerde açıkta alaturka tuvalet, küçük bir lavabo ve yataktan başka eşya olmadığı gibi, ikinci kapı hiç açılmadan altındaki boşluktan mahkumun yemeği verilmektedir. Koşullar burada olumsuzdur.

Belçika'daki İttre Cezaevi bir ay önce hizmete girmiş modern bir cezaevidir. Cezaevi, girişten itibaren her türlü teknik donanıma haizdir. Ayrım yapmadan herkes, cezaevi girişinde x ray cihazından geçmek zorundadır. Çantalar dahil elektronik kontrol edilmektedir. Burada da Adalet Bakanlığı tek yetkilidir. Bu cezaevinde mahkumların eğitim, dinlenme, spor ve çalışma koşullarındaki olumlu şartların yanında asıl dikkate değer husus mahkum ve tutukluların cinsel sorunlarının çözümlenmesi için getirilen düzenlemedir. Mahkumun eşi veya altı ay ve öncesi beraber olduğu arkadaşı, ayda bir kere özel düzenlenmiş odada, iki saat beraber olması sağlanarak çözümlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan ziyarette yetkililerce verilen bilgiler için 12 Eylül 1990 tarihinden itibaren insan hakları ihlallerinde iyileşme olduğu, ülkemizin standartlara çok yaklaştığı bildirilmiştir. Türkiye'den Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine mülkiyet ihlalleri ile ilgili ihtilaflardan dolayı başvuru olduğu belirtilmiştir. İnsan hakları ihlallerimizin azalması ülkemiz bakımından sevindiricidir.

Bu gezide, tüm sorunlarımızla ilgilenen Barolar Birliği bilişim danışmanı sayın Ömer Faruk Çelebi ile tercümanlar, sayın Yaman Aksu ve Sayın Nur Derviş Ottoman'a teşekkür ederim.

Av. Mustafa HÜKKAMOĞLU
MUĞLA BAROSU BAŞKANI

Av.Ali Galip ERGÜL (SİNOP BAROSU BAŞKANI)

İLK DEFA AVRUPA GÖRMEK

Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE)'nin resmi davetlisi olarak Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Av. Özdemir ÖZOK'un yönetim ve denetiminde, 20 Baro Başkanı, Disiplin Kurulu Başkanı, Denetleme Kurulu bazı üyeleri ile birlikte 21-27 Temmuz 2002 tarihleri arasında Strasbourg ve Bruxelles'e yapmış olduğumuz mesleki inceleme gezisi benim için, sanırım geziye katılan diğer arkadaşlarım için fevkalâde, her açıdan yararlı, olumlu ve keyifli geçtiği inancındayım.

Geziye katılan avukat arkadaşların bir kısmı, benim gibi, ilk defa Avrupa görüyordu. Buraları bizzat gezip görmek, gerçekten basın yayın araçlarından izlemekten çok farklı; her şeyde olduğu gibi bire bir ilişkiler, somut gerçeği daha iyi izleme ve araştırma olanağı veriyor.

İlk iki gün Strasbourg'da A.İ.H.M. ziyaret edildi, Avrupa Konseyi Türkiye Daimi Temsilciliği delegasyonundan iki Avukat tarafından; A.İ.H.M.'nde açılan davalar, Türkiye'den gelen davalar hakkında bilgiler verildi. Avrupa Konseyi binası ziyaret edildi. İlgili bir şahıs tarafından, Avrupa Konseyi'nin cezaevleri ile ilgili Bakanlar Komitesi Kararları hakkında bir konferans verildi. Gezi programında yer alan Strasbourg Cezaevinin bazı bölümleri gezildi; cezaevi müdürü tarafından cezaevi koşulları, kaç hükümlünün kaldığı, binanın şekli kullanılışı, mahkumlarla ilgili bilgiler, görüşmeler ve avukatların görüşmeleri hakkında bilgiler verildi.

Gezinin son dört günü Bruxelles ve çevresinde geçti .AB Türkiye Daimi Temsilciliği ziyaret edildi.Müsteşar Hakan Aytek AB konusunda

açıklamalarda bulundu. Türkiye'nin konumunu değerlendirdi. Avrupa Birliği Barolar Konseyi ziyaretinde iki yetkili CCBE hakkında bilgiler sundular. Muhteşem Bruxelles Adliyesi gezildi. Haziran 2002 tarihinde açılan İttre Cezaevi gezilerek incelendi, bilgiler alındı.

6 günlük bu inceleme gezisinin bende bıraktığı, öğrendiğim bilgiler, gördüğüm çok orijinal yerler dışında Türkiye'nin değişik yörelerinden gelmiş 30 avukatın birbirine gösterdikleri saygı, sevgi, dayanışma, hukukun üstünlüğü ilkesini savunmadaki ortak kararlılıkları, dostlukları gibi, fevkalade güzel hoş duygulardır.

Bize bu olanağı sağlayan sevgili dostum, arkadaşım, değerli Başkanım Sayın Av. Özdemir Özok'a ve emeği geçen tüm yönetim kurulu üyelerine teşekkürlerimi, saygı ve sevgilerimi sunuyorum. Gezi sırasında daha çok yaklaşma olanağı bulduğum tüm arkadaşları selamlıyorum.

Av. Ali Galip ERGÜL

SİNOP BAROSU BAŞKANI

Av. E.Sabri ÇEPİK (ŞANLIURFA BAROSU BAŞKANI)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI'NA

Konu: Strasbourg- Bruxelles inceleme gezisi raporudur.

Raporumda bilimsel bir anlatımdan ve gözlemden çok, şiirsel bir anlatımı seçtiğim için peşinen özür diliyorum.

21.07.2002 tarihinde yaklaşık dört saatlik bir uçak yolculuğundan sonra, Türkiye Barolar Birliği Yönetimi ve 20 yeri aşkın Baro Başkanı, Avrupa'nın başkentine giriş yapacağız.

Strasbourg havalimanında göze çarpan 3 gümrük giriş kapısından biri Avrupa Birliği vatandaşlarına ayrılmış, diğeri (Europa Union) Avrupa Birliği parlamenterlerine ait.

Biz ne Avrupa Birliği parlamenteriyiz, ne de Avrupa Birliği vatandaşı. Kendimize ayrılan kapıdan, seri bir işlemde sonra geçiş yaptık.

Bu benim ikinci Avrupa seyahatimdi. Strasbourg'da ben de oluşan ilk kanı, Avrupalıların kentçiliği çok iyi bildikleri ve inanılmaz güzel bir meydan anlayışına sahip olduklarıydı.

Strasbourg Alsace Lorene bölgesinde, Almanya'ya sınır bir kent. Mekanik düzenliliği, temizliği ve cezbeden güzelliğiyle Avrupa'nın başkenti olmaya layık.

Rönesansın ne olduğunu, Avrupa'nın antik kentlerini görünce anlıyorsunuz. Dinde,felsefede, sanatta ve mimaride yeniden doğuşun ne olduğunu, elle tutup, gözle görebiliyorsunuz. Strasbourg Katedral'i sadece bir örnek.

Mümkün olsa bu kenti kanalları, sokakları, alanları ve sessizliğiyle, her gittiğim yere, yanımda götürmek istiyorum.

Günöbirlik Heidelberg (Almanya) gezisinde, aynı kentçilik ve alan düzenlenmesindeki güzelliklerden bahsetmek, istemiyorum. Ancak Strasbourg'dan (Fransa) Heidelberg (Almanya) ya geçişte, sınırsız bir dünyanın dayanılmaz kolaylığını ve hazzını tattığımı belirtmeliyim. Sanırım diğer arkadaşlarımda, bu kanyı benimle paylaşır. Bir otobüste giderken, 10 dakika önce Fransa'yı geride bıraktık, şimdi Almanya'dayız. Anons beni şaşırtıyor. Pasaportsuz, sorgusuz sualsiz bir ülkeden diğerine geçmenin özlemi ve inanılmaz güzelliğini anlatmak zor.

Uzun yıllar, dünyadaki basım (matbaa) makinalarının üretim kenti ve akademik bir merkez olan Heidelberg'de, bir kaç saatlik geziden sonra, akşam yeniden Strasbourg'dayız.

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yan yana. Avrupa Parlamentosu'nda Yunanlı bir uzmandan (C.P.T.) işkence ve kötü muamelenin önlenmesi komitesi yetkisinden aldığımız brifing önemli. Bu komite Bakanlar Kurulu'na bağlı bağımsız bir sekreteryaya olarak çalışıyor. Üzerinde çalıştıkları ilginç projeler var.

A.İ.H.M. (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) çelik konstrüksiyonla yapılmış camla kaplı şeffaf bir bina. A.İ.H.M. sözleşmesinin güvencesi bireysel özgürlüklerin sığınağı ve kâbesi.

A.İ.H.M.'nde duruşma salonunda, hükümet ajanlarından genç bir hukukçu arkadaş, işleyişine ilişkin bilgilendirmeler yapıyor.

Strasbourg Cezaevi'ni iki grup halinde geziyoruz. Cezaevi müdürünün cezaevi işleyişi ve kurallarına ilişkin yarım saatlik brifingi ve soru-yanıt kısmından sonra, cezaevini geziyoruz. Strasbourg Cezaevi, 450 kişi kapasiteli modern bir cezaevi. Strasbourg'un içinde (yerleşim alanı içinde kalmış) temiz, hijyenik şartlara uygun ve tek kişilik hücreler halinde, yani hücre tipi cezaevi. Daha önce Almanya'da Berlin Tegal Cezaevini, Amerika'da Philadelphia ve Nevada'da Reno Cezaevleri'ni de gezmiştim. Tümü de, hücre tipi cezaevleriydi.

Hükümet ajanı iki Türk hukukçunun A.İ.H.M. ve Avrupa-Türkiye ilişkilerine ilişkin brifingini aldıktan sonra, Strasbourg programını bitiriyoruz.

Saat 17.49 treniyle Strasbourg'dan ayrılıp Belçika'ya (Bruxelles'e) hareket edeceğiz. Kalabalık bir grupta kopmaların olmaması ve herhangi bir tatsızlığın yaşanmaması için Başkan Özdemir Özok, inanılmaz bir duyarlılık içinde.

Tren sırasıyla Mertz, Arlon, Luksemburg ve Namr'dan geçerek Bruxelles'e girecek. Saat 22 sularında Bruxelles'deyiz. Bruxelles Merkez Gar'ına yakın Novotel'e yerleştikten sonra yorgunluk ve uykudan uzak, kenti tanımak, Avrupalının değer yargılarını yakalamak, daha çok gözlem yapmak için, Bruxelles sokaklarındayız. Meydanlar, meydanlar, meydanlar... Avrupa'da insan bir meydanı saatlerce seyredebilir. Antik kentlerin zigguratları, bize kentli olmanın nasıl bir şey olduğunu anlatmaya çalışıyor.

Bruxelles Adliye Sarayı'nın görkemi anlatılamaz .Tavan yüksekliği yerden 96 metre yükseklikte. 1862 yılında yapımına başlanmış ve 11 yıl sürmüş. Kraliyet Sarayı'ndan sonra yüksek ve daha görkemli Yargıtay, İstinaf Mahkemesi, Askeri Mahkeme ve Genel Mahkemeler, hepsi aynı bina içinde yer alıyor.

Bruxelles'de, Türkiye Avrupa Daimi Temsilciliği'mize uğruyoruz CCBE (Avrupa Barolar Birliği) ile ortak bir brifing verilecek. Türkiye'nin Avrupa Daimi Temsilciliğinde, 2-2.5 saatlik bir brifingden sonra ,yeniden Bruxelles sokaklarındayız.

Cuma günü Amsterdam'a gitmeyi kararlaştırıyoruz. Bazı arkadaşların Paris gezisi istemi, Başkan Özok tarafından ustaca ve ikna yöntemiyle devre dışı kalıyor. Bruxelles Merkez Garı'ndan sırayla Beckhem, Romedhall, Rotting'i geçerek Amsterdam'a (Hollanda) varıyoruz.

Nederland (Alçak Ülke) deniz seviyesinin altındaki ülke. İnsan sabrı ve yaratıcılığı karşısında, mazeretlerin ne denli anlamsız olduğunu bu ülkede görüyorum.

Dağlarımız çok sarp, yol götürmek mümkün değil. Ya da;

Coğrafi koşullar uygun değil gibi mazeretlerin yersizliğini, yerli yerince görüyorum. Denize dizgin vurarak bir ülke oluşturmanın, denize set çekerek kentler, yerleşim birimleri oluşturmanın önünde, insanlık ve uygarlık adına saygıyla eğiliyorum.

Amsterdam, Amstre nehrinin denizle birleştiği yerde kurulmuş bir kent. Adı, Amstre'ye çekilen set, anlamını taşıyor.

Kentte, Amstre nehri ve dört ana kanal dışında 100 kanal ve bu kanallar üzerinde 1000 adet köprü var. Çoğu devasa yapılar; deniz üzerinde kazıklar üzerine oturtulmuş. Amsterdam Garı'da öyle. Kentte 16 kapı (köprü) denizin med-cezir zamanlarında kapatılarak, kanalların taşmasını önlemeyi ve kanallardaki fazla suyu, Amstre nehri vasıtasıyla, yeniden denize vermeyi amaçlamış.

Özetle; kentte oturuyor olmakla, kentli olunmadığını, bu gezi bir kez daha bana hatırlattı. Yine yüksek binaları yan yana dizerek, oluşan yapılar yığına, kent denilmeyeceğini öğrendim. Kentlerin bir alt yapısı, bir ruhu, bir kokusu var. Kentli olmanın bir hukuku, bir tavrı (imaj) bir felsefesi var.

Kenttir size sorumluluklarınızı ve özgürlüklerinizin sınırını veren. Kenttir sizi bireyleştiren, katılımcı ve çoğulcu yapan. Ve kenttir, sizi uygarlaştıran. Saygılarımla,

Av.E.Sabri ÇEPIK

Ş.URFA BAROSU BAŞKANI

Av. K.Koray ATAK (UŞAK BAROSU BAŞKANI)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI'NA

Konu: Strasbourg ve Bruxelles'e yapmış olduğumuz mesleki inceleme ve ziyaretler hakkında.

21-27 Temmuz 2002 tarihleri arasında. CCBE'nin resmi davetlisi olarak Strasbourg ve Bruxelles'e gezi yapılacağı Birliğimizden faksla bildirilince, tek kelimeyle heyecanlandım. Gezi boyunca da, bu heyecanı coşkuyla yaşadım.

Avrupa Konseyini, Avrupa insan haklarını, yabancı ülkelerdeki cezaevlerini merak ediyordum. Bu gezi sayesinde, yaptığım gözlemler ve edindiğim izlenimlerle, görüş ufkumun daha farklı boyuta ulaştığını düşünüyorum.

Birliğimizce böyle bir gezinin düzenlenmesi. Aydın'da yapılan toplantıda dile getirilmişti. Bu tür gezilerin, çok olumlu yararlar getireceği kanısındayım. Gezi sonunda, bu kanımın gerçek olduğunu gördüm.

Böyle bir gezi ilk kez düzenlendiğinden, ufak tefek aksaklıklar yaşanmışsa da; gördüklerimiz, öğrendiklerimiz yanında bunların hiç öneminin olmadığını ifade etmek istiyorum.

Gezinin yararlarını iki başlık altında toplamak istiyorum.

a) Mesleki Yararları:

1- İnsan Hakları Mahkemesinin çalışma sistemini yerinde inceleme, davalar hakkında bilgi alma,

2- Avrupa Konseyinin çalışmaları,

3- Cezaevleri ile ülkemizdeki cezaevlerini kıyaslama,

4- Avrupa Birliği Barolar Konseyinin çalışmaları hakkında bilgi sahibi olma,

5- Bruxelles Adliyesi ile ülkemizdeki adliyeleri, karşılaştırma olanaklarına sahip oldum.

b) Sosyal Yönden:

1- Avrupa'daki kentleşme, ulaşım, tarihî değerlere sahip çıkma, ekonomik gelişmeler, doğal güzellikleri, çevreyi koruma.

2- Avrupa Birliğine ülkemizin katılmasıyla ilgili görüşler,

3- İnsan haklarına ve yargıya verilen önem,

4- İnsanların sosyal yaşantıları

konularını yakından izleme, bilgi edinme fırsatını elde etmiş oldum.

Bundan sonra düzenlenecek mesleki gezilerde, özellikle adliyelerin çalışma sistemlerini, izleyecek biçimde programlanmasını, İl Barolarıyla ilgili ziyaretlerin yapılmasını, avukatlık sigortası, meslek ilkeleri, yargı ve savunma bağımsızlığı konularının da ayrıntılı biçimde ele alınmasını öneriyorum.

Geziyi düzenleyen Birlik yönetimimiz ve davet eden CCBE'ye teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Av. K.Koray ATAK

UŞAK BAROSU BAŞKANI

Av. İhsan YILDIZ (YALOVA BAROSU BAŞKANI)

ÇALIŞMA İLE GERÇEKLEŞENLER

TBB'nin Birlik yönetimi ve Baro Başkanları ile Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE)'nin daveti üzerine 21-27 Temmuz 2002 tarihlerinde Fransa ve Belçika'ya yapmış olduğu mesleki inceleme ve ziyaret çok yararlı olmuştur.

Geziyi tertipleyen TBB yönetimine, yardımcı olan kurum, kişi, idarelere teşekkürü borç biliyor, teşekkür ediyoruz.

Gezi öncelikle yurdun dört bir yanından gelen Baro Başkanlarını, Birlik Yönetimini kaynaştırmıştır. Gezi hepimizin üzerinde tatlı hatıralar bırakmıştır.

Gezdiğimiz ülkelerde, ülkelerin tamamında ilk gözlemimi sözü, yazıyı uzatmadan ifade etmek istiyorum. Şöyle ki; Avrupa Birliği Ülkeleri, konuşmayı değil çalışmayı, birlikte çalışıp, birlikte yaşamayı başarmışlardır. Tarihlerini korumuşlar, coğrafyalarını, tabiatlarını düzenlemişlerdir, yaşar hale getirmişlerdir. Bu örnekten hareketle Türk siyaseti, idaresi, entelektüelleri, laf değil iş üretmeyi, başarmayı, gerçek hayata geçirmeyi, üretmeyi, paylaşmayı bir an önce harekete geçirmelidir. Aksi takdirde çok geç kalınmış olacaktır. Gezi sonucu sevindim; güzel şeyler gördüm. Üzüldüm; benim bu büyük ülkemde, bunca geçmiş tarih, bunca büyük coğrafyada bütün bunları neden gerçekleştiremedik.

Gezi düşüncelerimize büyük katkı sağlamıştır. Gezi göstermiştir ki, ülkeler kendi öz değerlerini harekete geçirerek, seferber ederek kalkınırlar. Tüm insanlık bu değerlere kavuşunca da, sınır olmadan, bir arada yaşayabilirler. Eğer paylaşım olmaz ise ihtilaf doğar, paylaşım var ise, çekişme olmaz, huzur sağlanır. Burada ifade edilende ne siyaset ve ne de felsefe vardır. İfade edilen açık ve nettir. Görünen o ki, Avrupa Birliği ülkeleri ve benzeri ülkeler uzun yıllar çalışma seferberliği içinde olmuşlar, üretmişler, bugün de paylaşmaktadırlar. Bizler maalesef üretmeden paylaşmaya kalktık. İhtilaf çıktı, ihtilafları da baskı ile hallettik, demokrasi askıya alındı. Kuracağımız demokratik hayat, üretimden, adil paylaşımından, karşılıklı hoşgörüden geçecektir. Bir arada yaşamayı, birlikte çözüm üretmeyi, masa etrafında tartışabilmeyi başarmalıyız diye düşünüyorum.

Gezide sokaklarda pek kimseyi görmedik. Milyonluk şehirlerde kimsenin olmaması düşünülemez. Demek ki gündüz hepsi çalışmakta idi, işinin başında bulunuyordu. Benim acizane gözlemim budur.

Bu düşüncelerimi Bruxelles Hava alanında uçağa bindikten sonra yazmaya başladım. THY uçağı ile İstanbul Hava Limanına indik. İstanbul'da bir gece kaldıktan sonra feribotla Yalova'ya dönüyorum. Feribotta denizden İstanbul'a bakıyorum. Türkiye'nin değil, "Dünyanın İncisi" dediğimiz İstanbul. Acaba inciden eser bıraktık mı? Hayır. Hep tarihimize övünürüz. Tek bir tarihi eser bırakmamaya azmettik. Coğrafyası ile ülkemizdeki dört mevsim ile övünürüz. Denizden, feribottun üstünden İstanbul Tepeleri çok daha güzel görünüyor. İstanbul yeşilliği gitmiş, tepeler, küme, küme evlerle işgal edilmiş durumda.

Yukarıda, daha ziyade işin dış cephesini ifade etmeye çalıştım, çok çalışmamız gerektiğini vurgulamak istedim. Esas hukuki cephesine gelince:

Biz Türkler Orta Asya'dan çıktık çikalı, hep Batıya doğru yönelmişiz. Bu yönelme 300 yıldan beri de fikri olarak, bakış açısı olarak da Batı'ya doğru gitmiştir. Ülke insanı olarak Batı'ya yönelişi kabul ediyoruz, bunu onadık ara verdik. Temyizden onama geçti. Ancak tashihi kararına gelince; Sayın Başkanımız Av. Özdemir Özok Bey'in de her konuşmasında sık sık haklı olarak ifade ettiği gibi, bu yönelişimiz; batıların belirleyeceği kurallara göre değil, biz kendi toplumumuza insani hakları layık gördüğümüz, bunları hak ettiğimiz, çağdaş değerleri her şeyden önce kabul ettiğimiz için batı standartlarına yöneliyoruz. Belirlenen kriterler, evrensel kriterler ise bu kriterlerde yaşamayı bizim toplumda hak etmekte ve kazanmak istemektedir. Kendi değerlerimizi korurken, evrensel değerleri de kabul ile değerlere değer katmak, katkıda bulunmak toplumumuzun hakkıdır. Bu sebeple, biz hukukçulara çok iş düşmektedir. Zira toplumun yeniden dizayn edilmesinde, hukukçu daima öndedir, önde olmalıdır. Ancak bu vazifemize canla başla talip olmadığımız, olamadığımız için, geriden izlediğimiz için değişim gecikmektedir.

Hukuk ve hukukçu, insan hayatının her evresinde, cenin halinden yaşam alanına, ölümüne, ölümden sonrasına dahi düzen aramaktadır. İşte toplumun şekil alması, bütün bu düzenin, bu kuralların çağdaş ve yerine oturması, oturtulması ile sağlanacaktır. Eğer, yukarıda sözünü ettiğimiz ülkeler, çağdaş değerleri yaşam alanına geçirmiş iseler, hukukçularına da çok değer veriliyorsa, hukukçuları vazifelerini yaptıklarından, vazifelerini yerine getirdiklerinden dolayıdır.

Belçika'da, 1800 yıllarına ait iki heykelin altındaki veciz sözlerden ikisini, bu yazıya almak istiyorum:

Dış ülkeden Belçika'ya kraliçe olarak gelen Elisabeth adlı kraliçenin, Bruxelles meydanındaki heykelinin altındaki yazının manası özelle "Ben, Belçika'ya kraliçe olmaya gelmedim, ben Belçika'yı kalkındırmaya, insanını birbirleri ile kaynaştırmaya, Belçika'nın, dünya

devletleri arasındaki yerini almasına katkı için geldim” diye yazmakta. Adliyenin önündeki ünlü bir askerin heykelinin altında ise "En büyük savaş ve zafer, Vatan Hukuku için yapılan savaş ve kazanılan zaferdir” demektedir. Açıklamaya ve yorumlamaya gerek yoktur diye düşünüyorum.

Önümüzdeki dönemlerde hukuku, hukukçuyu, yargıyı, avukatı, avukatlık hizmetlerini, toplum için var olduğumuzu, tüm ihtilafların çözümlerini vatandaş için göğüslediğimizi, hukukun, hukukçunun öne çıkmasını, değer verilmesini, toplumdaki adalet duygularının korunacağını, sağlanacağını ifade ile tanıtım kampanyası yapılmasını diliyorum. Burada en önemli tanıtım aracı ve unsuru da medya; radyo, tv. yazılı ve görsel basındır. Bütün demokratik kitle örgütleri kendilerine düşen vazifeleri yapar, yerine getirebilirse ülke düzlüğü çıkar diye düşünüyorum. Sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Av. İhsan YILDIZ

YALOVA BAROSU BAŞKANI

Av.M.Mevlüt ÜNLÜ (ZONGULDAK BAROSU BAŞKANI)

BİR İNCELEME GEZİSİNİN ANILARI

TBB'nin düzenlediği gezi benim gibi elli iki yaşında, otuz yıla çok yakın meslek yaşamında, yurt dışına ilk defa çıkan bir avukat için elbette çok ilginç olmalıydı. Sonuçta öyle de oldu.

Yöremizden ayrılıp dönüşümüzle birlikte dokuz günü bulan gezinin anılarını iki daktilo sayfasında anlatmak olanaksız. Bu nedenle anıları özetle ve ilginç yönleriyle anlatma zorunluluğunu hissettim. Gezinin gezme değil, tam anlamıyla yoğun bir inceleme olduğunu, Birliğimizi kutladığımı, daha programlı gezilerden meslektaşlarımızın hukuk adına yarar göreceklarını belirtmek istiyorum.

Yazımı ikiye ayırmak istiyorum. Esprili anılar ve meslek açısından tesbitler.

Esprili anılardan başlayayım:

İlk defa yurtdışına çıkıyorum. İlkokula yeni başlayan çocuklar gibi heyecanlı ve şaşkınım. Deneyimli arkadaşlar olmasa geziye çıkamayacağımı düşünüyorum. Sürekli onları izliyorum ve onlar ne yapıyorsa onu yapıyorum.

Benim yeşil pasaportum var. Bir baro başkanının da yeşil pasaportu var. Olmayan arkadaşlara neden olmadığını sorduğumda pasaportunu kendisinin aldığını söylüyor. Ben kendisine yeşil pasaportumu öğretmen eşimden dolayı torpilli aldığımı söylüyorum. İnanmayınca kendisine pasaportumu açıyorum ve gösteriyorum.

Pasaportumda öğretmen eşi yazıyor. Çok şaşırıldı. Eşlerimize ve öğretmenlerimize sevgi ve saygılarımızın ötesinde avukatlara yeşil pasaport verilmesi için yasal ve idari düzenlemenin yapılması gerektiği düşüncesindeyim.

Strasbourg havaalanından giriş Bruxelles havaalanından çıkış yaptık. Otobüs ve tren ile Almanya-Lüksemburg- Hollanda arasında geçiş yaptık. Bize nereye gittiğimiz sorulmadığı gibi, pasaport da sorulmadı. AB'ne girmiş bireyler gibi dolaştık.

Ülkemizde olmayan biçimde hukukçulara büyük saygı gösterildiğini izledim.

Bu ülkeleri ve kentleri siyasilerimizin, bürokratlarımızın sayısız defa gezdiklerini, neden Ülkemizde aynı standartlar için çaba göstermediklerini düşündük.

Gezi boyunca trafik polisi, resmi giyimli polis ve asker görmedik. Buna rağmen kurallara eksiksiz uyulduğunu gördük. Ülkemizdeki özellikle eğitim eksikliğini düşündük, hüznüldük. Bu konularda çok şey söylemek ve yaşamak mümkün. Ancak satırlara sığmaz ve amacı aşabilir.

Kısaca genel kurullarda, baro başkanları toplantılarında birlikte olan bizler, birbirimizi daha yakından tanıma fırsatı bulduk, ortak düşünceleri paylaştık.

Hukuk mesleği açısından tesbitlere gelince:

Benim için en önemli tesbiti söylemek istiyorum. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyi, Strasbourg ve Bruxelles cezaevleri gezilerinde ülkemizde olduğu gibi üzerinizdeki metal ve manyetik eşyaları çıkarıyor, X-Ray cihazından geçiyorsunuz. Kimliğinizi veriyorsunuz, size de ziyaretçi kimliği veriliyor. Ben tamamen TBB tarafından verilen kimliğimi verdim. Benden hiç kimse ayrıca kimlik ve pasaport istemedi. Aynı tavrı tamamımıza yakın arkadaşım da gösterdi. Bundan gurur duydum. TBB tarafından verilen kimliğin uluslararası

nitelikte olduğunu ve tanındığını gördüm. Bu kimliği tüm arkadaşlarım mutlaka almalıdır.

Gezdiğimiz cezaevlerinde koğuş sistemi yok. Tek kişilik odalarda buzdolabı, televizyon, tuvalet ve lavabo var. Tutuklu veya hükümlü isterse her katta üç kişilik odalar var. Tüm cezaevleri elektronik sistemlerle, tek merkezden yönetiliyor. Tek giriş merkezinden, ülkenin en yetkili kişisi dahil, hiç kimseye ayrıcalık yapılmadan giriş yapılıyor. Avukatlar yılın her günü ,saat 06:00-22:00 arasında cihazlardan geçmek kaydıyla üzeri ve evrakları aranmaksızın, özgürce müvekkilleriyle görüşebiliyor. Tutuklu ve hükümlüler sağlık, eğitim, spor, çalışma ve diğer sosyal etkinliklere katılabiliyor. Bunun için olanaklar yaratılmış. Suç işleyeni topluma yeniden kazandırmak temel amaç kabul edilmiş.

Bunun için infaz sistemi çok ciddi biçimde düzenlenmiş. Hükümlünün cezaevindeki yaşamı, çok ciddi biçimde inceleniyor. Şarhı salıvermesi çeşitli aşamalarda değerlendirildiği gibi, bu haktan yararlanmasından sonraki yaşamı da, ciddi biçimde izlenerek kurallara uymaması halinde ,bu hakkın geri alınması söz konusu.

Sonuç olarak;

Geziden çok yararlandım. Devamından da yanayım. Ancak aynı standartlara ulaşmak için, bir iki eylemde, düşünce bazında dahi ne kadar uzakta olduğumuzu gördüm. Bu nedenle karamsarlığım arttı.

Saygılarımla.

Av. M.Mevlüt ÜNLÜ
(ZONGULDAK BAROSU BAŞKANI)

Av. Lütfi ÖZKAN (OSMANİYE BAROSU BAŞKANI)

STRASBOURG VE BRUXELLES ZİYARETLERİ

Türkiye Barolar Birliğinin Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE) nin resmi davetlisi olarak 21-27 Temmuz 2002 tarihleri arasında düzenlemiş olduğu Strasbourg ve Bruxelles Gezilerine 20 Baro Başkanı ve TBB başkan ve temsilcileri ile birlikte katılma fırsatını buldum.

Böyle bir mesleki geziyi düzenleyen Türkiye Barolar Birliği Başkanı ve üyelerine, Türkiye Barolar Birliği CCBE Temsilcisi Av. Belkıs Baysal'a ve bizlere her türlü rehberliği yapan Türkiye Barolar Birliği Bilişim Danışmanı Ömer Faruk Çelebi beye sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Avrupa'ya yapılan mesleki gezimiz, mesleğimiz açısından ufkumuzu açtığı gibi, Avrupa ülkelerini kısmen de olsa, kuşbakışıyla değerlendirme ve ülkemizle karşılaştırma imkanı vermiştir. Bu bakımdan geziyi, iki açıdan değerlendirmeyi uygun görüyorum.

Böyle bir gezi ilk defa tertip edilmesine rağmen, oldukça güzel organize edilmiş. Havaalanına hareket, Strasbourg'a varış, havaalanından servis otobüsünün bizi alması ve otele yerleşme, gerek Strasbourg'ta, gerekse Belçika'da yapılması gerekli tüm ziyaretler, konferanslar ve brifingler, önceden planlandığı şekilde gerçekleşti. Baro Başkanlarımızın birlikteliği takdire şayandı. Bu arada bir tespitimi, bizimle, Avrupa arasındaki kültür farkını da, belirtmeden geçemeyeceğim. Türkiye Barolar Birliği; Avrupa Birliği Barolar

Konseyinin (CCBE) resmi davetlisi olarak bu ziyareti yapıyorduk. Ama, CCBE'nin hiç bir yetkilisi bizi karşılamadı. Ziyaretlerimize öncülük yapmadı. Sadece stajyer bir bayan göndermiş. Bununda pek yardımcı olabildiğini zannetmiyorum. Bu ziyaret CCBE'nin Türkiye'ye ziyareti olsa idi, acaba nasıl olurdu? Biz herhalde bunları hava alanında karşılar, otele yerleştirir, tüm ziyaretlerini birlikte yapar, hatta tüm masraflarını karşılardık. Bu özelliğimiz, bizim Avrupa'ya üstün olan önemli hasletlerimizden biridir diye düşünüyorum.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ PROGRAMLARI:

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ndeki inceleme, brifing ve konferanslar üç aşamalı olarak gerçekleşti.

a- 22 Temmuz saat-17-19 arası Dışişleri Bakanlığının Avrupa Konseyi nezdindeki delegasyonlarından, Türk Hükümeti Avukatları Deniz AKÇAY ve Münci ÖZMEN tarafından bir brifing verildi.

b- 23 Temmuz 10-11.30 arası Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü Ceza Kriminoloji Bölüm Başkanı STAVROS bir konferans verdi. Bu arada Avrupa Konseyi toplantı salonu (Parlamentarler meclisi) gezildi.

c- 23 Temmuz 12-13 arası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi raportörü Av. Atilla Nalbantoğlu tarafından bir brifing verildi. Arkasından mahkeme salonları gezildi.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bina olarak muazzam bir yapı, Avrupa'ya yakışır nitelikte.

Yukarıda belirtilen yetkililerden almış olduğumuz bilgiye göre; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde, Türkiye aleyhine açılan davalarda önemli sayılacak nitelikte bir azalma görülmekte. Dünya standartlarına yaklaşmış durumda. (1 Haziran 2002 tarihi itibariyle 4272 dava ile Türkiye halen birinci sırada) Dava çeşidi bakımından en çok

benzediğimiz ülke ise İngiltere. Dava sayısının azalmasında son yıllarda yapılan;

a- Memurin Muhakematı Kanunundaki değişiklikler

b- DGM kararlarındaki gelişmeler

c- Güney Doğu'da meydana gelen düzenleme ve düzeltilmeler etkili olmuştur. Ancak politik açıdan bazı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

A.İ.H.M.'nde Rusya, Polonya gibi yeni üyelerden gelen başvurular sebebiyle dava sayısı ve çeşidi artmış ve bu sebeple sistemin işlemesi gecikmektedir. Yığılan davalar nedeniyle kararlar gecikmekte, yargı kararlarının etkisiz hale gelmesi söz konusudur. Yaşam hakkı, gözaltı, işkence gibi davalara öncelik tanınmaktadır. Sistemin işleyişini hızlandırmak için;

Başvuruların ayıklanması, bir kısmının kapsam dışına alınması düşünülmektedir. Büyük devletler böyle bir uygulamaya taraf görünmelerine rağmen, insan hakları örgütleri karşı gelmektedir.

Ülkemiz açısından: A.İ.H.M.'ne açılan dava sayısını azaltmak sorunu sistem içerisinde çözmek, hem dava sayısını azaltacak, hem de insan hakları ihlalleri kısa yoldan önlenmiş olacaktır. Bunun için;

a- İç hukuk yolları tüketilirken A.İ.H.M.'nin içtihatlarını takip edip mahkemelere sunmak, A.İ.H.M. içtihatlarına uygun kararlar çıkarmaya çalışmak. Böylece sistem içerisinde sorunları azaltmak.

b- Sorunu ülke içerisinde çözmek için, normal prosedür dışında, ayrı bir iç hukuk yolu geliştirmenin sistemi rahatlatacağı düşünülmektedir.

Mr. Stavros;

Cezaevlerinin bütün Avrupa için bir sorun olduğu, Avrupa Konseyinin tavsiye kararları aldığı, tutukevleri hakkında Avrupa İnsan

Hakları Sözleşmesinin en önemli sözleşme olduğunu, Bakanlar Kurulunun bugüne kadar 23 tavsiye kararı aldığını, cezaevleri ile ilgili 100 şartın kabul edildiği, cezaevleri konusunda Türkiye ile iyi ilişkiler içerisinde olunulduğunu da öğrenmiş bulunmaktayız.

CEZAEVİ ZİYARETLERİ:

Gezimizin amaçlarından birisi de Avrupa da bulunan cezaevlerini görmek, ülkemizde çok tartışma konusu olan cezaevleri ile bir karşılaştırma yapma olanağını vermektir. Bu maksatla 23 Temmuz 2002 tarihinde Strasbourg Cezaevi, 25 Temmuz 2002 tarihinde de Belçika - Bruxelles cezaevleri gezildi.

Ülkemizde çok tartışma konusu olan F tipi cezaevleri ve avukatların üzerlerinin aranması ile ilgili bir değerlendirme yapma olanağı bulunduğunu zannediyorum. Ancak ben F tipi cezaevlerini görmediğim için, sadece gezilen cezaevlerini değerlendirmekle yetineceğim.

Her iki cezaevinde de göze çarpan en önemli husus güvenlik sistemi. Elektronik aletler, duyarlı kapılar, merkezi gözetleme sistemleri. Biri kapanmadan, diğeri açılmayan kapılar. Cezaevine giren kim olursa olsun duyarlı kapıdan geçirilmesi. TBB tarafından önceden izin alınmış resmi bir ziyaret olmasına rağmen, bize karşı uygulanan güvenlik önlemlerini görünce, burası Türkiye'den daha kötü imiş diyen arkadaşlarımız oldu.

Bizim ülkemizdeki duyarlı kapılar en ufak bir metal parçasına dahi sinyal vermesine rağmen, Bruxelles cezaevinde kemerlere sinyal vermemiştir. Bizdeki kapıların daha duyarlı olması, uygulamada bazı sıkıntılar doğurmaktadır.

Strasbourg cezaevinde, cezaevi müdürüne - Cezaevine giren C. Savcılar, Hakimler, Avukatlar da aramaya tabi tutulur mu? Buna karşı gelmiyorlar mı?- diye sorduğumda "Buraya giren herkes; yetki ve makamı ne olursa olsun aynı işleme tabi tutulur. Bizde büyükler

diğerlerine örnek olsun diye bizzat aranır” diye cevapladı. Bizimle onlar arasındaki olaylara yaklaşım ve anlayış farkı, böylece ortaya çıkmış oldu zannedirim.

* Cezaevleri fiziki yapı itibariyle birbirlerine benziyor. Koridorlara bakan kapalı kapı, havalandırma bölümlerine bakan küçük pencereler. Yatmak için bir somya, yemek için küçük bir masa, sandalye ve aynı oda da açıkta bulunan tuvalet. Ancak İttre cezaevinde tuvalet küçük bir paravanla ayrılmış, Strasbourg cezaevinde tamamen açıkta. İğrenç bir vaziyette. Odalar zaten bir tuvaleti andırıyor.

Bruxelles cezaevi 2002 Haziranında hizmete girmiş son derece modern bir cezaevi. Yemekhaneleri, atölyeleri, kondisyon ve spor merkezleri bulunmakta. Herkes belli program dahilinde buralardan yararlanmaktadır.

Strasbourg cezaevinde avukatların müvekkilleri ile görüşme imkanları sınırlı, örneğin cezaevlerine girmesi gerekli avukatların listesi, önceden barolar tarafından cezaevlerine veriliyor. Bir mahkum ancak vekalet verdiği avukat ile görüşebiliyor. Bazı durumlarda izin alınması gerekiyor. Zaman sınırlaması var. İnsan hakları merkezinde böyle sınırlamaların olmasını doğrusu yadırgadım.

Bruxelles Cezaevinde Avukatların müvekkilleri ile görüşmesi konusunda sınırlama ve izin alma yok. Sabah 06.00 dan .akşam 22.00 ye kadar müvekkilleri ile görüşebiliyorlar.

*Bruxelles cezaevinde hükümlülerin eşleri ile ayda 2 saat buluşma hakkı bulunmakta. Bunun insan hakları ve cezanın şahsiliği açısından önemli bir uygulama olduğunu düşünüyorum.

* Kişiler cezaevinde kendi inancını istediği gibi yaşamakta, ferdi ibadetlerini odalarında, toplu yapılması gereken ibadetlerini ise dışardan getirilen din adamları vasıtasıyla yapabilmekteler. Yine kişilerin inancına uygun yemek çıkarılmakta, örneğin, müslümanlara

helal et verilmekte, ramazanda özel vakitlerde yemek çıkarılmakta. Bu uygulamayı inanç özgürlüğü ve buna saygı açısından önemli gelişme olarak değerlendiriyorum.

* Hükümlülere gönderilen tüm mektuplar açılmakta, ancak avukatla müvekkili arasındaki yazışmalar, hiçbir zaman okunmamaktadır.

* Cezaevlerinde en fazla cinsel suçlardan tutuklu ve hükümlülerin bulunduğunu öğrenmemizde, ilginç geldi. Cinsel yaşamın daha serbest olduğu ülkelerde, cinsel suçların daha çok olmasını düşündürücü bulmaktayım.

* Bruxelles cezaevinde öğrendiğimiz ve bizden farklı olan bir uygulama da infaz sistemi. Şartlı salıverilmeye 3 yıla kadar olan mahkumiyetlerde ayrı bir sistem, üç yıldan yukarı olanlarda ise ayrı bir sistem uygulanıyor. Kişinin şartlı salıverilmeden yararlanması birkaç komisyon tarafından değerlendirilip, kararlaştırılıyor. Salıverildikten sonra da ayrıca takip ediliyor. Böylece kişi topluma kazandırılmaya çalışıyor. Bizde ise, kişinin topluma kazandırılması için hiçbir program uygulanmıyor.

BRUXELLES AB TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ ZİYARETİ:

Türkiye AB temsilciliği ziyaretinde Müsteşar Hakan AYTEK tarafından brifing verildi. Hukuk müşaviri Murat Şen'de hazır bulundu.

AB ile ilişkilerimizin istenilen düzeyde olmadığı, Avrupa Topluluğunun mali işbirliğinde taahhütlerini yerine getirmediği, Türkiye'nin büyük gayret gösterdiği, Rum, Ermeni, PKK ve aşırı solcu grupların yoğun engellemelerine maruz kaldığı, dolayısıyla Avrupa Topluluğu yolunun uzun ve yorucu olduğunu öğrenmiş bulunmaktayız.

Bu arada Avrupa Birliği Barolar Konseyi (CCBE)'nin iki yetkilisi tarafından CCBE'nin çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Bruxelles Adliyesinde incelemelerde bulunulmuştur.

Bu arada, bir haftalık sürede Avrupa ülkelerini (Fransa, Belçika, Almanya ve Hollanda) kuş bakışıyla da olsa bir gözlemci olarak değerlendirmeye çalıştım. Kural ve kurumların işlediğini, insanların kurallara uymakta azami özen gösterdiklerini, doğanın ve çevrenin korunduğunu, gözlemledim.

Sonuç itibariyle; yapılan bu mesleki gezi son derece yararlı ve faydalı olmuştur. En kısa zamanda; bizdeki F tipi cezaevlerinde bir inceleme yapılması, Avrupa cezaevleri ile karşılaştırma imkanı doğuracaktır. Ayrıca, bundan sonra, Avrupa da örnek bir ülkede ,bir adliye ziyareti yapılp adliyedeki duruşmaların yapılışı, avukatların çalışma şekillerinin incelenmesinin yararlı olacağını düşünüyorum.

Saygılarımla,

Av. Lütfi ÖZKAN

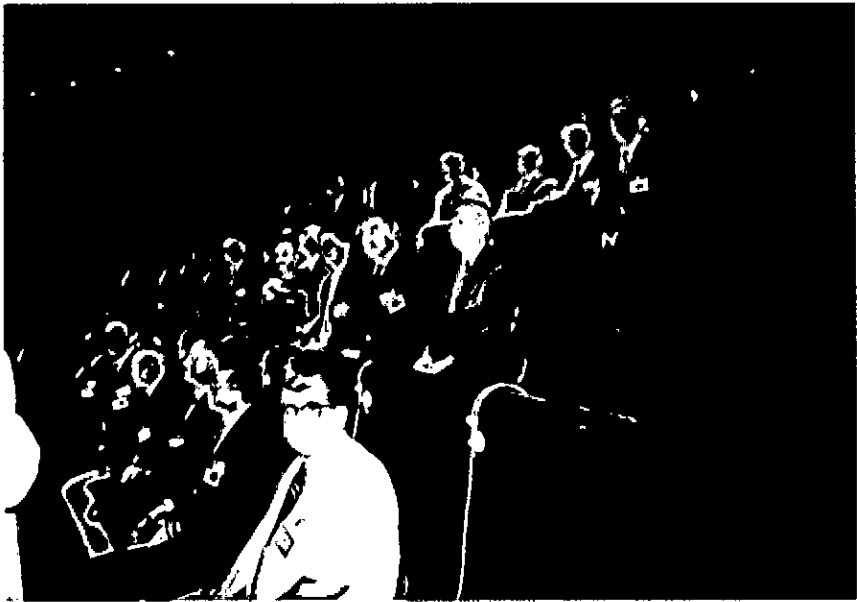
OSMANİYE BAROSU BAŞKANI

İNCELEME
ve
ZİYARETLERLE İLGİLİ
FOTOĞRAFLAR

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU İLE TOPLANTI

AVRUPA PARLAMENTO BİNASINDA BRİFİNG

AVRUPA KONSEYİ BİNASI ÖNÜNDE

BÜYÜKELÇİLİKTE CCBE YETKİLİLERİYLE

BRUXELLES ADLİYE SARAYI ÖNÜNDE

HEIDELBERG'de

BRUXELLES NOVOTEL

BRUXELLES İTTRE CEZAEVİ ÖNÜNDE

BRÜKSELLES İTTRE CEZAEVİ

